

**ÜNİVERSİTELERİN BAĞLI BULUNDUĞU ŞEHRİN EKONOMİK
GELİŞİMİNE KATKISI: KARABÜK ÜNİVERSİTESİNDEKİ
YABANCI ÖĞRENCİLER ÜZERİNE BİR UYGULAMA**

Ahmad Farhad RASULI

**2021
YÜKSEK LİSANS TEZİ
İKTİSAT**

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi ALİ KONAK

**ÜNİVERSİTELERİN BAĞLI BULUNDUĞU ŞEHRİN EKONOMİK
GELİŞİMİNE KATKISI: KARABÜK ÜNİVERSİTESİNDEKİ
YABANCI ÖĞRENCİLER ÜZERİNE BİR UYGULAMA**

Ahmad Farhad RASULI

T.C

Karabük Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

İktisat Anabilim Dalında

Yüksek Lisans Tezi

Olarak Hazırlanmıştır

TEZ DANIŞMANI

Dr. Öğr. Üyesi Ali KONAK

KARABÜK

Kasım- 2021

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	1
TEZ ONAY SAYFASI.....	4
DOĞRULUK BEYANI.....	5
ÖNSÖZ.....	6
ÖZET.....	7
ABSTRACT.....	8
ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ	9
ARCHIVAL REGISTRATION INFORMATION.....	10
ARAŞTIRMANIN KONUSU	11
ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	11
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	11
ARAŞTIRMA HİPOTEZLERİ	12
ARAŞTIRMA EVREN VE ÖRNEKLEMİ.....	12
KAPSAM VE SINIRLILIKLAR/KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER	12
GİRİŞ.....	13
BİRİNCİ BÖLÜM	16
1. ÜNİVERSİTENİN TANIMI VE TARİHSEL GELİŞİMİ	16
1.1. Üniversitenin Tanımı	16
1.2. Dünyada ve Türkiye’de Üniversitelerin Tarihsel Gelişimi.....	19
1.2.1. Dünyada Üniversitelerin Tarihsel Gelişimi.....	19
1.2.2. Türkiye’de Üniversitelerin Tarihsel Gelişimi	26
İKİNCİ BÖLÜM.....	34
2.1. ÜNİVERSİTELERİN EKONOMİ ÜZERİNDEKİ KATKILARI	34
2.1.1. Doğrudan Katkıları.....	36
2.1.2. Dolaylı Katkıları.....	37
2.1.3. Uyarılmış Katkıları.....	38
2.1.4. Katalizör Katkıları.....	39
2.2. Üniversitelerin Kentin Sosyo-Ekonomik Yapısına Katkıları	41
2.3. Üniversitelerin İstihdam Üzerindeki Katkısı	46
2.3.1. Doğrudan İstihdam Katkısı	47

2.3.2. Dolaylı İstihdam Katkısı	48
2.3.3. Uyarılmış İstihdam Katkısı	48
2.4. Üniversitelerin Gelir Üzerindeki Katkısı	49
2.4.1. Doğrudan Gelir Katkısı	50
2.4.2. Dolaylı Gelir Katkısı	51
2.4.3. Uyarılmış Gelir Katkısı	51
2.5. Üniversitelerin Sanayi Üzerindeki Katkısı	51
2.5.1. Üniversite ve Sanayi Arasında Bağlantı Kurmanın Nedenleri	55
2.5.2. Başarılı Bir Üniversite ve Sanayi İşbirliğinin Özellikleri	56
2.5.3. Üniversite Sanayi İşbirliğinden Beklentiler	56
2.5.4. Üniversite ve Sanayi İş Birliğinin Hedefleri	57
2.6. Üniversitelerin Ulusal Yenilik Sistemindeki Rolü	58
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	59
3. Karabük ili ve KARABÜK ÜNİVERSİTESİ İle ilgili bilgiler	59
3.1. Karabük İli ile İlgili Bilgiler	59
3.1.1. Karabük İlinin Tarihi	59
3.1.2. Karabük İlinin Nüfusu	61
3.1.3. Karabük İlinin Coğrafi Konumu	62
3.1.4. Karabük İlinin Ekonomik Durumu	63
3.2. Karabük Üniversitesi ile İlgili Bilgiler	64
3.2.1. Karabük Üniversitesinin Tarihi	64
3.2.2. Karabük Üniversitesinde Çalışanların Sayısı	68
3.2.2.1. Unvanlara Göre Karabük Üniversitesi Akademik Personel Sayıları	68
3.2.2.2. Unvanlara Göre Karabük Üniversitesinin İdari Personel Sayıları	69
3.2.2.3. Karabük Üniversitesinde Öğrencilerin Sayısı	69
3.2.2.4. Karabük Üniversitesinin Bütçe Gelir ve Giderlerinin Gerçekleşme Durumu	72
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	75
4.1. Literatür Taraması	75
4.2. Karabük Üniversitesindeki Yabancı Uyruklu Öğrenciler Üzerine Bir Uygulama	81
4.2.1. Öğrencilerle İlgili Bulgular	81
4.2.1.1. Öğrencilerin Demografik Bilgilerinin Dağılımı	81

4.2.1.2. Karabük Üniversitesindeki Yabancı Öğrencilerinin Harcama Kalemleri.....	84
4.2.1.3. Öğrencilerin Aile Ziyaretleri ile İlgili Bilgiler.....	91
4.2.1.4. Öğrencilerin Esnaf Hakkında Düşünceleri.....	93
4.2.1.5. Öğrencilerin Fiyatlar Hakkında Düşünceleri.....	94
4.2.1.6. Öğrencilerin Karabük Tanıtım Hakkındaki Düşünceleri.....	95
4.2.1.7. Öğrencilerin Ekonomi Hakkındaki Düşünceleri.....	96
4.2.1.8. Öğrencilerin Gelirleri ile İlgili Hipotezler.....	97
4.2.1.9. Öğrencilerin Yaşları ile İlgili Hipotezler.....	104
4.2.1.10. Öğrencilerin Cinsiyetleri ile İlgili Hipotezler.....	109
4.2.1.11. Öğrenci Ailelerinin Aylık Gelirleri ile İlgili Hipotezler.....	114
SONUÇ.....	122
KAYNAKÇA.....	125
TABLolar LİSTESİ.....	133
GİRAFİKLERLİSTESİ.....	134
EKLER.....	135
ÖZGEÇMİŞ.....	139

TEZ ONAY SAYFASI

Ahmad Farhad RASULI tarafından hazırlanan ÜNİVERSİTELERİN BAĞLI BULUNDUĞU ŞEHRİN EKONOMİK GELİŞİMİNE KATKISI: KARABÜK ÜNİVERSİTESİNDEKİ YABANCI ÖĞRENCİLER ÜZERİNE BİR UYGULAMA başlıklı bu tezin Yüksek Lisans Tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Unvan Adı SOYADI : Dr. Öğr. Üyesi Ali KONAK .....

Tez Danışmanı, İktisat Politikası (Uluslararası İktisat)

Bu çalışma, jürimiz tarafından Oy Birliği ile İktisat Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir. 18.11.2021

Unvanı, Adı SOYADI (Kurumu)

İmzası

Başkan: Dr. Öğr. Üyesi Ali KONAK (KBÜ) .....

Üye : Prof. Dr. Serkan DİLEK (KÜ) .....

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Süleyman UĞURLU (KBÜ) .....

KBÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu, bu tez ile, Yüksek Lisans Tezi derecesini onamıştır.

Prof. Dr. Hasan SOLMAZ .....

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Üniversitelerin bağlı bulunduğu şehrin ekonomik gelişimine katkısı: Karabük Üniversitesindeki yabancı öğrenciler üzerine bir uygulama” adlı bu çalışmanın tarafımda, akademik ve hukuki kurallara uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım kaynakların, kaynakçada gösterilenlerle aynı olduğunu beyan ederim.

Adı Soyadı: Ahmad Farhad RASULI

İmza: .../.../2021

ÖNSÖZ

Dünyada, eğitim kurumlarının ekonomi üzerinde önemli katkıları bulunmaktadır. Bu nedenle, eğitim konusunda yapılacak akademik çalışmaların son derece önemli olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda eğitim kurumlarının başta ulusal ekonomi ve yerel ekonomi olmak üzere pek çok alandaki etkilerini ortaya koymak amacıyla, üniversitemizde eğitim gören yabancı uyruklu öğrencilerin de katkısıyla yüksek lisans tezimi hazırlamış bulunaktayım.

Hazırlamış olduğum yüksek lisans tezinin yazımı aşamasında, tezin eksikliklerinin giderilmesi ve düzeltilmesinde bana değerli katkılarda bulunan tez danışmanım sayın Dr. Öğr. Üyesi Ali KONAK hocama şükranlarımı sunar, hayatının her alanında büyük başarılar elde etmesini temenni ederim. Ayrıca tez yazma sürecinde maddi ve manevi konuda bana yardımcı olan aileme, hocalarıma ve bütün arkadaşlarıma teşekkür eder saygılarımı sunarım.

AHMAD FARHAD RASULI

KARABÜK 2021

ÖZET

Üniversiteler, ekonomik büyüme ve gelişme sürecinin önemli bir faktörüdür. Beşerî sermayenin gelişimine katkı sağlamak Üniversitelerin en önemli görevlerinden birini teşkil etmektedir. Dolayısıyla Üniversiteler bir yandan insan kaynaklarının yeteneklerini geliştirirken, diğer yandan da işgücünün yeni üretim teknolojisini daha iyi kullanabilmesine katkıda bulunmaktadır. Ayrıca üniversiteler kuruldukları şehirlerin ekonomik büyüme ve kalkınmasına da doğrudan etkide bulunmaktadır. Ekonomik kalkınma, tüm ülkeler için ulusal bir idealdir. Zira bütün insanlar ülkelerinin gelişim göstermesini, maddi ve manevi yönden kapasite artışlarının gerçekleşmesini ve ülkelerinin uluslararası platformda güçlü bir ülke haline gelmesini isterler. Kendi alanında uzmanlaşmış beşerî sermayeye sahip olmak, gelişmiş ve bağımsız endüstriler kurarak üretim gerçekleştirmek ve üretim sürecinde kendi kendine yeterli hale gelmek her toplumun başlıca hedeflerini oluşturmaktadır. Bu bağlamda üniversitelerin, ülkelerin gelişimi açısından son derece önemli olduğunu söylemek mümkündür.

Bilimsel ve mantıksal ilkeler, ekonomik büyümenin önemini ortaya koymaktadır. Bu kapsamda ülkelerin ekonomisinin gelişebilmesi ve ekonomik büyümenin gerçekleşebilmesi için gerekli olan eğitim yöntemlerinin öğrenilmesi son derece önemlidir. Ülke ekonomileri açısından son derece önemli olan üniversitelerin bağlı oldukları bölge ekonomisine doğrudan, dolaylı, uyarılmış ve katalizör katkılarının bulunduğunu söylemek mümkündür. Bu çalışmanın asıl amacı Karabük Üniversitesindeki uluslararası öğrencilerin Karabük il ekonomisine sağladığı katkıları incelemektir.

Anahtar kelimeler: Üniversite, Uluslararası Öğrenci, Ekonomik Katkı, Beşerî Sermaye, Karabük

ABSTRACT

Universities are an important factor in the process of economic growth and development. Contributing to the development of human capital constitutes one of the most important tasks of universities. Therefore, universities, on the one hand, improve the skills of their human resources, on the other hand, contribute to better use of the new production technology by the workforce. In addition, universities have a direct impact on the economic growth and development of the cities in which they are founded. Economic development is a national ideal for all countries. Because all people want their countries to develop, to realize capacity increases financially and spiritually, and for their countries to become a strong country on an international platform. Having human capital specialized in its field, to realize production by establishing developed and independent industries, and to become self-sufficient in the production process are the main goals of every society. In this context, it is possible to say that universities are extremely important for the development of countries.

Scientific and logical principles reveal the importance of economic growth. In this context, it is extremely important to learn the education methods necessary for the development of the economy of the countries and the realization of economic growth. It is possible to say that universities, which are extremely important for the economies of the country, have direct, indirect, induced and catalyst contributions to the regional economy. The main purpose of this study is to examine the contributions made by international students at Karabuk University to karabuk provincial economy.

Keywords: University, International Student, Economic Contribution, Human Capital, Karabuk

ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ

Tezin Adı	Üniversitelerin Bağlı Bulunduğu Şehrin Ekonomik Gelişimine Katkısı: Karabük Üniversitesindeki Yabancı Öğrenciler Üzerine Bir Uygulama
Tezin Yazarı	Ahmad Farhad RASULI
Tezin Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi ALİ KONAK
Tezin Derecesi	Yüksek Lisans
Tezin Tarihi	18.11.2021
Tezin Alanı	İktisat Anabilim Dalı
Tezin Yeri	KBÜ/LEE
Tezin Sayfa Sayısı	139
Anahtar Kelimeler	Üniversite, Uluslararası Öğrenci, Ekonomik Katkı, Beşerî Sermaye, Karabük

ARCHIVAL REGISTRATION INFORMATION

Name of the Thesis	Contribution To The Economic Development Of The City To Which Universities Are Attached: An Application On Foreign Students At Karabuk University
Author of the Thesis	Ahmad Farhad RASULI
Advisor of the Thesis	Dr. Öğr. Üyesi ALİ KONAK
Status of the Thesis	Master Degree
Date of the Thesis	18.11.2021
Field of the Thesis	Department Of Economics
Place of the Thesis	KBU/LEE
Total Page Number	139
Keywords	University, International Student, Economic Contribution, Human Capital, Karabuk

ARAŞTIRMANIN KONUSU

Bu çalışmanın konusu üniversitelerin bağlı bulunduğu şehrin ekonomik gelişimine katkısının, Karabük üniversitesindeki yabancı öğrenciler üzerine bir uygulama ile araştırılmasıdır.

ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Üniversiteler, kuruldukları bölgenin sosyal, ekonomik ve kültürel dinamikleri üzerinde önemli etkisi olan kurumlardır. Etkileşimdeki en önemli aktörlerden biri olan öğrenciler, eğitim gördükleri il ve bölge ile ilişkileri paralelinde yerel ve bölgesel kalkınmanın gerçekleşmesine önemli katkılarda bulunmaktadır. Bu çalışmada Karabük Üniversitesinde eğitim gören yabancı öğrencilerin Karabük ekonomisine statik katkısı incelenmiştir. Ayrıca öğrencilerin aylık gelir- harcama miktarları belirlenmiş ve harcama yapılan kalemlerin payları analiz edilmiştir. Aynı zamanda yabancı öğrencilerin, şehrin ekonomik gelişimine katkılarının sürdürülebilirliğini açıklamak amacıyla, öğrencilerin gözünden üniversitenin bulunduğu şehrin sosyal imkânları ve yerel halkın öğrencilere karşı tutumunun değerlendirilmesi araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu araştırma, bilimsel bir anket modelinde tasarlanmıştır. Bilimsel çalışmada çalışılan olgu / konu müdahale edilmeden açıklanmakta ve bilimsel istatistiklerle nicel olarak sunulmaktadır. Araştırmada öğrencilerin farklı özellikleri hakkında bilgi elde edileceğinden dolayı anket uygulaması yönteminden yararlanılmıştır. Bu çalışmada Karabük Üniversitesi ile ilgili olarak kullanılan veriler, Karabük Üniversitesinin resmî web sitesinde yer alan bilgi ve belgelerden elde edilmiş; öğrenciler ile ilgili veriler ise Karabük üniversitesi öğrenci işleri daire Başkanlığı'ndan alınmıştır. Çalışmada Karabük üniversitesindeki yabancı uyruklu öğrencilerin Karabük il ekonomisine etkilerinin ortaya çıkarılması amacıyla 400 yabancı uyruklu öğrenciye anket uygulanmıştır. Daha sonra bu anket sonuçları SPSS programı aracılığıyla değerlendirilip analiz edilmiştir.

ARAŞTIRMA HİPOTEZLERİ

Bu alıőmada Karabük üniversitesindeki yabancı uyruklu öğrencilerin Karabük il ekonomisine katkısını ölçmek amacı ile yabancı öğrencilerin ekonomik gelişmeye katkısı belli başlı konular altında ele alınmış ve değerlendirilmeye çalışılmıştır. Araştırma sonrasında ortaya çıkan sonuçların, hipotezleri doğrulayıp doğrulamadığı T testi, anova testi ve basit doğrusal regresyon analizleriyle dördüncü bölümde değerlendirilmiştir.

ARAŞTIRMA EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evrenini 2021 yılında Karabük üniversitesi bünyesinde eğitime devam eden üniversiteye kayıtlı 10223 yabancı uyruklu öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini 400 Karabük üniversitesi yabancı uyruklu öğrenci oluşturmaktadır.

KAPSAM VE SINIRLILIKLAR/KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER

Bu çalışma, Karabük üniversitesindeki yabancı uyruklu öğrencilerin Karabük il ekonomisine katkısını ölçmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda Karabük Üniversitesi'nde 12.03.2021 tarihlerinde yabancı uyruklu öğrenciler üzerine bir anket uygulanmıştır. Öğrencilere anketin amacı açıklanmış ve sorulara kendilerine göre en doğru cevabı vermeleri istenmiştir. Anket yedi farklı alt kategori bölümünden oluşmaktadır. Anket soruları hazırlanırken (Kalkan, 2019)'un yaptığı çalışmada kullandığı sorular esas alınmış ve ayrıca bu sorulara tarafımızca geliştirilen sorular eklenmiştir. Yapılan anket sonrası elde edilen veriler, SPSS programında değerlendirilmiş ve anket formunun bir örneği 'de ekte sunulmuştur.

GİRİŞ

Üniversitelerin temel görevleri bilimsel araştırma yapmak, sonuçlarını toplumla paylaşmak, kişisel gelişmeyi sağlamak, insanların entelektüel yaşamlarına katkı sağlamak ve en önemlisi gerekli iş yaşamı nitelikleriyle insan kaynakları eğitimi vermektir. Buna ek olarak, üniversiteler özellikle ekonomik ve sosyal kalkınmanın devam ettiği alanlarda bölgenin kalkınmasına kalıcı bir katkıda bulunmaktadır. Üniversitelerin ekonomiye katkısı, özellikle sanayileşmemiş ve ekonomisi tarıma dayalı olan alanlarda önemlidir (Yayar ve Demir, 2013, s. 107). Aynı zamanda üniversiteler yüksek öğrenim kampı olarak adlandırılmaktadır.

Üniversitelerin önemli görevlerinden bazılarını toplumun çeşitli sektörlerinde istihdam için verimli insan kaynakları geliştirmek ve bilgi üretmek, toplumun ihtiyaçlarını karşılamak, profesyonelleri eğitmek ve her alanda sosyal sorunlara çözüm üretmek şeklinde sıralamak mümkündür. Eğitim, toplumların gelecekteki zorluklarla başa çıkabilmeleri için en etkili araç olarak kabul edilmektedir.

Son dönemde ülkeler, uluslararası rekabetin artması için, eğitimin ve özellikle üniversitelerin teknolojik ilerleme ve ulusal kalkınma üzerindeki önemini kavramış ve bu alana özel bir önem atfetmiştir. Bu nedenle, üniversitelerin ekonomik ve toplumsal gelişimdeki rolünün kaçınılmaz olduğunu söylemek mümkündür. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin çoğunda problem çözme ve ulusal kalkınma hedeflerine yönelik girişimler, genellikle üniversiteler ve akademisyenler tarafından gerçekleştirilmektedir. Dolayısıyla bir ülkede eğitim kalitesi ne kadar yükselirse o ülkede ulusal kalkınma çok daha hızlı bir şekilde gerçekleşecektir.

Bir mal ya da hizmet, yalnızca tek bir dönemde kâr ederse bir tüketim malıdır ve bir yatırım ancak gelecekte kâr ederse iyi bir kazanç sağlayacaktır. Bazı mal ve hizmetlerden hem şimdi hem de gelecekte yararlanıldığı için bu mal hizmetler tüketici ve yatırım malları olarak kabul edilir. Eğitim de yatırım malları olarak kabul edilmektedir (Gölpek, 2012, s. 44). Dolayısıyla eğitim üzerine yapılan yatırımların uzun dönemde mal ve hizmetlere yönelik olarak yapılan yatırımlardan daha kazançlı olacağını söylemek mümkündür.

Herhangi bir ekonomide, çıktı üretilebilmesi için fiziki sermaye, beşerî sermaye, emek ve doğal kaynaklar gibi girdiler girişimciler tarafından farklı teknolojik bilgiler

bağlamında ve getiri elde etmek için farklı oranlarda toplanmaktadır. İşgücünün kalitesi, özellikle okullarda ve işyerlerinde eğitim yoluyla arttıkça, ülkenin beşerî sermayesi de artmaktadır. Beşerî sermayenin, üretimde daha etkili olabileceği ve bu etkinliğin fiziksel sermaye ile beşerî sermaye arasındaki optimum bağlı olduğu bilinen bir gerçektir. Her üretim için, önce fiziki ve beşerî sermaye belirli oranlarda toplanmalıdır. Dolayısıyla beşerî sermaye ile fiziki sermaye arasındaki tamamlayıcılığın iki farklı boyutu vardır. Birincisi her ikisinin de miktarını dengeleyebilmesi, ikincisi ise nitelik olarak fiziki sermaye ile beşerî sermayenin uyuşmasıdır. Eğer insanlara çalışabileceği bir ortam yaratılmazsa onların beşerî sermayelerinden olumlu bir şekilde yararlanamayız. Bu da beşerî sermayenin israfına neden olur (Karataş ve Çankaya, 2010, s. 30). Dolayısıyla Herhangi bir topluluğun ekonomik büyüme ve kalkınma düzeyini yükseltmek için yeni teknolojiler kullanarak yetenekli insanlara yatırım yapmak gerekmektedir.

Bilim ve teknolojideki hızlı gelişmeler ışığında üniversite-sanayi etkileşiminin gerekliliği açıktır. Zira üniversite eğitimi almış olan bireyler, bilimsel yeniliklerin keşfi ve bilginin dağılması noktasında önemli bir röle sahiptir. Dünyanın tüm ülkelerinde üniversite ve sanayi arasındaki bağlantı karmaşık ve zor bir konudur. Bu konuda gelişmekte olan ülkelerdeki en büyük sorunlardan biri üniversiteler ile ve endüstriyel araştırmalar arasındaki bağların zayıf olmasıdır. Sorunun temelinde üniversite ile sanayi kuruluşlarının farklı bir yapıya sahip olması yatmaktadır. Sanayi kuruluşları ekonomik bir yapıya sahip iken üniversiteler bilimsel ve profesyonel bir yapıya sahiptir. Bununla birlikte sanayi kurumları ve üniversiteler arasındaki iş birliği ve ara bağlantılar olmadan iki kurumun büyümesi ve gelişim göstermesi oldukça zordur. Ayrıca gelişmekte olan ülkelerde sanayi ve üniversiteler arasındaki ilişkilerin ölçülmesi noktasında birtakım zorluklarla karşılaşılmaktadır. Bu ülkelerde ulusal kalkınmanın sağlanması için farklı stratejiler önerilmektedir. Bununla birlikte bilim ve teknolojinin, gelişim sürecinin merkezinde olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Dolayısıyla bir pozisyona ulaşmak için ulusal kalkınma programlarında bilim ve teknolojinin hayati rolü hakkında farkındalığın artırılması gerekmektedir.

Bu tez araştırmasının amacı Karabük Üniversitesindeki yabancı uyruklu öğrencilerin Karabük ili ekonomisine katkısını belirlemektir. Araştırmanın hazırlanması sırasında resmî kurumlar tarafından yayınlanan raporlar, makaleler, tezler, kitaplar, web siteleri ve diğer resmî belgeler de kullanılmıştır. Bu tez çalışması temel olarak dört

bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm *Üniversitenin Tanımı ve Tarihsel Gelişimi*, ikinci bölüm *Üniversitelerin Şehir Ekonomisine Katkısı*, üçüncü bölümde *Karabük İli ve Karabük Üniversitesi ile İlgili Bilgiler* ve dördüncü bölümde ise *Karabük Üniversitesindeki Yabancı Uyruklu Öğrencilere uygulanan anket Bulguları* değerlendirilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ÜNİVERSİTENİN TANIMI VE TARİHSEL GELİŞİMİ

Üniversitenin tanımı ve tarihsel gelişimi ile ilgili bilgiler aşağıda *Üniversitenin Tanımı ve Üniversitelerin Tarihsel Gelişimi* başlıkları altında detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

1.1. Üniversitenin Tanımı

Üniversite insanların yaşamını, düşünmesini, problemleri analiz etme ve çözmeye yeteneğini teşvik eden ve tartışma ile öğrenmeyi sağlayan en önemli kurumdur. Buna ek olarak, üniversiteler profesyonel alanlarda bireyleri hayata hazırlayan gerekli bilgi ve becerileri sağlamaktadır (Gökmen, 2013, s. 46). Latince “universitas lonca” herhangi bir tür birlik anlamına geliyordu. Bu tür birlikler kentleşme yoluyla ortaya çıkan profesyonel birlikler olmakla birlikte, öğretmenlerin veya öğrencilerin ortak çıkarlarını korumak ve onları güvence altına almak için bir araya geldikleri birliklerdir (Erol, 2005, S. 83). Nitekim bu kelimenin ilk defa 1221’de Paris’te “universitas magistrorum et scholarium” (Hocalar ve Talebeler Birliği) anlamında kayda geçtiğini görmek mümkündür (Kenan, 2015, s. 46). İnsanlığa küresel ölçekte hizmet veren üniversiteler, maddi ve manevi alanlarda çeşitli olay ve bulguların derinliklerine bakarak yeni bulgular elde edebilen kurumlardır. Felsefi, bilimsel ve teknik konularda geniş bir çalışma alanına sahip olmak üniversiteleri insanlar için bir hizmet aracı haline getirmiştir. Üniversitede görev yapan bilim adamları çeşitli olanaklar dahilinde bilinmeyen konuları araştırma ve biliniyor hale getirme görevini üstlenmişlerdir. En üst düzeyde teknik imkânlarla sahip oldukları için insanlığa hizmet etmenin ön saflarında yer almaktadırlar (Demir, 2010, s. 245). Dolayısıyla bilimsel bir kurum olarak eğitim sisteminin en üst basamağında yer alan üniversiteler, bilgi üretme ve yayma işlevini yerine getiren en temel eğitim kurumlarıdır. Bu yapısı nedeniyle üniversiteler, politik açıdan devlet ile düşünsel açıdan da toplum ile doğrudan ilişki içinde bulunmaktadır. Bununla birlikte üniversiteler, bağlı

bulunduğu devletın kendine has tarihi gelişimi yanında kültürel yapısı ve sosyal yapısı ile de şekillenmektedir. Üniversitenin işlevi ve kapsamı her çağda ve farklı coğrafyalarda değişiklik göstermiştir (Bingöl, 2012, s. 42). Dolayısıyla günümüzde üniversite kelimesi yüksek öğretimin kararı ile kuruldukları bölgenin en yüksek seviyede eğitim ihtiyaçlarını karşılayan kurumlar olarak adlandırılmaktadır.

Birer bilgi üretme merkezi olarak üniversiteler, bilgi yaratmanın düzeyini arttırmaya devam eden araştırmacıları yetiştirmenin yanı sıra çok kaliteli profesyonellerin ve geleceğin liderlerinin eğitilmesine ve yetiştirilmesine yönelik insan gücü yetiştirme işlevlerini de yerine getirmektedir (Odabaşı, 2005, s. 94). Üniversiteler genelde eğitim veren, araştırma hizmeti sunan, kültürel mirası kuşaklar arasında aktaran, bilim ve teknoloji nitelikli en önemli kurumlardan biridir. Bazen yüksek öğretim olarak da adlandırılan üniversiteler, bilimsel bilginin üretilmesi suretiyle bireylerin eğitimine katkı sağlayan en önemli temel yapılardan birini oluşturmaktadır. Üniversiteler, temel bilgi ve becerilere sahip, insan kaynaklarını hızla geliştirerek işgücü piyasasında duyarlılığı geliştirmeye yardımcı olmaktadır.

Günümüzde üniversiteler, sadece öğrenci ve akademisyenlerin değil toplumun ihtiyaç ve beklentilerini de kendilerine tahsis edilen kaynaklar ile karşılayan kurumlardır. Böylece modern üniversiteler faaliyet açısından görevlerini yerine getirdikleri ölçüde toplumun tüm kesimleriyle bütünleşir ve faaliyetleri toplum tarafından yönlendirilir. Ayrıca üniversiteler sahip oldukları her türlü tesis, teçhizat ve bilgi birikimi ile bireylere değer kazandırır (Erdem, 2013, s. 102). Coğrafi ve kültürel farklılıklar nedeniyle üniversiteler sosyal yapının merkezinde bulunan politik ve ekonomik güçlerden bağımsız, üreten, araştıran, sorgulayan ve çeşitli şekillerde araştırma ve öğretim kurumları olarak tanımlanmaktadır (Çatalbaş, 2007, s. 94). Dolayısıyla üniversiteler, bir teknoloji transfer merkezi ve bilim parkı olması nedeniyle öğrencilere iş fırsatları sağlamakta, buna göre de üniversiteler gelecekteki stratejilerini şekillendirmektedir.

Öyleyse üniversiteler araştırmanın, merak etmenin, sorunlara çözüm üretmenin mekânı ve ülkenin, toplumun, dünyanın sorunlarının araştırıldığı,

çözümler üretildiği yer olmalıdır. Üniversiteler yüksek kalitede insanları yetiştirmeyi, biliş açısından en üst düzeyde üretilmeyi, sürekli bilgi üretmeyi ve bu nedenle sosyal değişimin ve ilerlemenin motoru olmayı hedefleyen merkezlerdir (Çiçek, 2016, s. 37). Ayrıca üniversitelerin tarafsız ve endüstriden, iş kaynaklarından bağımsız olduğu da düşünülebilir. Ancak yeniçağda, üniversiteler genellikle teknolojiye yapılan ana yatırım kaynağı olarak kabul edilmiştir. Bu bağlamda üniversitelerden temel beklenti, araştırma ve eğitim faaliyetlerine ek olarak her bölgenin ve her ulusun ekonomik büyümesinin motoru olmasıdır.

Üniversitelere toplum tarafından farklı görevler yüklenilmektedir. Bir milletin bozulmamış kültürünün ve geleneksel özlü değerlerinin yeni nesillere itina ile aktarılmasını temin etmek yanında topluma mal olan değerlerin gelişimine de katkıda bulunmaktadır. Üniversiteler, sahip olduğu bu işlevlere ilaveten toplumun yaşadığı, sahip olduğu ve ürettiği değerleri iyi tanımak, üretimin meydana geldiği kültürü bilmek, kendisini meydana getiren ve kendisine var olma imkanını sağlayan topluma yeni bilgiler, teknikler ve değerler kazandırma işlevlerine de sahiptir. Bu bağlamda üniversitelere şu işlevlerin yüklenilmesi mümkündür (Bolay, 2011, s. 106)

- Yaratıcı düşünceye sahip olarak disiplinli ve sağlam yüksek nitelikli insanları yetiştirmek,
- Bilim ve teknolojinin gelişimine katkıda bulunmak,
- Ülke ve dünya sorunlarına çözümler getirmek,
- Liberal eğitim vererek rasyonel düşünen ve akılcı çözümler üreten geniş ufuklu nesiller yetiştirmek,
- Düşünce eleştirisinin yayılmasında, Yerleşiminizde öncü olarak hareket etmek,
- Ülkede temel bilimlerin gelişmesine katkı sağlamak,
- Uygulamalı araştırmalar yapmak, mevcut bilgi ve fikirleri güncellemek ve zenginleştirerek korumak,
- Meslek dallarının ihtiyacı olan yetkin personelleri yetiştirmek,
- Kültürün yenilenmesi ve nesilden nesile aktarılmasını temin etmek,

Genel olarak ülkelerin neredeyse tamamında üniversite sisteminin temel ve nihai hedeflerini dört başlık altında özetlemek mümkündür (Sabiti vd, 2014, s. 61).

- Bilgi üretmek,
- Toplumun ihtiyaçlarını karşılamak,
- Profesyonelleri eğitmek,
- Tüm sosyal sorunlara çözümler sunmak

Uzun bir geçmişe sahip olan üniversiteler, yaşadıkları değişimlerle tarihte kararlılıkla yerlerini korumaya devam etmektedirler. Üniversiteler toplumdaki konumları açısından dört önemli özelliğe sahiptirler (Tekeli, 2003, s. 6).

- Üniversiteler otonomisi yüksek kurumlardır,
- Ulusal ve uluslararası ilişkiler üniversiteler tarafından her boyutta kullanılmaktadır,
- Çeşitli alanlarda birçok uzmanla çalışan kurumlardır,
- Üniversite dışında birçok yeni fikir ve bilim ortaya çıkmış olup ve daha sonra üniversiteler bu gelişmelere dâhil olmuşlardır.

1.2. Dünyada ve Türkiye’de Üniversitelerin Tarihsel Gelişimi

Dünyada ve Türkiye’de üniversitelerin tarihsel gelişimine bakıldığında bugünkü manada dünyada ilk üniversiteler 11. yüzyılın sonlarında; Türkiye’de ise 19. yüzyıldan sonra ortaya çıktığını söyleyebiliriz. Dolayısıyla bu konu aşağıda *Dünyada Üniversitelerin Tarihsel Gelişimi* ve *Türkiye’de Üniversitelerin Tarihsel Gelişimi* başlıkları altında detaylı bir şekilde incelenmiştir.

1.2.1. Dünyada Üniversitelerin Tarihsel Gelişimi

Tarihteki ilk üniversiteler, medreselerin kurulmasıyla ortaya çıkmıştır. Bugünkü üniversitelerin temelini oluşturan eğitim kurumları 11. yüzyılın sonlarında ve 12. yüzyıl boyunca Avrupa’da geç feodal dönemin sosyo-kültürel şartları içerisinde ortaya çıktığı kabul edilmektedir. Bologna (1088), Paris (yaklaşık 1150) ve Oxford (yaklaşık 1167) ilk kurulan

üniversitelerdir (Çetinsaya, 2014, s. 21). Bugün olduğu gibi üniversite yapısına sahip olan ilk eğitim kurumları 11. yüzyılın sonunda kurulan Bologna ile 12. yüzyılın başında faaliyete geçen Paris'tir (Deniz, 2019, s. 23). Bologna üniversitesinden önce İslam dünyasında medreseler; Batı'da ise manastırlar temel dini eğitim kurumları olarak hizmet vermişlerdir (Saklı, 2017, s. 13). Orta çağ üniversiteleri, bugünkü olağan tanımının aksine insan unsuruna dayalı olan kurumlardı. Üniversiteler çok uzun süre yerleşik binaları, mekânları, kütüphaneleri olmayan, bununla birlikte öğretmen, öğrenci ve şehir arasındaki ilişkiyi organize eden, ayrıca öğretmen ve öğrencilerin haklarını koruma ilkesine dayanan bir birlik olmuştur (Erol, 2005, s. 82). Orta çağda Avrupa'nın en güçlü kurumu kilisedi. Üniversiteler batı Avrupa ülkelerinde ilk zamanlarda dini eğitim faaliyetinde bulunan kurumlar olarak görev yapmışlardır. Bu üniversiteler orta çağ Avrupa'sında bir kurum olarak toplumun profesyonel insan kaynaklarının ihtiyaçlarını karşılamada başarılı olmuş ve bu dönemde ilk öğrenci ya da hocaların örgütlenmesiyle oluşmuştur (Deniz, 2019, s. 23). Hukuk alanında Bologna, tıpta Salerno, doğa bilimlerinde Oxford ve ilahiyatta Paris üniversitesi Orta Çağ'daki en ileri düzeyde olan üniversitelerdir (Erol, 2005, s. 89). 13. yüzyılda eğitim kurumu olarak kurulan üniversiteler iki şekilde kurulmuştur: Bunları öğrenciler tarafından kurulan üniversiteler ve öğretmenler tarafından kurulan üniversiteler olarak sıralamak mümkündür. Böylece Bologna Üniversitesi'ni örnek alan İtalya, İspanya ve Güney Fransa üniversiteleri öğrenciler tarafından kurulmuştur. Bu üniversitelerde öğrenciler öğretmenlerin kim olacağına ve ne kadar ücret alacaklarına karar vermişlerdir. Öğretmenler tarafından kurulan üniversiteler ise Paris Üniversitesi modeli kullanılarak kurulmuş olan Kuzey Avrupa üniversiteleridir. Bu üniversitelerde eğitim dâhil her konuda yetki hocalarda olmuştur (Özer, 2012, s. 62). Böylece Bologna ve Paris üniversiteleri de diğer üniversitelerin oluşumunda merkezi bir rol oynamışlardır.

Şehirdeki güçlerin üniversite ve öğretmenler üzerinde baskı yapması halinde öğretmenlerin tepkisi şehri terk edip başka bir yere taşınmak ve orada yeni bir üniversite kurmak şeklinde tezahür etmiştir. Paris Üniversitesi hocalar tarafından oluşturulan bir lonca iken Bologna Üniversitesi öğrenciler

tarafından oluşturulan bir loncaydı. Oxford, Padova ve Cambridge gibi üniversiteler ise diğer üniversitelerden gelen, ders boykotu uygulayan öğretmenler tarafından kurulmuştu (Erol, 2004, s. 84). 16. yüzyılın sonlarında bütün Avrupa genelinde dönüşümün etkisiyle orta çağ üniversitelerinin sayısı 78'e yükselmiştir (Kenan, 2015, s. 344). Dolayısıyla Avrupa'daki üniversite sistemi, 1500-1900 yılları arasında kurumsal yapısı ve toplumla ilişkisi açısından önemli değişikliklere uğramıştır.

Wilhelm Von Humbolt tarafından 1810 yılında kurulan Berlin Üniversitesi 19. yüzyılın başlarında bugünkü haliyle ortaya çıkan modern bir üniversitenin ilk örneğidir. İdealist Alman düşünürlerin fikirlerine dayanan modern ve orta çağ üniversitelerini ayıran ana unsur, eski üniversitelerin çoğunlukla öğretim ve bilgi ile meşgul olmaları, modern üniversitelerin ise araştırmalarla daha fazla ilgilenmesidir. Üniversitelere bir araştırma çalışması kimliğini veren Humbolt Üniversitesi, bilimsel dergilerde ve disiplinlerde tanımlanan ve tek disiplinli fakültelerde uzmanlaşan bir grup fikrini vurgulamıştır. Orta çağ üniversitesinin gerçeği savunma rolünü üstlenirken Humboldt Üniversitesi doğayı keşfetme görevini üstlenmiştir (Çetinsaya, 2014, s. 22). Dolayısıyla 18. yüzyılın sonlarında ve 19. yüzyılın başlarında bilimdeki ilerlemeler değişimin ve teknolojinin temellerini oluşturmaya başlamıştır. Lisansüstü eğitim kurumları üniversitenin doğal olarak bir bilim ve bilgi yeri olduğu düşüncesiyle 19. yüzyılın sonlarında ortaya çıkmıştır. 20. yüzyılın başlarında üniversitelerde eğitim ve öğretime ek olarak bilimsel ve uygulamalı araştırmalar önem kazanmış ve çok iyi gelişim kaydedilmiştir (Uslu ve Şenol, 2018, s. 12). Von Homold tarafından geliştirilen bu modelle bireysel bilgi üretiminden toplu ya da sosyalleştirilmiş bilgi üretimine geçiş gerçekleşmiş ve bu modelin doğuşuyla birlikte eğitim performansının yanı sıra araştırma ve bilgi performansı elde edilmiştir.

Üniversiteler; araştırma ve eğitimden sonra üçüncü olarak toplum hizmetlerine yönelik hedeflerin geliştirilmesi noktasında önemli rol oynamaktadır. Eğitim ve araştırma gibi toplum için üretilen bilginin topluma aktarılması üniversitenin görevi olarak kabul edilmektedir. Son olarak üçüncü kuşak üniversite mâli açıdan devletten bağımsız hale gelir. Kamu öğrenci

harcamaları, araştırma fonları, bağışlar vb üniversitelerin mâli kaynaklarını oluşturmaktadır (Saklı, 2017, s. 23). Dünyada İkinci Dünya Savaşından bu yana iki bilimsel devrim yaşanmıştır. İlk bilimsel devrim 19. yüzyılın sonlarında gerçekleşmiş ve bu sırada üniversiteler eğitim misyonlarına ek olarak araştırma misyonlarını yüklenmiştir. İkinci bilimsel devrim ise 20. yüzyılın sonlarında gerçekleşmiş ve ilk bilimsel devrimdeki eğitim ve araştırma misyonuna ek olarak teknolojik yeniliklere doğrudan katılım misyonu ile girişimci üniversiteler ortaya çıkmıştır. İkinci Dünya Savaşından önceki dönemde üniversitelerin asıl görevinin insanlara bir şeyler öğretmek olduğunu söylemek mümkündür. İkinci bilimsel devrim sürecinde üniversiteler sadece teknolojik yenilik ve sonuç olarak ekonomik ve sosyal gelişme değil aynı zamanda bireysel eğitim, öğretim grup araştırmasına yönelik bireysel araştırma görevini üstlenmişlerdir. İkinci bilimsel devrim göz önüne alındığında üniversiteler bir girişimci ve kurum olmasının yanı sıra bilgi üreten ve dağıtan bir kurumsal yapı olarak hizmet verme kapasitesine sahip olduğu için endüstriyel yenilik ve teknoloji geliştirmede merkezi bir rol oynamıştır (Nejad, 2012, s. 12). Nitekim bütün bu üniversiteler aynı zamanda kurulmamıştır. Bu üniversiteler adım adım sahip olduklarını öğretmek isteyen yetenekli hocaların ve öğrenmek isteyen öğrencilerin kesişmesiyle ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla üniversitelerin farklı kuşaklardaki amaç, rol, çıktı, bakış açısı ve misyonuna göre ve farklı toplumlardaki çevre koşullarına bağlı olarak değişimler söz konusu oluşturmuştur (subhekabul.com, 2020). Üniversitelerin tarihine ve yükseköğretim sisteminin gelişimine bakıldığında dünyada üniversite kurumunun yaklaşık 1000 yıllık tarihi içindeki gelişimi beş farklı üniversite yapısına sahip olduğunu söyleyebiliriz. Bu beş farklı üniversite yapısı hakkında sırasıyla şunları söylemek mümkündür:

- Birinci Nesil Üniversiteler: Başlangıçta üniversiteler öğretmeyi temel görev olarak görmüştür. 19. yüzyıl öncesi dönemde üniversitelerde eğitim yanında öğretimde tartışılmış olmasına karşın öğrenme yöntemi hafızaya ve tartışmaya dayalı olarak gerçekleşmemiştir. Birinci nesil üniversitelerin temel rolü insan kaynağı yetiştirmektir ve birinci nesil üniversiteler, eğitim odaklı bir yapıya sahip olmuştur. Birinci nesil üniversitelerdeki eğitim faaliyetleri bireysel gelişime

odaklanmıştır ve genel olarak eğitim toplumun sosyal, kültürel ve ekonomik sorunlarını tanımlamanın ve ilgili çözümler sunmanın bir aracı olmuştur. Eğitim etkinliği, birinci nesil üniversite ortamlarında beklenen en önemli özelliklerden birini oluşturmaktadır.

- İkinci Nesil Üniversiteler: Toplulukların yaşam koşullarında ve ihtiyaçlarında meydana gelen değişiklik üniversitelerin misyonunda da birtakım değişikliklere yol açmıştır. Üniversitelerin ilk misyonu (eğitim) araştırma yapmaktır. Araştırma odaklı üniversite sayılan ikinci nesil üniversitelerde gelişmekte olan toplumlarda eğitim politikalarının önemli bir parçası olarak profesörlerin araştırma faaliyetlerine daha fazla dahil olma motivasyonları artmıştır. İkinci nesil üniversitenin avantajları olsa da araştırma yapmak için yeterli fon kaynağı sağlamak her zaman bir zorluk oluşturmuştur.
- Üçüncü Nesil Üniversiteler: Üçüncü nesil üniversitelerin araştırma yapmak için finansman desteğine ihtiyaçları ikinci nesil üniversitelerden daha fazladır. Bu finansman ihtiyacı, üçüncü nesil üniversitelerin faaliyetlerini önemli ölçüde etkilemektedir. Üniversiteler için ekonomik konularda uygulamalı araştırmalar yapmak için hükümetin tahsis ettiği bütçelere yeterli olmamaktadır. Bu nedenler, üniversitelerin daha fazla sermaye elde etmek için özel sektör ile daha yakın ilişkiler kurmasına ve ticari faaliyetlere yönelmesine neden olmuştur. Üçüncü nesil üniversiteler modeli Girişimci Üniversiteler olarak girişimcilik eğitiminde önemli rol oynamaktadır. Girişimcilik, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ekonomik yönden teşvik edilmesine olanak sağlamaktadır. Girişimci üniversitelerin özelliklerini şu maddeler halinde sıralamak mümkündür:
  - Üniversitede girişimcilik araştırmalarının yapılması,
  - Teknoloji transferinden yararlanılması,
  - Yeni endüstriyel ürünlerin yaratılması,
  - Uygun çevresel koşullar içinde yenilik fikirlerin yaratılmasıdır.

Bununla birlikte, mühendislik bilimlerine odaklanan girişimci üniversite, piyasa bilgilerinden ve piyasa deneyime sahip kişilerin

deneyimlerinden yararlanmaktadır. Bu üniversitelerde yetenekli, yetkin, ilgili ve yaratıcı kişilere sahip olmak büyük bir önem arz etmektedir. Üçüncü nesil üniversitelerde ileri düzeyde bilimsel araştırmalar yapmak isteyen üniversiteler, yüksek bütçeli araştırma harcamalarını karşılayamayan hükümetlere alternatifler aramakta ve sonuç olarak her zaman dünyanın önde gelen teknoloji tabanlı şirketleriyle ortaklık kurmaya çalışmaktadır. Üçüncü nesil üniversiteler sanayi, özel Ar-Ge sektörü, yatırımcılar, profesyonel hizmet sağlayıcıları ve diğere üniversitelerle rekabetçi bir ulusal ve uluslararası piyasada faaliyet gösteren üniversitelerdir. Üçüncü nesil üniversiteler her şeyin kârı maksimize etmeye yardımcı olduğu ticari şirketler değildir; aksine üniversite yeni bilgi yaratma ve eğitimi, üretim sürecinin bir parçası haline getirme görevini yerine getirmektedir. Bu günümüz dünyasında başarılması gereken bir görevdir.

- Dördüncü nesil üniversitelerde değer, stratejik katılım, girişimcilik ve dış kaynaklardan ve rehberlikten elde edilen gelir miktarı ve toplumdaki diğere faktörleri etkileme durumları açısından tanımlanır. Eğitim, topluluğun ve öğrencilerin ihtiyaçlarına dayanır ve topluluğun zorluklarına çözüm üretmek araştırma indeksinin temeli olarak kabul edilmektedir.
- Beşinci nesil üniversiteler: Beşinci nesil üniversitelerde bireye değer vermek ve medeniyet önemli özellikler olarak ön plana çıkmış durumdadır. Beşinci nesil üniversitelerde kişi en sevdiği çalışma alanını belirtir ve kişinin isteğine göre bir test oluşturulur. Oluşturulan bu test doğrultusunda kişinin istediği alanda yeteneğe sahip olup olmadığı belirlenir. Bu nesilde üniversitelerin komite odaklı (tamamen lisans, yüksek lisans, doktora ve doktora sonrası) ve kalite odaklı (yetenekli mezunlar) bir konuma taşınması için çaba sarf edilmektedir.

Dolayısıyla üniversiteler geçmişten günümüze kadar çok ileri düzeyde gelişmiştir. Burada dünya çapında en iyi 10 üniversitesinin adını söylediğimizde dünya çapında üniversitelerin sıralamasında farklı faktörlere göre puan verilmekte ve farklı kuruluşlar tarafında sıralanmaktadır.

Sıralamayı 7 faktöre göre puan vererek yapan kuruluş, üniversiteleri eğitimin kalitesi (%25), mezunların istihdam oranı (%25), öğretim kadrosunun kalitesi (%10), araştırma sayısı (%10), yüksek kaliteli yayın sayısı (%10), dış etkiler (%10) ve üniversitenin yayınladığı kitap ve makalelerden yapılan alıntı sayısına (%10.) göre değerlendirilmektedir. CWUR'UN bu değerlendirmesi dünyada 99 ülkeye ait 20 bin üniversiteyi kapsamakta ve küresel olarak yapılmış en geniş akademik değerlendirme niteliğini taşımaktadır. LONDRA merkezli yükseköğretim derecelendirme kuruluşu Times Higher Education (THE), 92 ülkeden 1300'den fazla yükseköğretim kurumunu araştırma etkisi, uluslararası görünüm, endüstri bağlantıları ile öğretim kalitesi kriterlerine göre sıralanmıştır. 2020 yılın da dünyanın en iyi üniversitesi Oxford olurken onu California Teknoloji Enstitüsü (Caltech) ve Cambridge takip etmektedir (www.hurriyet.com.tr, 2019). Dolayısıyla Tabloda 1.1. de 2020 yılında dünyanın en iyi 10 üniversitesi sıralanmıştır (www.timeshighereducation.com, 2020).

Tablo 1.1: 2020 Yılında Dünyanın En İyi 10 Üniversitesi

SIRALAMA	2020 Yılında Dünyanın En İyi 10 Üniversitesi	
	KURUM ADI	ÜLKE
1	OXFORD ÜNİVERSİTESİ	İNGİLTERE
2	CALİFORNİYA ENSTİTÜSÜ	ABD
3	CAMBRİDGE ÜNİVERSİTESİ	İNGİLTERE
4	STANFORD ÜNİVERSİTESİ	ABD
5	MASSACHUSETTS ENSTİTÜSÜ	ABD
6	PRİNCETON ÜNİVERSİTESİ	ABD
7	HARVARD ÜNİVERSİTESİ	ABD
8	YALE ÜNİVERSİTESİ	ABD
9	CHİNCAGO ÜNİVERSİTESİ	ABD

Üniversiteler sıralanırken değerlendirmeye tabi tutulan kriterler yukarıda belirtilmiştir. Bu kriterlerden en önemlisini uluslararası öğrenci sayısı olduğu söylemek mümkündür. Ancak çoğu durumda bilgi üretme ve yayma faaliyetleri için de üniversiteler kendi aralarında rekabet etmektedirler. Nitekim derecelendirmenin temel amacı, araştırmacı sayısını, eğitim kalitesini, öğretim kadrosunu, yüksek kalitede yayın sayısını ve mezunlarının iş bulma oranını olumlu yönde etkilemektir.

1.2.2. Türkiye’de Üniversitelerin Tarihsel Gelişimi

Türkiye’de üniversitelerin tarihsel gelişimine bakıldığında başlangıcı Osmanlı İmparatorluğuna dayanmaktadır. Batı tarzında üniversiteler ise Türkiye’de 19. yüzyıldan sonra ortaya çıkmaya başlamıştır. Türkiye’de üniversitelerin gelişimi en çok 2000 yılından sonra yaşanmıştır. Üniversitelerin tarihsel gelişimine bakıp bugünü analiz etmek ve geleceğe dair tahminlerde bulunmak olanak dahilindedir. Bu konuda aşağıda sırasıyla önce *Cumhuriyet Döneminden Önce Türkiye’de Üniversitelerin Tarihsel Gelişimi* daha sonra ise *Cumhuriyet Döneminden İtibaren Türkiye’de Üniversitelerin Tarihsel Gelişimi* incelenmiştir.

1.2.2.1. Cumhuriyet Döneminden Önce Türkiye’de Üniversitelerin Tarihsel Gelişimi

İslam ülkelerinde Osmanlı İmparatorluğu’nun kuruluşundan 200 yıl önce düzenli bir eğitim–öğretim kurumu niteliği taşıyan ilk medrese Selçuklu veziri Nizamü’l-mülk tarafından kurulmuştur. Bu yerleşik eğitim kurumlarından biri Bağdat’ta kurulan Nizamiye Medresesi diğeri ise Urfa’daki Harran Medresesi’dir. Bu medrese Osmanlı İmparatorluğu’nun sınırları içerisinde bir eğitim aracı olarak kabul görmüş ve hızla yayılmıştır. Bu eğitim anlayışında bilim, Kuran’ın yorumundan kaynaklanan veya buna dayanan düşünsel verilerden oluşmuştur. Bilim adına 825 yıl eğitim kurumu olan okullarda hocalar (din öğretmenleri) tarafından verilen derslerin tümü, Kuran’ın talimatına göre hadis, fıkıh, kelim gibi yorumlardan oluşmuştur

(Üzer, 2012, s. 62). Hükümeti modernize etmek için ihtiyaç duyulan yeni görevliler için eğitim enstitüleri, II. Mahmut döneminde faaliyete başlamış ve Tanzimat döneminde de sayısı artarak faaliyetlerini devam ettirmiştir. Ayrıca hükümetin ihtiyaçlarını karşılamada okullar yetersiz kaldığı için yeni ve modern eğitim kurumları açılmıştır (Arslan, 2004, s. 32). Özellikle askeri alanlardaki zayıflığa çözüm bulmak amacıyla 18. yüzyılın sonlarında ordunun ihtiyacı olan subayları yetiştirmek üzere okullar açıldığı görülmektedir. 1839 yılında Tanzimat Fermanı'nın ilanı ile yeni bir dönem başlamıştır. Tanzimat Kararnamesi doğrudan öğretim ilkeleri olmamasına rağmen bu dönemde eğitim alanında da önemli düzenlemelere gidilmiştir. Tanzimat döneminin en önemli gelişmesi eğitimin düzenlenmesi ve işleyişi ile ilgili sorunların üstesinden gelmek için 1857 yılında kurulan Maarifi Umumiye Nezareti olmuştur (Bozaslan ve Çokoğullar, 2012, s. 313). Cumhuriyetin yukarıdan aşağı modernizasyonu, Tanzimat, Islahat ve Meşrutiyet dönemleri gibi "toplum mühendislik" projeleri çerçevesinde gerçekleşmiştir. Bunu gerçekleştirecek olan en önemli kurumların başında eğitim-öğretim kurumu gelmektedir. Bu bağlamda eğitim-öğretim kurumlarına büyük görevler düşmüştür. Bu görevlerin başında, ülkeyi yönetecek ve yönlendirecek aydın yetiştirmek ve uzun vadede seçkinler arasındaki birliğin sağlanması yer almaktadır (Özer, 2012, s. 63). Görüldüğü gibi Batı tarzı yüksek öğretim kurumları 19. yüzyılda oluşmaya başlamış ve Cumhuriyet'in ilanından sonra da devam etmiştir.

Osmanlı Devleti'nin modernleşme sürecinde yaşanan iki başlı eğitim yapısı ve bu yapının neden olduğu sorunların hızlı bir şekilde çözüme kavuşturulamadığı dikkatlardan kaçmamaktadır. Bazı savaş felaketleri ve çoğunlukla yabancı ülkelerin saldırgan politikaları, eğitimin ilerlemesini engellemiştir. Bu nedenle savaş durumu, eğitimin gelişmesini engelleyen bir dış faktör olarak değerlendirilebilir. Öte yandan eğitimdeki iki başlılık eğitimin büyümesini olumsuz yönde etkileyen bir iç faktör olarak düşünülebilir (Kim Dae ve Sarı, 2013, s. 284). Birçok kez açılıp kapatılan ve 1923'ten 1932'ye kadar varlığını sürdüren Darülfünun'un, hükümete ve cumhuriyet ilkelerine aykırı olduğu ilan edilerek kapatılmış ve yerine 1933'te 2252 sayılı Kanun ve Millî Eğitim Bakanlığı tarafından İstanbul Üniversitesi

kurulmuştur (Uslu ve Şenol, 2018, s. 15). Böylece Türkiye’de üniversiteler kurulmaya başlanmıştır.

1.2.2.2. Cumhuriyet Döneminden İtibaren Türkiye’de Üniversitelerin Tarihsel Gelişimi

Cumhuriyetin ilanı ve eğitim alanındaki devrimlerle birlikte eğitimin her aşamasında modern üniversitenin kuruluşunun en önemli dönemi yaşanmıştır. Öncelikle Arap alfabesinden Latin alfabesine geçilmiş ve her bölümü kapsayan bir eğitim seferberliği başlatılmıştır. Bu gelişmelerin doğal bir sonucu olarak yüksek öğretimde de önemli gelişmeler yaşanmıştır. Ancak bu gelişmeler dönemden döneme de farklılıklar göstermiştir (Sargın, 2007, s. 136). Osmanlı İmparatorluğu’ndan devralınan ve ülkenin başlıca yükseköğretim kurumu sayılan İstanbul Darülfünunu, 1923’ten 1932’ye kadarki 9 yıllık dönemde bütün ilgiye rağmen Türk toplumunun beklediği gelişme ve ilerlemeyi gösterememiştir. Bu nedenle Atatürk başlattığı akademik reform çerçevesinde İsviçre’den Profesör Alfred Malche’yi Darülfünunun incelenmesi için davet etmiştir. Prof. Malche, Batı Avrupa’da hâkim olan üniversite kavramına dayanarak hazırladığı raporda üniversite rektörünün öğretim üyeleri tarafından seçilmesi hususunda sakıncası olduğunu işaret ederek devlet tarafından seçilmesini önerdi (Doğramacı, 2007, s. 14). Ayrıca Prof. Malche eğitim-öğretim programı üzerinde de özellikle durmuş, Türkçe telif hakkı ve tercüme kitapların yeterli olmadığı konusuna dikkat çekmiştir. Ona göre Darülfünun, soyut bir öğretim ile toplumdan ayrılmıştır (Akbaba, 2019, s. 31). Prof. Malche tarafından verilen raporu inceledikten sonra Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilen 2252 sayılı Kanunla darülfünun kaldırılmış ve yerine üniversite yönetiminde köklü değişiklikler öngören kanun ile Cumhuriyet tarihinin ilk üniversitesi olan İstanbul Üniversitesi 1 Ağustos 1933 tarihinde kurulmuş ve eğitim ve öğretim faaliyetlerine başlamıştır.

Atatürk’ün gerçekleştirdiği devrimlerin önemli bir kısmını oluşturan reformun amacı üniversitelerdeki eğitim-öğretim ve araştırma çalışmalarının çağdaş Batı ülkelerindeki düzeye çıkarılması ve bu ülkelerde uygulanan üniversite yönetim düzeninin Türkiye’ye oluşmasıydı (Doğramacı, 2007, s.

15). Dolayısıyla bu bağlamda ilk reform girişimi Malche'yi Türkiye'deki yükseköğretim yapısını incelemeye davet etmek suretiyle Atatürk'ün başlatmış ve bu kapsamda 1933 yılında Üniversite Reformu oluşturmuştur. Bu süreçte başta akademik özgürlük olmak üzere bir dizi sorun tespit edilmiştir. Bu sorunun giderilmesi için eğitim sistemi yeniden gözden geçirilmiş ve Humboltian Üniversitesi'nin akademik özgürlüğe dayanan bir modeli önerilmiştir. Ancak yeni model, Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) ile olan güçlü ilişkisi nedeniyle ağır bir şekilde eleştirilmiştir (Balyer, 2011, s. 139). İstanbul üniversitesi, dönemin tek üniversitesi olduğu için Darülfünun değişimi "üniversite reformu" olarak değerlendirilmiştir (Karasaç ve Sağın, 2019, s. 39). Weiker (1962) yeni üniversite düzenlemelerinde akademik özgürlük standartlarının dikkate alındığını iddia etse de 1933 reformunun bir tasfiye hareketi olduğu yönünde eleştiriler yapılmıştır. Ayrıca öğretim üyelerinin atanması sırasında keyfi davranılması ve ideolojik olarak hareket edilmesi de akademik özgürlüğün ihlal edilmesi olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) kararlarda etkin konuma getirilerek akademik özgürlüğün bir koşulu olan üniversitelerin bağımsızlığı ortadan kalktığı düşünülmektedir (Seggie ve Gökbel, 2014, s. 19). 1940 yıllara kadar üniversite konusunun çok partili hayata geçiş konusu açısından yeniden ele alınması gerektiği düşünülmüştür (Akbaba, 2019, s. 33). Dolayısıyla ülkenin siyasi koşullarından üniversiteler de etkilenmiştir.

1946'yılında, çok partili demokrasi çağına paralel olarak üniversitelere bağımsızlığın, yani özerkliğin getirilmesi önerilmiştir. Özerklik kapsamında, profesörlerden oluşan komisyonun önerisi üzerine rektörlerin ve dekanların öğretim üyeleri tarafından seçilmesine yönelik birtakım kararlar alındı ve bu kararlar 1946 yılında 4936 sayılı Üniversiteler Kanununda yürürlüğe girdi. 4936 sayılı Kanun hükümleri, üniversiteleri kendi seçtikleri yöneticilerin denetimine bırakmakta ve üniversiteleri etkin bir denetimin dışında tutmuşlardır. Bu aslında öğretmenlerin dokunulmazlığı esasının uygulanması anlamına gelmiştir (Doğramacı, 2007, s. 16). Nitekim 1933'ten 1946'ya kadar geçen dönemde araştırmalar hızla artmış ve yükseköğretimin düzeyi yükselmiştir.

Osmanlı döneminde modern anlamda kurulan ilk üniversite özelliğini taşıyan Mühendishane-i Bahr-i Hümayun Enstitüsü 1944 yılında belirlenen hedefler doğrultusunda tasarlanmış ve İstanbul Teknik Üniversitesi olarak yeniden kurulmuştur. 1946 yılında daha önce Ankara'da kurulan ve faaliyete devam eden mektep, fakülte ve enstitülerin birleştirilmesiyle Ankara Üniversitesi kurulmuştur. Böylece Türkiye'de Ankara Üniversitesi ilk defa İstanbul dışında kurulan tek bir üniversite olma özelliğine sahip olmuştur (Karasaç ve Sağın, 2019, s. 40). Nazi Almanya'sından kaçan bilim insanlarının 1933 reformunda istihdam edilmiş, buna karşın özgürlüklere getirilen kısıtlamalar nedeniyle 1946 yılından itibaren Türkiye'de yaşayan bilim insanları da yurtdışında yaşamak ve çalışmalar yapmak zorunda kalmışlardır. Dolayısıyla üniversitelere verilen bağımsızlık kâğıt üzerinde olumlu gibi görünse de üniversitelere ve bilime devlet müdahalesi artmaya devam etmiştir. Millî Eğitim Bakanlığının üniversiteler hakkında söz sahibi olması da ilerleyen yıllarda da krizlere neden olmuştur (Akbaba, 2019, s. 33). 1962 yılında planlı döneme geçildiğinde Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) üniversitelerden daha fazla öğrenci almalarını istemiştir. Ancak özerklik iddiasında bulunan üniversiteler bunu kabul etmemişler, daha fazla öğrenci alamayız diye cevap vermişlerdir. Planlı dönemin başından 1975'e kadar 11 yeni üniversite daha kurulmuştur. Böylece üniversite sayısı 19'a ulaşmıştır. İstanbul, Ankara ve İzmir dışındaki illerde 1955'ten 1959'a kadar 3, 1975'te 3 ve 1979'da 6 yeni üniversite kurulmuştur. Kuruluşları üzerinden uzun bir süre geçmiş olmasına rağmen bu üniversitelerde öğretim üyesi sayısı ihtiyacından daha fazla azalmıştır. Hatta 1975'te Malatya'da kurulan İnönü Üniversitesinde 1980 yılına gelindiğinde görevlendirilen tek profesör sadece geçici bir rektörden ibarettir (Doğramacı, 2007, s. 17). 1960'ların ve 1980'lerin ekonomik, politik ve toplumsal sorunları, yükseköğretimde temel reform gerekliliğini net bir şekilde ortaya koymuştur. Bu dönemde yeni düzenlemelerin ardından Ankara'da Gazi Üniversitesi, Antalya'da Akdeniz Üniversitesi, Edirne'de, Trakya Üniversitesi, İstanbul'da, Marmara Üniversitesi, Mimar Sinan Üniversitesi ve Yıldız Teknik Üniversitesi, İzmir'de, Dokuz Eylül Üniversitesi ve Van'da Yüzüncü Yıl Üniversitesi devlet üniversiteleri şeklinde kurulmuştur. (Karasaç ve Sağın, 2019, s. 43).

İstanbul Üniversitesi 1933 yılında Türkiye'de kurulmuş, 1982 yılına gelindiğinde üniversite sayısında istikrarlı bir artış gerçekleşmiş ve 1982 öncesinde toplam üniversite sayısı 19'a ulaşmıştır. 1982 yılında ise 8 yeni devlet üniversitesi kurulmuş ve üniversite sayısı 27'ye ulaşmıştır (Sargın, 2007, s. 141). Ayrıca ilk vakıf üniversitesi olma özelliğini taşıyan Bilkent Üniversitesi 1984 yılında Ankara'da kurulmuştur. Akabinde Gaziantep'te bulunan ODTÜ Mühendislik Fakültesi'ne çeşitli yüksekokul ve fakültelerin dahil edilmesiyle 1987 yılında Gaziantep Üniversitesi kurulmuştur (Karasaç ve Sağın, 2019, s. 43). 1987 yılında 29 olan üniversite sayısı 1992 yılında 24 yeni üniversitenin daha kurulmasıyla 53'e (53 devlet üniversitesi ve 1 vakıf üniversitesi) yükselmiştir. Bu durumda 1992 yılında Türk yükseköğretiminin üniversite sayısında görülen büyüme açısından bir dönüm noktası olduğunu söylemek yanlış olmaz. 1992-2006 yılları arasında toplam üniversite sayısındaki artış vakıf üniversitesi sayısındaki artıştan kaynaklanmıştır. Zira 1994 yılından bu yana 53 olan devlet üniversitelerinin sayısında 2006 yılına kadar hiçbir değişiklik olmazken, 1994 yılında 3 tane olan vakıf üniversitesi 2006 yılı öncesinde 24'e yükselmiştir (Günay ve Günay, 2011, s. 2). 2006 yılında üniversiteleşme açısından önem taşıyan bir yıl olarak dikkat çekmektedir. Zira 2006 yılı 1992 yılı gibi yeni üniversitelerin bir anda kurulduğu bir yıl olmuştur. Nitekim 5467 sayılı yasa ile 01.03.2006 yılında Türkiye'nin farklı bölgelerinde 15 üniversite kurulmuştur. 2006 yılında kurulan bu 15 üniversite ile toplam Türkiye'de üniversite sayısı 93'e ulaşmıştır (Sargın, 2007, s. 144). 1980 yılından itibaren hızlı bir artış gösteren yükseköğretim kurumları beraberinde birtakım sorunları da getirmiştir. Çünkü üniversitelerin öğretim elemanları ve altyapı gereksinimleri tam anlamıyla karşılanmadan kurulduklarından gerekli kalitenin sağlanamadığı görülmüştür. Kalitenin yanı sıra Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren üniversitelere erişimde yükseköğretim sisteminin kurulması konusunda çözülmemiş sorunlar yaşanmıştır (Karasaç ve Sağın, 2019, s. 45). Dolayısıyla 1992 yılından sonra 2006 yılında da Türk yükseköğretimi üniversite sayılarında hızlı bir artış görülmüş ve 1933'den 2006 yılına kadar yani 73 yılda 77 üniversite kurulmuşken 2006'dan 2011 yılına kadar 6 yılda 88 üniversite kurulmuştur. Bu durumda üniversite sayısı 2006 yılından sonra yaklaşık %115'lik bir artış

göstermiş ve 165'e yükselmiştir (Günay ve Günay, 2011, s. 2). Ayrıca 14.07.2010 tarihinde 6005 sayılı kanun ile kurulan ve kuruluşu 21 Temmuz 2010 yılında ve 27648 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Konya Üniversitesinin adı, 11.04.2012 yılında 28261 sayı ile Resmî Gazete'de yayımlanan 6287'nolu Kanunun 20. maddesinin yürürlüğe girmesiyle Necmettin Erbakan Üniversitesi olarak değiştirilmiştir. 18 Haziran 2013 yılı ve 28681 sayılı Resmî Gazete 'de Konya Gıda ve Tarım Üniversitesinin kuruluşu yayınlanmıştır. 2017 yılına gelindiğinde devlet üniversiteleri vakıf üniversiteleri ve vakıf meslek yüksek okulları sayısı 185'e yükselmiştir (Yazar ve Averbek, 2018, s. 1355). 2017-2018 eğitim ve öğretim yılına gelince Türk yükseköğretimi devasa boyutlara ulaşmıştır. Dolayısıyla bu dönemde 129'u devlet, 72'si vakıf ve 5'i vakıf meslek yüksekokulu olmak üzere toplam 206 adet üniversite eğitim-öğretim faaliyeti sürdürmektedir (Karasaç ve Sağın, 2019, s. 35). Genel olarak ifade etmek gerekirse Türkiye yükseköğretim sistemi bazı iç sorunlarına rağmen istikrarlı bir şekilde büyümüş ve özellikle son yıllarda yükseköğretim okullaşma oranlarında hızlı bir artış görülmüştür. Dolayısıyla Times Higher Education (THE) tarafından 2020 yılı için yayınlanan dünyanın en iyi üniversitelerinin sıralaması açıklandığında Türkiye'de genç üniversiteler arasından Karabük Üniversitesi büyük bir başarı elde etmiş ve dünyanın en iyi 1000 üniversitesi arasına girmiştir. Dolayısıyla sıralamada ilk 1000 arasına Türkiye'den 11 üniversite girmeyi başarırken, Karabük Üniversitesi, Ankara ve İstanbul dışında listeye dahil olan tek üniversite olmuştur (kulliye.karabuk.edu.tr, 2021). Dolayısıyla aşağıdaki Tablo 1.2 de Türkiye'nin 2020 yılında dünyada ilk 1000 üniversite sıralaması içinde yer alan en iyi 10 üniversitesi gösterilmiştir.

Tablo 1.2: 2020 Yılında Türkiye'nin En İyi 10 Üniversitesi

SIRALAMA	2020 Yılında Türkiye'nin En İyi 10 Üniversitesi	
	KURUM ADI	İL
1	Çankaya Üniversitesi	ANKARA

2	Sabancı Üniversitesi	İSTANBUL
3	Bilkent Üniversitesi	ANKARA
4	Hacettepe Üniversitesi	ANKARA
5	Koç Üniversitesi	İSTANBUL
6	Boğaziçi Üniversitesi	İSTANBUL
7	İstanbul Teknik Üniversitesi	İSTANBUL
8	Ortadoğu Teknik Üniversitesi	ANKARA
9	İstanbul Üniversitesi	İSTANBUL
10	Karabük Üniversitesi	KARABÜK

2020 yılında Tablo 1.2’de yer alan Türkiye’deki üniversiteler, Times Higher Education (THE) tarafından hazırlanan Dünya çapındaki üniversitelerin başarı sıralamasının yer aldığı listeye girmeyi başarmıştır. Bu sıralama hazırlanırken üniversitenin akademik kadrosu, öğrenci profili, yayın sayısı, mezunların çalıştıkları kurumların kalitesi gibi 13 farklı kriter dikkata alınmaktadır (www.hotcourses-turkey.com, 2020). Dolayısıyla bugün Türkiye’de de üniversitelerin başarı kriterleri, bilimsel yayınları, atıfları, akademik kadroları, mezunlarının iş bulması ve saygınlıkları olmak üzere çeşitli kriterlere göre sıralanmıştır. Bu sıralamaların da gençlerin tercihlerinde en iyi yolu gösterdiğini söylemek mümkündür.

İKİNCİ BÖLÜM

2.1. ÜNİVERSİTELERİN EKONOMİ ÜZERİNDEKİ KATKILARI

Üniversiteler; kuruldukları şehrin ve dolayısıyla bölgenin eğitim seviyesinin artırmak ve o bölgede teknolojinin sanayide kullanılmasına olanak sağlamak suretiyle hem bölge hem de ülke ekonomisinin gelişimine önemli katkılar sağlamakta ve ülkenin kalkınması sürecinde karşılaşılan sosyal ve ekonomik sorunların çözümüne yönelik çeşitli çözümlerin üretilmesine doğrudan ve dolaylı etkilerde bulunmaktadır (Kalkan vd, 2019, s. 1719). Üniversiteler genellikle bölgenin ekonomik şartlarını, kentsel hizmetlerini, toplu taşıma sistemlerini vb. konuları iyileştirmek ve kentsel çevrenin kalitesine ve dolayısıyla sürdürülebilir kentsel gelişime katkıda sağlamaktadır. Üniversitenin öğrenci kalitesini yükseltmesi üniversite ve sanayi arasında daha iyi bir bağlantıya yol açmakta ve kabiliyetli eleman ihtiyacını gidermektedir.

Üniversitelerin buldukları ülke ve bölge ekonomisine ekonomik katkılarının yanı sıra buldukları bölgeye olumsuz etkileri de olabilmektedir. Bu etkilerin başında üniversitelerin öğrenci ve personel kontenjanlarını yükseltmesiyle konut talebindeki artışa bağlı olarak bölgede konut fiyatlarının yükselmesi gelmektedir. Ayrıca üniversitenin öğrenci kapasitesinin artması doğal olarak şehrin nüfusunun artmasına neden olmak suretiyle çevre kirliliği, trafik yoğunluğu, mal ve hizmet arzından kaynaklanan eksiklikler gibi problemlere neden olabilmektedir. Öte yandan yerel halk ile üniversite öğrencileri ve üniversite personeli arasında kültürel çatışmalara da yol açabilmektedir (Nişancı vd, 2017, s. 5). Nitekim üniversitelerin şehir gelişimine olumlu etkileri kadar olumsuz etkilerinin de bulunduğunu söylemek mümkündür. İnsanların fikirlerini geliştirmek için en iyi yerler üniversitelerdir. Dolayısıyla kültürel ve bilimsel araştırmaların yeni nesillere aktarılmasından sorumlu en önemli ve en kapsamlı sosyal kurumlardan biri de ülkenin eğitim kurumlarıdır. Zira eğitim gelişmenin, ekonomik ve sosyal büyümenin en önemli faktörüdür ve buna bağlı olarak sosyal ve ekonomik gelişme, eğitimi daha erişilebilir kılmaktadır.

Ekonomik ve sosyal kalkınma, özellikle son 50 yılda tüm ülkelerin ana hedeflerini teşkil etmektedir. Ekonomik ve sosyal kalkınma kavramı sanayileşmiş ülkelerde işsizliği azaltmak ve halkın sosyal refahını artırmak için kullanılmaktadır. Ayrıca gelişmekte olan ülkelerde bir yandan yoksulluğu azaltmak veya ortadan kaldırmak diğer yandan ise GSYH'yi yükseltmeye ve insanların yaşam standartlarını gelişmiş ülkelerin sahip olduğu seviyeye artırmaya çalışmaktadırlar.

Üniversitelerin nasıl bir politika izleyecekleri ve insanların gelecekteki ihtiyaçları doğrultusundan şekillenmektedir. Buna yönelik olarak da bilim insanları ve yöneticiler tüm kaynakları ve işgücünü buna göre belirleyip kullanmaktadırlar. Bu amaçla farklı ülkelerde eğitimin önemi üzerinde durulup küresel pazarlarda sosyal değişim, teknoloji ve kapasite geliştirme gibi konularda rekabet edilebilmesi mümkün olacaktır (Sheikhi ve Hera Dashti, 2014, s. 50). 19. yüzyıl ve 20. yüzyıllarda fiziksel sermaye, emek ve doğal kaynaklar gibi maddi faktörler, üretim faktörü ve ekonomik büyüme unsurları olarak kabul edilmişti. Ancak günümüzde bu faktörlere ek olarak yeni ekonomik büyüme kaynakları eğitim, sosyal ve kültür gibi faktörler de eklenmiştir.

Üniversiteler ayrıca paneller, sempozyumlar, konferanslar, sergiler, konserler ve daha birçok etkinlik düzenleyerek şehrin sosyal ve kültürel gelişimine katkıda bulunmaktadır. Şehrin gelişime açık olması üniversiteyi etkilerken üniversitenin gelişime açık olması da şehri etkileyebilmektedir. Dolayısıyla şehirler ve üniversiteler birbirlerini etkileyerek büyüyüp gelişmektedirler. Kentler gelişmemiş olsa bile üniversiteler bilimsel çalışmalar, sosyal ve kültürel faaliyetlerle kentin gelişimine katkıda bulunmaktadır (www.akdenizbulten.com 2019). Bu nedenle üniversiteler bilgi satma ve firma oluşturma, bilgi paylaşımı ve daha yüksek beceri seviyelerinde görevler üstlenmektedir.

Özellikle az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerin büyük kentsel alanlarına üniversiteler kurarak daha fazla ekonomik faydalar elde edebileceğini savunmaktadırlar. Ancak Türkiye’de kurulan üniversitelerin her şehre aynı ekonomik faydayı sağladığı iddia edilememektedir (Yavuzçehre,

2016, s. 240). Dolayısıyla üniversitelerin farklı bölgelerde farklı faydalar sağladığı sadece Türkiye için değil bütün ülkeler için geçerlidir. Çünkü bölgelerin aynı seviyede gelişmemiş olmasından dolayı bölgeler arasında üniversiteler sosyo-ekonomik farklılıklar oluşturmaktadır. Bu farklılıkların sonucunda üniversiteler bağlı bulunduğu bölgelere aynı oranda fayda sağlayamamaktadır.

Üniversite çalışanlarının, öğrencilerin ve ziyaretçilerin yapmış olduğu harcamalar bölge ekonomisi için son derece önemlidir. Bu harcamalar ekonomik sistemde gelire, istihdama ve vergi gelirlerine dönüşmektedir. Bu bağlamda üniversiteler bölgenin gelirini, istihdamını arttırmakta olup bölgede hem merkezi bütçeye hem de yerel yönetim bütçesine katkı sağlamaktadır. Ayrıca vergi gelirlerinin artmasını sağlayarak şehir ekonomisini de olumlu yönde etkilemektedir. Bahsedilen bu katkılar dört farklı başlık altında ortaya çıkabilmektedir (Ersoy Köse, vd, 2017, s. 15). Bu katkılar aşağıda başlıklar altında sırasıyla açıklanmıştır.

2.1.1. Doğrudan Katkılar

Üniversite de çalışan idari ve akademik personeller yerel ekonomiye doğrudan istihdam katkısı sağlamaktadır. Üniversitede istihdam edilen idari ve akademik personellere ödenen ücretler doğrudan gelir kapsamına girmektedir. Part-time çalışan burslu öğrencileri ve diğer çalışanları da doğrudan istihdama eklemek mümkündür (Çatalbaş, 2007, s. 95). Üniversitelerin doğrudan katkıları kendi bünyesinde yaratmış olduğu gelir, istihdam ve mali katkıları kapsar. Bu katkıları ortaya çıkaran harcama unsurları şunlardır (Ersoy Köse, vd, 2017, s. 1014).

- Yüksek öğrenim görmüş üniversite personelinin yerel maliyetleri,
- Merkezi hükümetler tarafından üniversitelere sağlanan finansmanın yerel şirketlere mal ve hizmet talebi olarak geri dönüşü,
- Öğrencilerin yerel harcamaları,
- Şehir dışından üniversiteye gelen ziyaretçilerin yerel maliyetleri,
- Yerel halka doğrudan istihdam fırsatları sunulması,

2.1.2. Dolaylı Katkılar

Dolaylı katkılar, emek dışında kalan faktör sahiplerinin üniversiteye yaptıkları satışlar sonucunda elde edilen gelir ve istihdam artışına işaret etmektedir. Dolaylı katkılar, dolaylı gelir katkısı ve dolaylı istihdam katkısı olmak üzere iki kategoride incelenebilir: (Altuntaş ve Erilli, 2015, s. 15).

1. Dolaylı gelir katkısı, üniversite öğrencilerinin yaşadıkları bölgeye olan katkıları,

2. Dolaylı istihdam katkısı ise üniversite öğrencilerinin toplam gelir katkısının bir kişinin hizmet üretimine bölünmesi ile elde edilmektedir.

Bir değer ifadeyle dolaylı katkılar üniversitelerin tedarik zincirlerine yapmış olduğu ödemeler sonucunda ortaya çıkan gelir, istihdam ve mali katkılardır (Ersoy Köse vd, 2017, s. 1015). bir eğitim kurumunun bulunduğu yere sağladığı dolaylı katkılardan bir kısmı, öğrenciler tarafından yapılan harcamalardan kaynaklanmaktadır.

Üniversiteler sadece personeli ve ödediği maaşlar aracılığıyla buldukları bölgeye katkı sağlamazlar. Buna ilaveten üniversiteler kendi personeli dışındaki kişilere, kurum ve kuruluşlara yaptığı ödemeler ile de gelir ve istihdam düzeyine dolaylı gelir ve istihdam katkıları sağlamaktadır (Tuğcu, 2004, s. 9). Ayrıca üniversitenin personel ödemeleri dışında diğer harcamalarının ne kadarının o bölgede yapıldığının tespit edilmesi, dolaylı gelir ve dolaylı istihdamın artışına ne kadar katkıda bulunacağını hesaplanması açısından son derece önemlidir. Dolaylı istihdam, istihdam edilen işgücü başına düşen üretim miktarının bölünmesi ile hesaplanabilmektedir (Erkekoğlu, 2000, s. 214). Bir üniversitenin ekonomiye en önemli dolaylı katkısı, beşerî sermaye stokuna yaptığı katkıdır. Dolayısıyla üniversiteler buldukları bölgenin eğitim-öğretim ve kültürel altyapısının gelişmesine katkıda bulunmakla kalmaz aynı zamanda bölgenin ekonomik kalkınması için destekleyici bir güç oluşturmaktadır (Çatalbaş, 2007, s. 95). Dolayısıyla verimli beşerî sermaye kaynağının yetiştirilmesinde üniversitelerin kilit rolü, sürdürülebilir kalkınma açısından son derece önemli

bir role sahiptir. Ayrıca ülkedeki tüm büyük kalkınma programları üniversitelerin özel bir görev üstleneceği profesyonel ve bilgili gençlerin varlığına bağlıdır.

2.1.3. Uyarılmış Katkılar

Uyarılmış katkılar, üniversitenin yaptığı harcamaların artmasıyla ortaya çıkan gelir ve istihdam artışından oluşmaktadır. Ekonomide bir kişinin harcamaları diğer kişilerin gelirlerini oluşturmaktadır. Üniversitenin akademik ve idari personellerin harcamalarına ile öğrencilerin harcamaları buna dâhil edilebilir. Bu kişilerin harcaması, çarpan etkisiyle toplam gelirden bir artışa neden olmaktadır. Ekonomide atıl kaynaklar olduğu sürece bu gelir artışı ile birlikte istihdamda artacaktır. Bu duruma üniversitenin yerel ekonomiye uyarılmış katkısı denilebilir (Erkekoğlu, 2000, s. 214). Uyarılmış katkılar, üniversitelerin doğrudan veya dolaylı olarak yapmış olduğu katkıların ilave harcamalara dönüşmesi halidir. Özellikle 1 yıl içerisinde ortaya çıkan harcama-gelir sarmalına yapmış olduğu katkılardır. Ekonomide gerçekleşen her harcama, satıcıların özel ve tüzel kişilerin gelirini oluşturur. Bu kişiler gelirlerinin bir kısmını tasarruf ederken geri kalan kısmını harcamaktadır. Bu da ekonomideki başka özel ve tüzel kişilerin gelirlerini ve harcamalarını artırır. Bu harcama sarmalını ortaya çıkaran ilk harcama işlemi olduğundan başlangıçtaki harcama dışındaki tüm bağlı harcamalar uyarılmış harcama etkisi olarak değerlendirilir (Ersoy Köse vd, 2017, s. 1015). Yerel ekonomide doğrudan ve dolaylı katkılar sonucunda iş ve gelir elde eden bireyler yaptıkları harcamalar ile yeni mal ve hizmetlerin ortaya çıkmasına neden olacaktırlar. Özellikle arz esnekliği düşük veya atıl kaynak yok ise gelir artışı ile artan talep oranı fiyatların yükselmesine neden olacaktır. Bu sorun yerel ekonomiye farklı yerlerden kaynak transferi ile çözülmesi öngörülmektedir. Uyarılmış katkılar “Keynesyen Çarpan Etkisi” ile ortaya çıkmaktadır. Keynesyen Çarpan Etkisindeki süreçte öğrencilerin ve üniversitelerin başlangıç aşamasındaki harcamaları yerel ekonomide daha fazla gelirin oluşmasını neden olmaktadır. Çarpan etkisi ile uyarılmış ekonomik faaliyetler doğrudan ve dolaylı vergi gelirlerini arttırmaktadır. Bireyin gelir artışı sonucu tasarruf eğilimlerinin artması, yerel ekonomi dışında mal ve hizmetler çarpan

katsayısı dolayısıyla uyarılmış katkıları azaltacaktır. Devletin yapacağı transfer ödemeleri (işsizlik parası vb. harcamalar) uyarılmış katkıların artmasını sağlayacaktır (Çatalbaş, 2007, s. 96). Küçük kentlere yapılan üniversite yatırımlarının kent ekonomisine kaynak sağlamanın yanında kentteki girişimcilerin geleceğe yönelik beklentilerini olumlu yönde etkileyerek yatırımları uyardığını ortaya koymaktadır. Yatırımcıların bu kararlarını etkileyen en önemli husus ise kurulan üniversite biriminin büyüklüğü ve okula gelecek öğrenci sayısının il nüfusuna göre oranıdır. Yatırımcılar, gerçekleştirecekleri yatırımlara, kente gelecek olan üniversite çalışanlarının ve öğrencilerin kent ekonomisine hangi düzeyde katkıda bulunacağını göz önüne alarak karar vermektedir. Özellikle daha küçük yerleşim birimlerinde beklentilerin daha fazla olduğu görülmektedir. Bu nedenlerden dolayı kente gelecek öğrenci sayısı ne kadar çok olursa planlanan yatırım miktarının da o ölçüde çok olması beklenmelidir

2.1.4. Katalizör Katkıları

Katalizör katkısı, üniversitelerin uzun dönemde farklı firma ve sektörde oluşturmuş olduğu verimlilik ve performans artışlarıdır. Bu katkının ölçülmesi ve gözlemlenmesi oldukça zordur. Üniversite tarafından gerçekleştirilen araştırma faaliyetleri verilen eğitim ve sağlık hizmetleri bölge halkının ihtiyaç duyduğu düzeyde kendi bölgesinden temin edebilmesine imkân verilmektedir. Çeşitli sebeplerle bu hizmetler için diğer bölgelere gidemeyen bölge halkına fırsat eşitliği sunulmuş olmaktadır (Ersoy Köse vd, 2017, s. 15). Ayrıca ekonomik canlanmayı tetiklemenin unsurlarından biri olan üniversiteler o bölgede bir cazibe merkezi kurarak bölge nüfusunun farklı merkezlere yönelmesine set çekmektedir. Türkiye’de bu düşüncenin bir yansıması olarak pek çok ilçeye üniversite birimi kurulduğu görülmektedir. Nüfusun zaten yoğun olduğu kentlerde üniversite etkisinin belirlenmesi zor olmakla birlikte diğerleri için bir değerlendirme yapılabilir. Bu doğrultuda üniversitelerin kent nüfusunu etkileyebilecek büyüklüğe sahip olması yaratacağı etkinin artması açısından önemli görülmektedir (Koç, 2019, s. 345). Dolayısıyla Üniversitelerin kuruldukları kentin öncelikle nüfus yapısına, ekonomik değerlerine, sanayisine, fiziki ve coğrafik özelliklerine, sosyo-

kültürel dokusuna, istihdam durumuna, kentin alt ve üst yapı alanlarına doğrudan ve dolaylı etkileri küçük kentlerde daha fazla görülmektedir. Üniversitelerin bölgesel ve yerel ekonomilere katkıları yeni bir olgu değildir. Üniversiteler asırlardır buldukları bölge ve kentlerin ekonomik, sosyal ve kültürel ilişkilerinde derin ve dinamik etkiler göstermiştir (Gönenç Güler, 2017, s. 15). Gelişmekte olan ülkelerde üniversitelerin buldukları bölgenin istihdam ve kişisel gelir düzeyi üzerinde oluşturacağı ekonomik etkileri bilinmektedir. Bu nedenle üniversite sayısını artırarak daha fazla ekonomik katkı sağlanabileceğini söylemek mümkündür. Üniversitelerin ekonomik katkıları, Köse vd.'nin (2017, s. 1014) çalışmasından yararlanarak Tablo 2.1. de düzenlenmiştir.

Tablo 2.1: Üniversitelerin Ekonomik Katkıları

ÜNİVERSİTELERİN EKONOMİK KATKILARI			
Doğrudan katkılar	Dolaylı katkılar	Uyarılmış katkılar	Katalizör katkılar
Ekonomiye giren doğrudan kaynakları ve yaratılan doğrudan İstihdamı ifade eder.	Üniversitenin yaptığı harcamaların ve öğrencilerin harcamalarının ekonomide yarattığı hareketliliği ifade etmektedir.	Üniversite odaklı ekonomik hareketlerin özellikle yatırımcıları harekete geçirmesi ile ortaya çıkan katkılar olarak ele alınmaktadır.	Katalizör etkisi, üniversitelerin uzun dönemde, diğer firma ve sektörlerde yaratmış olduğu verimlilik ve performans artışlarıdır.

Üniversitelerin ekonomik katkıları doğrudan, dolaylı, uyarılmış ve katalizör katkıları olmak üzere yerel ekonomilere sağladığı katkılardır. Dolayısıyla yukarıda belirtildiği gibi üniversite dört şekilde ekonomik faaliyetler üzerinde en önemli etkilere yol açmaktadır. Ayrıca üniversitelerin yenilikçi etkilerinin yerel ekonomik ortamda yeni ürünlerin üretimini artırarak yenilikçi ekonomik faaliyetlerin ortaya çıkmasına katkıda bulunduğu kabul

edilmektedir. Üniversitelerin kurulması ile yaratılan istihdam ve bunun yanında getirdiği gerek kurumsal, gerekse de çalışanların, öğrencilerin ve ziyaretçilerin yaptığı harcamalar kentlerin ekonomik yapısında büyük bir hareketlilik sağlamaktadır.

2.2. Üniversitelerin Kentin Sosyo-Ekonomik Yapısına Katkıları

Üniversiteler toplumun gelişimi için sağladığı eğitimsel faydalar yanında, o toplumun ve kentin sosyal, kültürel, politik ve hatta ekonomik anlamda kalkınması üzerinde önemli faydaları bulunmaktadır. Özellikle öğrencilerin yapmış olduğu harcamalar kent ekonomisine büyük bir canlılık kazandırmaktadır.

Çok hızlı bir değişim ve gelişimin yaşandığı bir dönemde bilgi ve bilgi üretimi kalkınmanın merkezinde yer almaktadır. Bilgi üretimi uzmanlığı, kültürel gelişimi ve teknolojiyi beraberinde getirir ve bu da gelişimi ve sosyal değişimi hızlandırmaktadır. Bu durumda eğitim hızlı ekonomik kalkınmayı ve sosyal refahı sağlayan temel faktörlerden biridir. Bir ülkenin teknolojik gelişmelerden haberdar olabilmesi, kalkınması ve uluslararası rekabette yer alabilmesi için eğitim önemli bir faktördür. Aldığı eğitim sayesinde niteliği artan bir kişi, kişisel ve sosyal fayda sağlayarak tüm sektörlerin gelişimine katkıda bulunur ve teknolojik gelişme düzeyinin belirlenmesinde ana faktör olur. Bu süreçte özellikle üniversitelerin rolü büyüktür. Dolayısıyla üniversiteler bir ülkenin gelişimine paralel olarak bilim, teknoloji ve beşeri sermaye gibi ihtiyaçları karşılayabilmektedir. Zira insan faktörünü beşeri sermayeye dönüştüren bilgi, ağırlıklı olarak üniversiteler tarafından üretilebilmekte ve bu de üniversitelerin temel varlık nedenini oluşturmaktadır (Kanberoğlu ve Torusdağ, 2016, s. 179). Dolayısıyla Üniversitelerin ekonomik kalkınmaya en önemli etkisinin bireylerin verimliliğini arttırmak suretiyle, bilgi ve teknolojinin sınırlarını genişletmektir. Bu katkılar üniversitelerin sorumluluğundadır. Bu nedenle üniversitelerin ekonomik kalkınmada önemli bir rolü bulunmaktadır.

Türkiye’de sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan ailelerin eğitim talebi çok düşüktür. Zira bu ailelerin çocuklarını okula göndermeleri için teşvik

edilmeleri gerekmektedir. Doğrudan sermaye yatırımı beklentisi arttıkça ve firmaların ileri teknoloji tercihi güçlendikçe nitelikli işgücüne talep artmaktadır. Bu vakaların etkisiyle iş başında eğitimin veya hizmet içi eğitimin öneminin giderek daha fazla fark edildiği görülmektedir. Hayat boyu öğrenme, günümüz ve geleceğimiz için kaçınılmaz bir ihtiyaçtır. Bu alanda planlanan faaliyetlerin uygulanması hemen hemen her sektörde rekabet, verimlilik ve kalite için vazgeçilmez bir hizmet olarak algılanmaktadır (Cengiz, 2009, s. 32). Dolayısıyla üniversiteler için kuruldukları bölgelerde çok yönlü bir etki yaratmak kaçınılmazdır. Üniversiteler buldukları şehirden de eşit derecede etkilenmektedir. Türkiye’de farklı çevrelerce üniversitelerin kurulduğu bölgenin ekonomik kalkınmasında önemli bir kaldıraç rolü üstlenmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Ayrıca üniversitelerde yapılan bilimsel ve teknolojik çalışmaların hem ekonomiye hem de şehrin sorunlarına yardımcı olması beklenmektedir (Arap, 2014, s. 113). Özellikle, sanayileşmenin ve üretim imkânlarının sınırlı olduğu kentlerde üniversiteler başta ekonomi olmak üzere tüm alanlarda bir dinamiklik yaratarak bölgeler arasındaki sosyal, kültürel ve ekonomik farklarını azaltacak bir araç olarak algılanmaktadır.

Günümüzde özellikle gelişmiş ülkelerdeki üniversiteler, yükseköğretim ve bilimsel araştırma merkezinin önüne geçmiştir. Bu kurumlar buldukları bölgenin kalkınmasına öncelik veren ve toplumun refah düzeyini ve yaşam kalitesini artırmaya yardımcı olan kurumlar haline gelmiştir. Son yıllarda memnuniyetle ifade etmeliyiz ki ülkemizdeki üniversiteler öğrencilere daha kaliteli bir eğitim-öğretim verebilmek, onları çağdaş bilgilerle donatarak geleceğe hazırlamak, bilimsel araştırma yapmak, düşünce üretmek gibi temel görevlerinin yanında; ülkenin ve bölgenin sosyal, kültürel ve ekonomik gelişimine öncülük etmek, katkı sağlamak ve sorunlarına çözüm üretmek gibi çok önemli görevleri de bulunmaktadır (Gökmen, 2013, s. 47). Üniversiteler bireylere bir meslek kazandıran bir kurumdur. Bu nedenle üniversiteler, mezunları sayesinde hem istihdamın gelişimine katkı sağlamakta hem de ekonomik ve sosyal gelişimi olumlu yönde etkilemektedir.

Eğer üniversitelerin sosyal ve ekonomik büyümeye katkıda bulunmaları isteniyorsa, üniversitelere daha fazla bağımsızlık verilmeli, rekabet ortamını oluşturmak için kalitenin geliştirilmesine yönelik atılımlar yapılmalıdır (Çatalbaş, 2007, s. 93). Üniversite-kent ilişkileri aynı zamanda bölgesel ekonomik büyüme kavramını da taşımaktadır. Yeterli yatırıma sahip olamayan bölgeler için iyi bir ekonomik kaynak niteliğinde olan üniversiteler sayesinde bölgesel gelişime ve ekonomik iyileşme söz konusu olabilmektedir (Erilli, 2018, s. 80). Gerek öğrenci sayısı gerek akademik ve idari personel sayısı dikkate alındığında üniversitelerin kent ekonomisine dolaylı veya dolaysız katkıları oldukça yüksektir. Bu nedenle üniversiteler ve gelişmeleri doğrudan ve dolaylı olarak kentin gelişimini etkilemektedir.

1950’li yıllardan beri Türkiye’nin üniversite politikasını belirlemeye yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalarda yeni üniversitelerin alt ve üst yapılarının hazırlanması ve bunların nasıl inşa edileceğine yönelik bir yöntem geliştirilmeye çalışılmıştır. Ancak üretilen yöntemler üniversiteler kurulurken göz ardı edilmiştir. Bu bağlamda Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana yeni üniversiteler kurmanın önemli hedeflerinden biri üniversitelerin ülke genelinde eşit yayılmasının sağlanmasıdır. Buradaki temel amaç eğitimi tüm bölgelere götürmek ve bölgeyi ekonomik, sosyal ve kültürel olarak harekete geçirmektir. Böylelikle ülkedeki bölgesel eşitsizliklerin giderilmesi düşünülmektedir. Bununla birlikte üniversite kurulacak şehirlerin dikkatli seçilmesi ile ileri düzeydeki üniversitelerin koordinatörlüğünde yeni üniversitelerin yapılanmasına özen gösterilmesine amaçlanmalıdır. Böylece üniversitelerin sadece kültür üreten ve aktaran kurumlar olmadığı, aynı zamanda bölge için gelir yaratan ve dağıtan kurumlar olduğu fikri ön plana çıkmış olmaktadır (Arap, 2014, s. 107). Dolayısıyla yükseköğretimdeki son gelişmeler yükseköğretime erişimin arttığını göstermiştir. Üniversiteler kamu ve özel sektör aktörleri ile iş birliği yaparak bölgenin kalkınmasında önemli bir rol üstlenebilmekte ve buldukları bölgelere toplumsal ve ekonomik etkileri olmaktadır (Ersoy Köse vd, 2017, s. 1012). Bu etkiler aşağıda sırasıyla şu şekilde özetlenmiştir:

- Üniversitelerin sağlık, eğitim, sosyal ve diğer alanlarındaki mal ve hizmetlerin arzı doğrudan bölge üretimini artırmakta,
- Üniversiteler buldukları bölgeye iyi eğitilmiş ve yüksek ücret alan işgücü getirmekte,
- Bu işgücü bir yandan bilgi anlamında yerel iş ortamını desteklerken diğer yandan satın alınan ürünlerle destek sağlamakta,
- Üniversite bölgeden çok farklı mal ve hizmetlere doğrudan talep yaratmakta,
- Belirli sayıda istihdam yaratır ve ücret ödemekte,
- Üniversite öğrencileri buldukları bölgeye harcamalar yapmakta,
- Üniversitenin farklı sosyal faaliyetleri veya düzenlediği organizasyonlar öğrencinin ve ziyaretçilerin bölgeye akın etmesini ve kente gelen ziyaretçilerin bölgeyi tanımasına olanak sağlamakta ve bu ziyaretçilerin memnun kaldıkları takdirde daha sonradan tekrar gelmek suretiyle kentin ziyaretçi potansiyelini sürekli bir şekilde artırmakta,
- Bölgenin kültürel zenginliğini artırarak sosyal yaşamın gelişmesine yardımcı olmakta,
- Üniversitelerden gelen talebin artması sadece mevcut mal ve hizmetlere olan talebi arttırmakla kalmamakta aynı zamanda yeni iş alanlarının ve yeni işlerin ortaya çıkmasına da katkıda bulunmakta,
- Üniversite hem kendi ekonomik faaliyetleri hem de üniversite nedeniyle şehirdeki ekonomik faaliyetlerden dolayı vergi ve yerel harcamaları artırmaktadır.

Tüm bu etkiler üniversitenin öğrenci ve personelinin büyüklüğüne, bütçesinin büyüklüğüne ve faaliyetlerinin yoğunluğunun yanı sıra bulunduğu bölgenin üniversite ile gelen sosyal ve ekonomik ortama uyum sağlama kapasitesine ve kent-üniversite iş birliğinin gücüne bağlı olarak değişmektedir. Dolayısıyla bu doğrultuda Türkiye'deki üniversite sayısı sürekli artış göstermekte ve her ilde en az bir üniversite kurulmaktadır (Erilli, 2018, s. 85). Bu açıklamalar doğrultusunda üniversitelerin ekonomik ve sosyal kalkınmaya katkısını Tablo 2.2'deki şekilde özetlemek mümkündür (Öztürk vd, 2011, s. 152)

Tablo 2.2: Üniversitenin Ekonomik ve Sosyal Gelişmeye Katkıları

Ekonomik	Sosyal
Vergi gelirlerindeki artış	Suç oranındaki azalma
Üretimdeki artış	Bağış ve topluma hizmet artışı
Tüketimdeki artış	Vatandaşlık bilincinin gelişmesi
İşgücü esnekliğinin artışı	Sosyal kenetlenme
Kamudan beklenen mali desteğin azalması	Teknolojiye uyum sağlama ve teknolojiyi kullanma becerisinin gelişmesi
Kazanç düzeyini artışı	Daha uzun ve sağlıklı yaşam
İş bulmada kolaylık	Çocuklara daha iyi yaşam
Yatırımdaki artış	Müşteri olarak daha iyi karar verme
Daha iyi çalışma koşulları	Kişisel statünün yükselmesi
Kişisel/mesleki hareketlilik	Daha fazla hobi, boş zaman etkinlikleri

Üniversiteler zaman içerisinde daha fazla insanın yaşamını etkilemekte ve topluma sağladığı faydaların daha fazla fark edilmesi nedeniyle giderek daha da önemli hale gelmektedir. Ayrıca kentsel gelişim açısından üniversitelerin gelecekteki projelerin oluşturulması, planlaması ve uygulanması açısından da önemli bir girdi sağlayabileceğini söylemek mümkündür. Bu bakımdan yerel halkın üniversitelere bakışı da son derece önemlidir. Ayrıca yerel halkın üniversitenin şehir üzerindeki etkisine dair algısı üniversitenin ve şehrin gelişimine yerel destek açısından da önemlidir. Dolayısıyla bu çalışmadan elde edilen sonuçların üniversite-kent etkileşiminin planlanması, gelişimi, başarılı işleyişi ve sürdürülebilirliği açısından önemli ipuçları sağlayabileceği düşünülmektedir (Uygun vd, 2016, s. 70). Nitekim üniversitelerin şehir ekonomisi üzerindeki etkisinin ölçülmesi, üniversitenin, kentin ekonomik gelişimi üzerindeki etkisini anlayabilmek açısından son derece önemlidir.

2.3. Üniversitelerin İstihdam Üzerindeki Katkısı

Üniversiteler hem yaptığı harcamalar hem de istihdam ettiği personel sayesinde yerel ekonomiye büyük katkı sağlamaktadır. Bu katkılar yapısal olarak doğrudan yerel ekonomi ile ilgilidir. Üniversitelerde istihdam edilen personel genellikle o bölgede yaşayan insanlardan oluşmaktadır. Dolayısıyla o bölgedeki işsizlik sorununa da önemli katkılar sağlamaktadır (Gültekin vd, 2008, s. 266). Ayrıca üniversiteler yerel ekonomiye istihdam yaratarak ve gelir kazandırarak katkıda bulunmaktadır. Bununla birlikte üniversitelerin şehrin bütünsel bir parçası olduğunu ve girişimciler için emek piyasasının niteliksel yapısını etkileyen bölgesel bir cazibe merkezi olarak görev yaptığını söylemek mümkündür (Kavili Arap, 2010, s. 11). Zira üniversitelerin istihdam üzerinde büyük bir katkısı bulunmaktadır. Dolayısıyla geliştirilmiş işgücü becerileri nedeniyle bir sermaye aracı olarak istihdam seviyesini de arttırmaktadır.

Bilgi ve teknolojinin her alana yayılmasıyla birlikte istihdam alanında yapısal değişimler görülmeye başlanmıştır. Gelişmiş ülkelerde istihdam alanında hizmet ve bilgi sektörünün payı giderek artmaktadır. Bilgi ve becerilerin işgücüne kazandırılmasında önemli rol oynayan eğitimin ekonomik gelişmelere katkısı da oldukça önemlidir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde teknolojik gelişmelere uyum sağlamak gelişmiş ülkelere göre daha zordur. Gelişmekte olan ülkelerde yeterli altyapı ve nitelikli işgücü eksikliği, ucuz işgücünün yoğun kullanımına yol açmaktadır. Günümüzde Türk eğitim sisteminde bireylere verilen eğitimin piyasanın beklentilerinden farklı olduğu görülmektedir. Dolayısıyla piyasanın beklentilerinin karşılayamayan eğitim yapısı bireylerin mezuniyetten sonra bir surede olsa işsiz kalmasına neden olmaktadır. Bu durum eğitim ile istihdam arasında bir bağlantı olduğunu göstermektedir. Artık dünyada işgücü piyasası ile eğitim kurumları arasında yakın bir ilişki vardır. Teknolojik değişiklikler nedeniyle ortaya çıkan kurumsal ve örgütsel değişiklikler işgücünün eğitim düzeyinin yükseltilmesini gerektirmektedir (İçli, 2001, s. 68). Nitekim bilgi toplumlarının üretim teknolojilerinde meydana gelen değişiklikler istihdam olanaklarını azaltmakta veya istihdam edilecek kişilerin niteliklerinde değişiklikler meydana getirmektedir. Bu ise daha nitelikli mesleki eğitime olan ihtiyacı ortaya

çıkarmaktadır (Şahin, 2015, s. 144). Dolayısıyla eğitim ve istihdam karşılıklı etkileşim içerisinde bir bütünlük oluşturmaktadır. İşgücü kalitesinin göstergelerinden biri de eğitim düzeyidir. Mesleki eğitim yoluyla işgücünün kaliteli hale getirilmesi ve gelişen teknolojiyle uyumlu yeni eğitim programlarının oluşturulması yoluyla fayda sağlamaktadır (İçli, 2001, S.69). Üniversitelerin yarattığı ekonomik etki girdi-çıktı yöntemi bağlamında da değerlendirilebilir. Ekonomik etki üniversitelerin hem girdilerini hem de çıktılarını dikkate alan bir bakış açısından ele alınması mümkündür. Çıktılar açısından ekonomik etki üniversite yatırımından kaynaklanan üniversitenin kendisinin, personelin ve öğrencilerin harcamalarının yol açtığı ekonomik faaliyet etkisi ile yaratılan gelir ve istihdam etkisidir. Tedarikçinin girdi açısından etkisi ise üniversitenin kuruluşundan sonra üniversitenin kendisi, personeli ve öğrencileri tarafından satın alınan mal ve hizmetlerin, bu mal ve hizmetleri sağlayan firmaların ekonomik faaliyetleri ile istihdam ve gelir üzerindeki etkisidir (Nişancı vd, 2017, s. 159). Dolayısıyla üniversiteler belli sayıda çalışan akademik ve idari personeliyle kentin sosyal yönden hareketlenmesine katkıda bulunmaktadır. Nitekim kenti güncelleyen, yenileyen, geliştiren ve dışarıya açık bir yerleşim birimi olmasına olanak sağlayan kurumlar olduğundan üniversiteye sahip olan kentler daha gelişmiş bir özellik göstermektedir (Gökmen, 2013, s. 47). Dolayısıyla çalışanlar verimli ve etkili insan kaynakları eğitiminde en önemli unsurunu teşkil etmektedir. Üniversiteler insanları teknik yönden eğitmek suretiyle mesleki bilgiler kazandırmaktadır. Aslında üniversiteler kişinin bilimsel temelini güçlendirmekte, onu iş hayatı için hazırlamakta, eğitimin kalitesini arttırmakta ve bilimsel ilerlemeyi hızlandırmaktadır. Böylelikle üniversiteler toplumun çeşitli sektörlerinde istihdam için verimli insan kaynakları geliştirmektedir.

2.3.1. Doğrudan İstihdam Katkısı

Doğrudan istihdam katkısı, üniversitenin kendi istihdam ettiği bireyleri ifade etmektedir. Bunlar ise akademik ve idari personelin istihdamından oluşmaktadır. Üniversitenin farklı birimlerinde çalışan personel üniversite sayesinde yerel ekonomide ortaya çıkan doğrudan istihdamı göstermektedir. Tanımlanmış bu katkılar yapı itibariyle doğrudan yerel ekonomiyle ilgilidir.

Üniversitelerde istihdam edilen personel genellikle o bölgede yaşayan insanlardan oluşmaktadır. Bu kişilere yapılan harcamalar kişisel ihtiyaçların karşılanması amacıyla doğrudan yerel ekonomiye yansımakta ve genişletici bir etki doğurmaktadır (Tuğcu, 2004, s. 5). Üniversitelerin varlığı ve katılımı olmadan sürdürülebilirliği ve faydalı istihdamın varlığı düşünülemez. İstihdam sorununu sürdürülebilir bir şekilde çözmek istiyorsak üniversitenin tüm tasarım ve kalıplarında yer almaları gerekmektedir. Günümüzde üniversiteler zihinsel ve duygusal olarak çeşitli alanlarda çalışmaya hazırdırlar.

2.3.2. Dolaylı İstihdam Katkısı

Dolaylı istihdam katkısı, üniversitelerin ihtiyaç duyduğu mal ve hizmetleri sağlayan sektörlerin gelişmesi ve öğrenci harcamalarından faydalanan faaliyetlerin artması ile ortaya çıkan yeni personel istihdamını ifade etmektedir (Tuğcu, 2004, s. 5). Bu dolaylı etkilerin bazıları kolaylıkla tespit edilebilmektedir. Özellikle öğrenci birliği tarafından sunulan bazı hizmetler, öğrenci yurtlarına yapılan ödemeler, kampüsteki kitap satış ofislerinden yapılan alımlarla ilgili ödemeler kolaylıkla hesaplanmaktadır. Aynı şekilde bu faaliyetler sayesinde ortaya çıkan istihdam olanakları da kolaylıkla belirlenmektedir (Atik, 1999, s. 100). Üniversitenin personel ödemeleri dışında diğer harcamalarının ne kadarının o bölgede yapıldığının belirlenmesi, dolaylı istihdamda ne kadar artışa yol açacağını tespit etmek açısından önemlidir. Ayrıca dolaylı istihdamın tespit edilmesi için istihdam edilen işgücü başına düşen üretim miktarının bulunması gerekmektedir.

2.3.3. Uyarılmış İstihdam Katkısı

Uyarılmış istihdam katkısı, doğrudan ve dolaylı istihdam katkısından kaynaklanan istihdamdaki artıştır. Doğrudan ve dolaylı istihdam katkıları aynı şekilde üniversitelerin ekonomi üzerindeki doğrudan ve dolaylı katkılarına bağlıdır. Üniversitenin sağladığı doğrudan ve dolaylı istihdam katkıları sonucunda gelir elde eden bireyler kazandıkları gelirleri üretilen mal ve hizmetlere harcamaktadırlar. Bu şekilde ortaya çıkan uyarılmış istihdam

katkısı Keynesyen Çarpan Etkisi olarak adlandırılmaktadır. Görüldüğü gibi, Keynesyen katsayısının etkisi marjinal bir tüketim eğiliminin değerine bağlı olarak yapılan harcamaların ekonomide kendisinin birkaç katı kadar bir artış yaratacağı varsayımına dayanan bir teoridir. Hızlandırıcı Prensibi ise yapılan tüketici harcamalarının yatırım harcamalarını artıracığı ve ekonomide genişletici bir ortam yaratacağı varsayımına dayanmaktadır. Tüm bu varsayımlar altında üniversiteler bünyesinde bulunan idari ve akademik personel ile öğrencilerin katlanacağı maliyetlerin yerel ekonomi üzerinde geniş bir etkiye sahip olacağı açıktır (Tuğcu, 2004, s. 4). Nitekim üniversite tarafından yapılan bütün bu harcamalar da yerel ekonominin arzını, dolayısıyla milli geliri belirlemede rol oynayacaktır. Yerel ekonomide üniversite yoluyla yapılan harcamalar yerel ekonomi için bir gelirdir. Bu harcamalar ekonomi için direkt ve dolaylı bir gelir niteliği taşıırken çarpan mekanizmasının çalışmasıyla uyarılmış gelirin de artmasına yol açmaktadır. Ekonomide bir kişinin harcamaları diğer kişilerin gelirini oluşturmaktadır. Bu harcamalar üniversite öğrencisinin, idari veya akademik çalışanın harcaması olabilir. Söz konusu kişilerin harcaması çarpan etkisi ile toplam gelirden bir artış meydana getirmektedir.

2.4. Üniversitelerin Gelir Üzerindeki Katkısı

Üniversitelerin yerel gelir üzerindeki etkileri, ekonomik olarak az gelişmiş illere yapılan büyük yatırımlar, özellikle illerin ekonomilerini canlandırması ve yerel kalkınma eşitsizliklerini azaltması açısından önemlidir (Çayın ve Yapraklı, 2014, s. 156). Ancak bireylere yönelik yatırım yapmanın daha karlı olup olmadığı sorusu kolayca cevaplanamaz. Bazı bakış açıları gelişmekte olan ülkelerde ortalama beşerî sermayenin getirisinin fiziksel sermayenin getirisinden daha yüksek olduğunu gösterirken gelişmiş ülkelerde bunun tersi geçerlidir.

Araştırmalar okur-yazar olmayan hiçbir toplumun şu ana kadar önemli bir ekonomik ilerleme kaydetmediğini ancak buna karşın okur-yazar bir toplumun ekonomik yönden önemli bir gelişim gösterdiğini ortaya koymaktadır. Kişi başına düşen geliri çok yüksek olan ancak vasıflı insan

kaynakları bulunmayan ülkeler gerçek ekonomik büyümeye ulaşamamıştır. Oysa Japonya ve Danimarka gibi ülkeler doğal kaynaklara sahip olmamasına rağmen yetenekli ve uygun şekilde kullanılan bir beşeri sermaye ile kısa sürede kayda değer bir ekonomik ilerleme kaydedebilmişler ve daha yüksek bir yaşam standardına ulaşabilmişlerdir. Dolayısıyla üniversiteler yerel gelir üzerindeki doğrudan, dolaylı ve uyarılmış etkileri sayesinde içinde buldukları il ekonomisine katkıda bulunmaktadır.

2.4.1. Doğrudan Gelir Katkısı

Üniversitelerin bölgeye yarattığı doğrudan gelir katkısı, doğrudan bir gelir artışını ifade etmektedir. Bu doğrudan yaratılan gelirler üniversitenin akademik ve idari personeline yapmış olduğu maaş ve ücret ödemelerinden kaynaklanmaktadır (Erkekoğlu, 2000, s. 214). Bireylerin gelirinin büyük ölçüde diğer üretim faktörlerine sahip olmaktan ziyade emeğe bağlı olan toplumlarda ve eğitimin gelir getirici yeteneklerini belirleyen toplumlarda daha eğitilmiş olanlar daha yüksek gelir elde ederler. Eğitime yatırım yapmanın doğrudan özel yararı aslında eğitilmiş insanların yeterlilik ve verimlilik düzeyleri nedeniyle elde ettikleri ekstra gelirdir. Eğitimin en önemli ekonomik etkisi aslında bireysel üretken gücü arttırmak ve daha yüksek gelir elde etmektir.

Üniversiteler sadece kültür üretici bir kurum olmadığı, aynı zamanda bölge için gelir yaratan ve dağıtan bir kurum olduğu defalarca vurgulanmıştır. Bu nedenle üniversite bir bölge için sanayi veya altyapısal yatırımlarla eş derecede önemli bir gelişme faktörü olduğu kabul edilmektedir (Kavili Arap, 2010, s. 11). Uzman ve yetenekli insanlar üretim sürecinde daha büyük bir değere sahiptirler. Eğitilmiş ve toplum tarafından eğitilmiş insan sayısı arttıkça ülke daha yüksek ulusal verimlilik ve daha fazla gelir elde edebilecektir. Eğitilmiş insanlar üretim sürecinde daha üretken olmakta ve üretim maliyetlerini düşürmektedir. Bu durumda devlet ve özel sektörlerde üniversite mezunlarını daha fazla istihdam edeceklerdir.

2.4.2. Dolaylı Gelir Katkısı

Dolaylı gelir katkısı, üniversitelerin personel harcamaları dışında yerel ekonomiden aldığı mal ve hizmetler için yaptığı harcamalar ile üniversite öğrencileri tarafından yapılan harcamalar sonucunda ortaya çıkan katkılardır (Erkekoğlu, 2000, s. 214). Nitekim üniversitelerin eğitim-öğretim ve bilgi oluşturma gibi unsurlar açısından önemli olmalarının yanı sıra yerel ekonomiye gelir açısından da katkıda bulunmaları etkili olmaktadır.

2.4.3. Uyarılmış Gelir Katkısı

Uyarılmış gelir katkısı, üniversitelerin doğrudan ve dolaylı katkıları ile meydana gelen toplam harcanabilir gelirin tüketim harcamalarını artırarak ekonomide ek gelir katkısı elde edilmesini ifade etmektedir. Keynesyen Çarpan Etkisi olarak adlandırılan uyarılmış gelir katkısı, marjinal tüketim eğilimine bağlı olarak yapılan harcamaların ekonomide kendisinden daha fazla gelir artışı meydana getireceği varsayımına dayanmaktadır (Tuğcu, 2004, s. 4).

2.5. Üniversitelerin Sanayi Üzerindeki Katkısı

Sanayi, ekonomik faaliyetin önemli sektörlerinden biridir. Üniversiteler ise ülkenin kalkınması için bilimsel bulguların yayıldığı bir yerdir. Sanayi ve üniversitenin birbirleriyle ilişki düzeyi kalkınma planlarının başarısı üzerinde doğrudan etkilidir. Uzman bir insan kaynağı sağlamak için ülkenin kalkınma motoru olarak sanayiye de ihtiyaç duyulmaktadır. Bununla birlikte sanayinin ulusal ve ekonomik gelişimi sağlanması için üniversitelerle güçlü ve sürdürülebilir ilişkiler kurması gerekmektedir. Bugün üniversiteler sürekli bilgi üretiminden sorumludur ve aynı zamanda akademisyenler tarafından yeni fikirlerin hayata geçirileceği bir yerdir. Günümüzde üniversitenin ve endüstrinin karşılıklı ilişkileri bilimsel ve endüstriyel gelişimde giderek artan bir rol oynayacaktır.

Üniversitelerin bilimsel açıdan, sanayinin üretim açısından, ordunun ise devletin devamlılığı ve güvenliği açısından sahip olduğu önem ekonomik

kalkınmanın gerçekleşmesi açısından yadsınamaz bir gerçektir. Ekonomik ilerlemeye katkıları bulunan bu üç temel dinamiğin iş birliği yapmaları ekonomik ilerlemenin hızının artırmakta ve ekonomik açıdan daha fazla katma değer yaratılmasına katkıda bulunmaktadır (Uysal ve Kök, 2013, s. 262). Günümüzde üniversitelerin misyonu sektöre personel yetiştirme fonksiyonundan sektöre pratik teknolojik bilgi sağlama haline gelmiştir. Bu seviyede üniversitelerin teknolojik bilgi sağlama misyonu yerel, ulusal ve uluslararası ölçeklerde değerlendirilebilir. Doğaldır ki her kurumun öncelikle bulunduğu yere katkı sağlaması beklenir. Ayrıca bulunduğu yer, üniversite için benzersiz bir laboratuvarıdır. Herhangi bir üniversite için ulusal katma değer yaratmanın ön koşulu, öncelikle çevresindeki olayları ve gerçekleri anlama, yorumlama ve bunlarla ilişki kurma becerisine bağlıdır (Torkul, 2019, s. 81). Nitekim insan kaynakları ile işletmeyi bir adım daha ileriye taşıyan nitelikli iş gücünün yetiştirilmesi de üniversite-sanayi iş birliği sayesinde gerçekleşecektir.

Üniversite ve sanayi iş birliğini üst seviyelere çıkararak teknolojik gelişmeleri önde takip edebilmek ve ulusal-uluslararası alanlarda rekabette avantaj elde edebilmek için farklı mekanizmalar geliştirilmiştir. Bu mekanizmalar üniversite ile sanayi arasında doğrudan veya dolaylı iş birliği için gerekli ortam ve olanakları yaratır ve ortak araştırma merkezleri en önemli organizasyonlarından birini oluşturmaktadır (Gürbüz ve Turhal Uçurum, 2012, s. 18). Dolayısıyla üniversite ve sanayi iş birliğinin önem arz eden yönü, kaynakların etkin kullanımı sayesinde hem bölgesel hem de ulusal ekonomik değişkenlerin harekete geçirilmesidir.

Üniversiteler bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyetleri ile endüstrinin gelişimine katkı sağlarken, diğer yandan da sektörde istihdam edilebilecek personel yetiştirmektedirler (Güler vd, 2016, s. 9). Dolayısıyla üniversiteler sanayi ortamlarında daha fazla bulunarak ortak faaliyetlerde ürünlerin kalitesine ve miktarına daha fazla katkı sağlayacaktır. Üniversiteler sadece ülkenin ekonomik sorunlarını iyileştirmek ve çözmek için bilimsel ve sanayi faaliyetlerini genişletmekle kalmamalı aynı zamanda öğrencilerinin sanayi ile ilişkilerini geliştirme noktasında etkin bir rol oynamaktadır.

Üniversitenin yerel ekonomiye katkı sağladığını düşünenlerin sayısını artırmak için üniversitenin sunduğu iş olanaklarının artırılması ve üniversite-sanayi iş birliğinin geliştirilmesi önemlidir (Güler vd, 2016, s. 12). Üniversiteler kuruldukları şehrin sanayi kuruluşları ile iş birliği yaparak ve bilgilerini sanayi sektörlerine aktararak daha verimli ve üretken olmalarına yardımcı olmaktadır (Gültekin vd, 2008, s. 267). Üniversite ve sanayi iş birliği teşvik edilerek yerli ve yabancı sanayi kuruluşlarının iş birliği ile teknoloji merkezleri, teknoloji enstitüleri ve teknoparklar kurulmasının gerekliliği dile getirilmiştir (Bayraktutan ve Bıdırdı, 2015, s. 45). Dolayısıyla üniversiteler sayesinde sanayi sektörlerinin talep ettiği iş gücü ihtiyacı nitelikli bir şekilde arz edilmektedir ve üniversite-sanayi arasındaki bu ilişki ülkeler için daha iyi bir geleceğe olanak sağlamaktadır. Ayrıca üniversiteler, istihdam ettikleri personel ile öğrencilerinin harcamaları buldukları illerde farklı sektörler için önemli miktarda talep oluşturarak kentin sanayisine büyük katkılar sağlamaktadırlar.

Günümüzde sanayiler, üniversite mezunları ve profesörler ile işe alım sözleşme yapmaktadır. Ancak bu ilişki sadece sanayi ve üniversite arasındaki bir ilişki değil aynı zamanda endüstrinin akademisyenlerle olan ilişkisinin bir yansımasıdır. Üniversiteler uzun zamandır toplumun ihtiyaçlarını karşılamak için çeşitli endüstrilerle bağlantı kurmaya çalışmaktadırlar. Nitekim üniversite ve sanayi herhangi bir toplumda kalkınmanın temel iki yapı taşı oluşturmaktadır. Bu iki kurum arasındaki iş birliği ulusal kalkınma sürecinin hızlandırılmasında başarı için bir ön koşuldur.

Gelişmekte olan ülkeler için en büyük sorun teknolojiyi geliştiremedikleri için satın almak zorunda olmalarıdır. Alıcının yapması gereken tek şey düğmeye basmak ve cihazı çalıştırmaktır. Bu bağlamda satın alınan teknolojinin daha fazla geliştirilmesi mümkün değildir. Dolayısıyla bu süreç teknoloji ithal eden ülkelerin sürekli olarak dışa bağımlı olmasına ve teknolojiyi geliştiren ülkelerin izin verdiği kadarıyla teknolojiyi kullanabilmesine neden olmaktadır. Bu ise teknoloji ithal eden ülkelerin sürekli olarak bir adım geriden gelmesi anlamına gelmektedir (Yalçıntaş, 2014, s. 87). Dolayısıyla ülkelerin kalkınma ve gelişmesinde öncelikli olarak sanayileşmesinin gerektiği, bunun temelinde de bilim ve teknolojinin üretilmesi ve üniversite-sanayi iş birliğinin yer aldığı

açık bir şekilde bilinmektedir. Teknolojik yeniliklere ve ilerlemelere ayak uydurmak, endüstrinin gelişimi açısından son derece önemlidir. Bu amaçla firmalar, araştırma ve geliştirme laboratuvarlarını kurmalı ve bu sahada çalışacak personel tahsisi yapmalıdır. Eğitimli personel ve bilgi birikimi sayesinde üniversiteler kurumsal araştırma ve geliştirme çalışmalarına katılabilmektedirler. Dolayısıyla hem üniversitelerin deneyim ortamı elde etmeleri sağlanmış olmakta hem de firmaların gelişmelerden haberdar olarak inovasyonlara ayak uydurmaları kolaylaşmaktadır.

Gelişmekte olan ülkelerde bu iki kurum arasındaki ilişki karmaşıktır. Bu ülkelerde ulusal kalkınmanın sağlanması için farklı stratejiler önerilmektedir. Tüm bu stratejilerde bilim ve teknolojinin gelişimi merkezde yer almaktadır. Bu nedenle bilim ve teknolojiye hızlı ilerlemeler ışığında üniversite-sanayi etkileşiminin gerekliliği açıktır. Üniversiteler ve endüstriler arasındaki bağlantı faktörlerinden biri de bilim ve teknolojinin dünya çapında araştırılması, geliştirilmesi ve aktarılmasına olan bağlılıktır. Teknoloji transferi, araştırma ve geliştirme bugün küresel ekonominin en önemli itici gücünü oluşturmaktadır. Bu tür teknoloji transferini son derece önemlidir. Zira bu tür transferler sadece endüstri tarafından teknoloji eğitimi için etkili bir kaynak olmakla kalmaz, aynı zamanda ticaretin gelişmesine de katkı sağlamaktadır.

Sanayi ile üniversite arasında iş birliği olmaksızın teknolojik gelişimden söz etmek mümkün değildir. Dolayısıyla teknolojik gelişim olmaksızın gerçekleştirilecek olan üretimin kalitesi yeterli seviyelerde olamayacak ve bu süreç firmalar açısından sadece araç gereç satın alımından ibaret olacaktır. Üniversitelerimiz bilim ve bilgi üretimiyle ilgili teorik tartışmalara sahip olabilir. Ancak uygulamada etkili teknoloji elde etmek bu iki kurumun iş birliğini gerektirmektedir.

Türkiye’de üniversite-sanayi iş birliği hedefi ilk kez 1963 yılında açıklanan ilk beş yıllık kalkınma planı ile gündeme gelmiştir. İlk çalışmalar, birinci ve ikinci beş yıllık kalkınma planlarında, araştırma ve geliştirme faaliyetleri üzerine yapılmış, bu faaliyetlerin gerçekleştirilmesi için de TÜBİTAK ulusal bir araştırma merkezi olarak düzenlenmiştir. Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı ile üniversite ve endüstri arasındaki iş birliğinin yanı

sıra üçüncü unsur olan kamu, modele dahil edilmiş ve bu üç unsurun kapsamlı bir yapıda kullanılması gerektiği fikri ortaya atılmıştır (Torkul, 2019, s. 83). Türkiye’de özellikle üniversite ve sanayi programlarının uygulanmasındaki gelişim, özellikle BYKP'nin bu alandaki dördüncü politikasından sonra oluşturulmuştur. Türkiye'deki üniversite ve sanayi arasındaki işbirliği örnekleri büyük ölçüde projenin başarısına bağlıdır ve projenin başarısını test etmek için de endüstriyel test / analiz yöntemi geliştirilmiştir (Kiper, 2007, s. 158). Üniversite, bu rollerinin yanında işsizliği azaltarak bireylerin gelirlerini artırmakta, toplumdaki refah düzeyini artırmakta ve bunları takip ederek ülke ekonomisine katkı sağlamaktadır. Dolayısıyla üniversite ve sanayi arasında bağlantı kurma nedenlerini, başarılı bir üniversite ve sanayi işbirliğinin özelliklerini, üniversite ve sanayi iş birliğinin beklentilerini ve üniversite ve sanayi iş birliğinin hedeflerini sırasıyla ayrı ayrı başlık altında bahsetmemizde fayda vardır.

2.5.1. Üniversite ve Sanayi Arasında Bağlantı Kurmanın Nedenleri

Üniversite ile sanayi arasındaki işbirliği farklı nedenlerle gerçekleşmektedir. Bu iş birliklerini artırmanın nedenleri aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Araştırma faaliyetleri için devlet tarafından ayrılan finansal kaynakların azalması ve üniversiteler tarafından araştırma faaliyetlerini desteklemek için yeni kaynak arayışlarının ortaya çıkması,
- Yeni teknolojilerin ortaya çıkması nedeniyle sanayi ve üniversite arasındaki işbirliğinin yoğunlaşması,
- Disiplinler arası ve uluslararası iş birliğine duyulan ihtiyaçların artış göstermesi ve bu tür iş birliklerinin artık sürdürülebilir çözümler bulmanın bir yolu olarak kabul edilmesi,
- Çevresel değişiklikler karşısında yenilikler sürecini kolaylaştırmak için kuruluşlar arasında çok taraflı iş birliği gerektirmesi,

2.5.2. Başarılı Bir Üniversite ve Sanayi İşbirliğinin Özellikleri

Sanayinin, inovasyon sürecinde kullandığı bilgi kaynaklarından biri başarılı üniversitelerdir. Özellikle üniversite ve sanayi arasındaki iş birliği teknoloji alışverişi yoluyla yeniliği teşvik etmektedir. Sanayi açısından bakıldığında ise üniversite-sanayi iş birliği son derece önemli bir stratejik unsurdur. Zira bu iş birliği sayesinde maliyetler ve riskler paylaşılabilir. Bu sayede araştırma ve geliştirme projesinin hayata geçirilmesi kolaylaşabilir. Ayrıca üniversite-sanayi arasındaki iş birliği belirli sorunlara yönelik çözümler üretebilir, şirketlerin teknolojik ve ekonomik rekabet kapasitesini artırabilir ve üniversite teknolojisini finansal kazanç için ticarileştirebilir. Dolayısıyla başarılı bir üniversite ve sanayi iş birliği programının temel özellikleri aşağıdaki gibi olmalıdır (Ömürbek ve Halıcı, 2012, s. 251):

- Her iki taraf birbirini tanımalı,
- Süreci taraflardan biri başlatmalı,
- Süreçten her iki taraf da faydalanmalı,
- Çevredeki üniversitelerle iletişim sağlanmalı,
- Açılan programlar geleceğe yönelik planları kapsamalı,
- Tek yönlü yaklaşım hiçbir zaman benimsenmemelidir.

Ulusal ekonomik dinamiklerin harekete geçirilmesi ve ekonomik değerlerin en uygun verimlilik çerçevesinde kullanılması, yerel ekonomik değerlerin keşfedilmesi ve buna paralel olarak yerel kalkınma dinamiklerinin kullanılması açısından üniversiteler ve sanayi iş birliği çok önemli bir rol oynamaktadır. Ek olarak iş birliği şirketlerin örgütsel öğrenme yeteneklerini geliştirir ve yenilik performanslarını daha yüksek seviyelere çıkarmasından dolayı daha fazla önemlidir.

2.5.3. Üniversite Sanayi İşbirliğinden Beklentiler

Üniversite-sanayi iş birliğinde iki tarafın beklentileri aynı doğrultuda olduğunda bu iş birliği daha kolay yapılabilecektir. Üniversitelerin görevleri, sorumlulukları ve beklentileri açısından yapılanmaları değerlendirildiğinde farklılık göstermektedir (Yücel, 2020).

- Genellikle üniversiteler eğitim ve öğretim yeri olarak algılanmaktadır.
- Özellikle üniversiteler temel bilimlerin geliştirilmesi için öğretim elemanlarının katkısı ile araştırma yaparak ve sonuçsal olarak çalışmaları yayınlayıp bilime katkıda bulunmaktadır.

Üniversite-sanayi iş birliğinde sanayicinin statüsüne bakıldığı zaman şu şekilde denilebilir:

- Piyasaya yönelik teknolojik bilgi ihtiyacının karşılanması,
- Sanayicinin karşılaştığı üretim hattındaki problemini çözmesi ve tekrar üretime girmesi (her türlü problemi çözmeye yönelik tutarlı bir hamle),
- Her hangi bir ürünün kalitesinin iyileştirilmesi ve standart ürün elde edilmesi şeklinde değerlendirilebilir.

2.5.4. Üniversite ve Sanayi İş Birliğinin Hedefleri

Üniversite-sanayi iş birliğinin hedeflerini net bir şekilde tanımlamak istenen iş birliği düzeyine ulaşmada önemli bir faktördür. Üniversite ve sanayi arasında bir çıkar dengesi oluşturarak ülkelerin bilim ve teknoloji politikaları ile maksimum ve minimum düzeyde hedefler belirlenmelidir (Ömürbek ve Halıcı, 2012, s. 252). Dolayısıyla üniversite ve sanayi iş birliğinin hedeflerini aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür.

- Üniversite ve sanayide: eğitici, bilgilendirici, araştırmacı, uygulayıcı, üretici, denetleyici, planlayıcı, yaratıcılığın kazandırılması ve geliştirilmesini sağlamak,
- Sanayicilerin deneyim, birikim, sorun ve beklentilerini üniversitelere aktarmak ve buna göre araştırma yapmak, eğitim ve öğretim programlarına yön vermek ve geliştirmek,
- Üniversite potansiyelinden yararlanarak sanayinin yenilenmesi, üretimin kalite ve verimliliğinin artırılması,
- Mevcut Araştırma ve geliştirme kaynaklarının verimli kullanılması,
- Rekabeti güçlendirmek için orta ve uzun vadeli iş birliği programlarının oluşturulması,

- Ülkenin geleceğe dair eğitim, sanayi, kalkınma hedeflerinin belirlenmesinde etkin görev ve sorumluluk alınması,
- Araştırma ve geliştirme çalışmaları ile mevcut ortam ve koşullarda bilimsel, ekonomik ve sosyal kalkınma hedeflerine ulaşılmasına katkıda bulunması,
- Üniversitelere maddi kaynak oluşumunun sağlanması,
- Sektör dışındaki (araştırma, lisans, patent vb.) maliyetleri minimuma indirmek.

2.6. Üniversitelerin Ulusal Yenilik Sistemindeki Rolü

Aşağıda üniversitelerin ulusal inovasyon sisteminde oynadığı rollerden bazıları (Bakiri Nijad, 2012, s. 10) yer almaktadır.

- Akademik sistem, kaliteli bir insan kaynağıdır ve ulusal yenilik sisteminin tüm temsilcileri için bir kanaldır,
- Üniversitelerin, ulusal inovasyon sistemi açısından merkezi bir rol oynamaktadır.
- Üniversitelerin, ulusal inovasyon sistemi içerisindeki ajanlara yerli bilginin yayılması sürecinde aracılık etmektedir.
- Danışman olarak üniversiteler, ulusal inovasyon sistemindeki diğer aktörler için politika, mevzuat, yönetim, teknik ve inovasyon alanlarında çeşitli alanlarda uzmanlaşmış ve etkili hizmetler oluşturmaktadır

Bu nedenle üniversiteler özel bir dikkat ve özel yönetim gerektiren ulusal inovasyon sisteminin merkezinde yer alan kurumlardır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. Karabük ili ve KARABÜK ÜNİVERSİTESİ İle ilgili bilgiler

Karabük ili ve Karabük Üniversitesi ile ilgili bilgiler aşağıda, *Karabük İli ile İlgili Bilgiler* ve *Karabük Üniversitesi ile İlgili Bilgiler* iki başlık altında detaylı bir şekilde incelenmiştir.

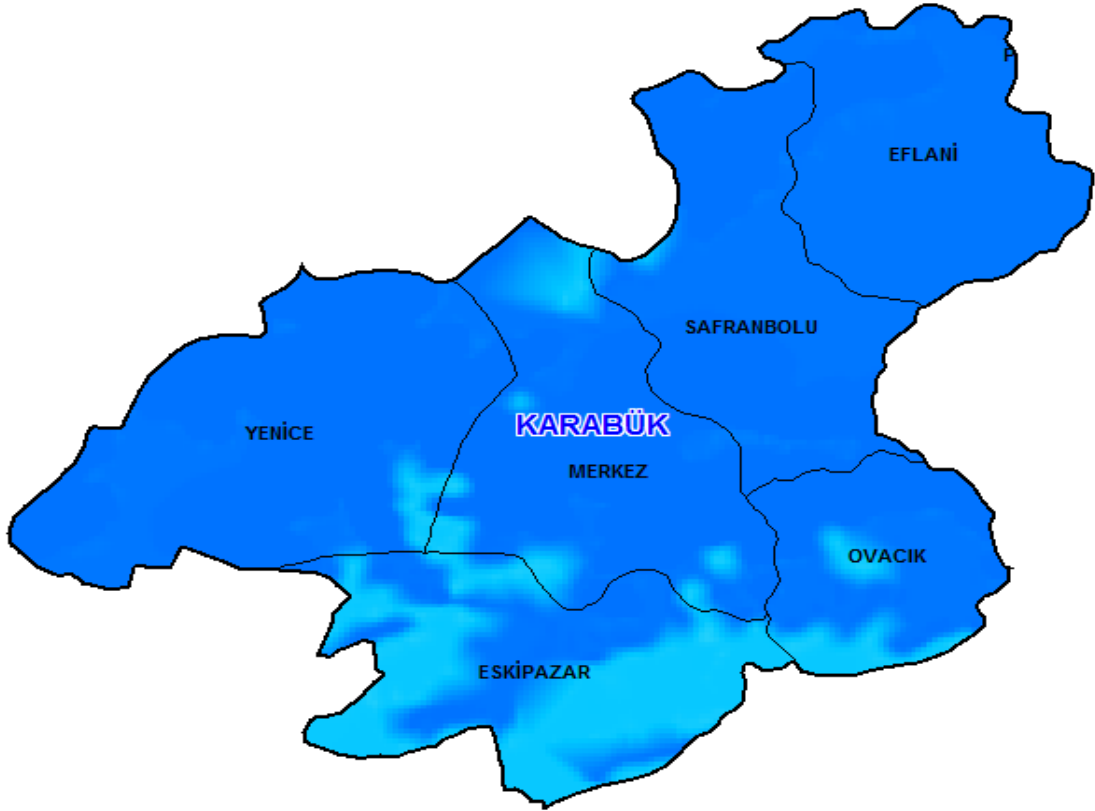
3.1. Karabük İli ile İlgili Bilgiler

Bu konu ile ilgili bilgiler aşağıda sırasıyla, *Karabük İlinin Tarihi*, *Karabük İlinin Nüfusu*, *Karabük İlinin Coğrafi Konumu* ve *Karabük İlinin Ekonomik Durumu* başlıkları altında detaylı bir şekilde incelenmiştir.

3.1.1. Karabük İlinin Tarihi

Karabük, adını ikamet ettiği coğrafi ortamdan almıştır. “Kara çalılık yer” anlamına gelen Karabük, adını "Kara" ve "Bük" kelimelerinden almaktadır. Bu topraklarda ikamet eden Türkmen toplulukları Karabük ismini bu biçimde vermişlerdir. (karabuk.tarimorman.gov.tr, 2020). Dolayısıyla Cumhuriyet Dönemi’nde devlet yatırımlarıyla oluşmuş iki yeni şehir bulunmaktadır. Bunlardan biri Kırıkkale, diğeri ise Karabük’tür. Türkiye’de kentsel tarihi açısından önemli bir konuma sahip olan Karabük, 1932’de 13 haneli bir kırsal köy iken, 1939’da ağır sanayi kenti seviyesine gelmiştir. İlk şehrin kuruluşundan bu yana şehir planı önemsenmiş ve dünyaca ünlü şehir planlama mimarı Henri Prost’a tarafından 1938 yılında bugünkü Yenişehir Mahallesi’nin planı hazırlanmıştır. Prost tasarımı ile yaklaşık 5000 kişinin yaşadığı Avrupa tarzı, estetik ve sağlıklı bir ortam oluşturulmuştur (Çabuk, 2016, s. 37). Karabük, 1937 yılında Safranbolu’ya bağlı Öğlebeli Köyü’nün bir mahallesi iken 1935 yılında açılan Ankara-Zonguldak demiryolu ile önemini arttırmıştır. Nüfus yoğunluğunun artmaya başladığı Karabük’te 25 Haziran 1939’da belediye teşkilatı kurulmuştur. 1941 yılında Safranbolu İlçesi’ne bağlı olan Karabük, 3 Mart 1953 tarihinde 6068 sayılı kanunla Zonguldak iline bağlı bir ilçe olmuştur (karabuk.bel.tr, 2020). Kentin ikinci planı ise 1948 yılında Nezihe ve Pertev Taner çifti tarafından hazırlanmıştır. Taner çifti ülkenin imar mevzuatına uygun olarak büyük ölçekte, (1/5000) ve düşük ölçekte (1/500 ve hatta 1 /100 konut

projelerine) kadar şehir planı hazırlamıştır. 1950 yılında Demokrat Parti'nin iktidara gelmesiyle, konut için kentleşme algısı, belediye planların uygulanmasındaki başarısızlıklar, şehirdeki konut inşasının devlet tarafından durdurulması, Karabük'ün yoğun göç alması ve barınma sorunu nedeniyle arzu edilmeyen ve hatta rahatsız edici nitelikte bir şehirleşme durumu ortaya çıkmıştır. Bu durum 1948 planının kısa sürede yetersiz hale gelmesine neden olmuştur (Çabuk, 2016, s. 37). Karabük ilinin haritasını aşağıdaki şekilde göstermek mümkündür.

Bugünkü Karabük ili, 6 Haziran 1995 yılı ve 22305 sayılı Resmî Gazete 'de yayınlanan 550 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Çankırı'dan; Ovacık ve Eskipazar ilçeleri ile Zonguldak'tan, Eflani, Safranbolu ve Yenice ilçelerinin birleştirilmesiyle Türkiye'nin 78. ili olmuştur (karabuk.bel.tr, 2020). Dolayısıyla Karabük, 1995 yılında il olmakla birlikte tarihi geçmişiyle Türkiye'de hem ağır sanayinin merkezi olması hem de bir "Cumhuriyet Kenti" olarak kabul edilmesiyle dikkat çekmektedir. Karabük, küçük bir kasaba iken kalkınmanın ilk adımı, 29 Mart 1926 tarih ve 334 sayılı Resmî Gazete'de 786 sayılı Demir Sanayinin Kuruluşu Hakkında Kanununun yayımlanmasıyla atılmıştır. Karabük'ün jeolojik bakımından ağır sanayiye uygun olması, demiryolu güzergahında olması, maden kömürü havzalarına

yakınlığı ve askerî açıdan güvenilir olması nedeniyle ilk Demir Çelik fabrikasının Karabük'te kurulmasına karar verilmiştir. 3 Nisan 1937'de fabrikanın temelleri resmen atılmış ve Karabük'ün sanayileşme hikayesi başlamıştır. Bu süreç aynı zamanda Türk sanayileşmesinin de başlangıç hamlesini göstermesi bakımından da son derece önemlidir (Sağır ve H. İnci, 2013, s. 54). Ayrıca Karabük üniversitesinin, kuruluşundan günümüze kadar yaptığı geçen süreçte Karabük ilinin çehresini değiştirdiğini ve Karabük'ü Türkiye'nin en iyi illerinden biri haline getirdiğini söylemek mümkündür.

3.1.2. Karabük İlinin Nüfusu

2020 yılında Karabük nüfusu bir önceki yıla göre (%1,95) düşüş ile 4844 kişi azalarak 243.614 kişi olmuştur. Bu nüfusun 121.875 kişisi (%50,03)ü erkekten ve 121.739 kişisi (%49,97)si ise kadından oluşmaktadır. Yüzölçümü 4.103 km² olan Karabük ilinde kilometrekareye 59 kişi düşmektedir. 2021 yılında ise Karabük nüfusunun 245.779 kişi olduğu tahmin edilmektedir. Bu nüfus verisi eski yıllardaki nüfus artışlarına göre tahmin edilmiştir. Karabük ilinin 2021 yılının resmi nüfusu 2022 yılının başında açıklanacaktır (www.nufusu.com/il/karabuk-nufusu, 2021). Dolayısıyla yıllara göre Karabük ilinin nüfusu, (www.nufusu.com) sayfasından alınan verilerden yararlanarak aşağıdaki tablo 3.1'de gösterilmiştir.

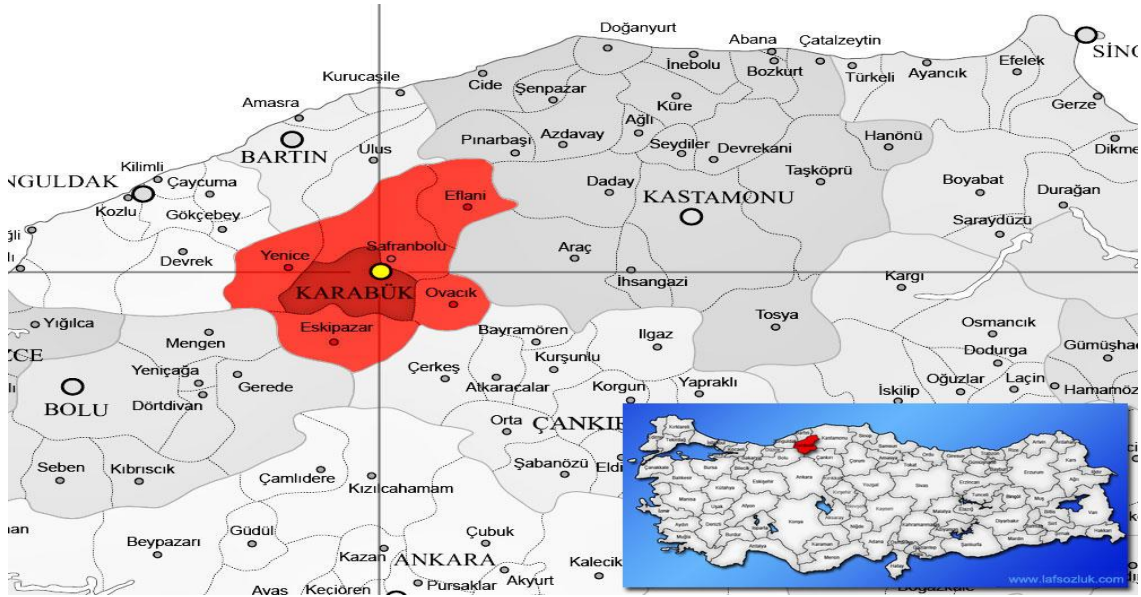
Tablo 3.1. 2010- 2020 Yıllarında Karabük İlinin Nüfus Sayısı

2010- 2020 Yıllarında Karabük İlinin Nüfus Sayısı			
Yıl	Karabük nüfusu	Erkek nüfusu	Kadın nüfusu
2010	227.610	118.200	109.410
2011	219.728	110.575	109.153
2012	225.145	113.852	111.293
2013	230.251	117.075	113.176
2014	231.333	117.450	113.883
2015	236.978	119.332	117.646
2016	242.347	122.106	120.241
2017	244.453	122.999	121.454
2018	248.014	124.596	123.418
2019	248.458	124.291	124.167
2020	243.614	121.875	121.739

Tablo 3.1. incelendiğinde Karabük nüfusunun incelenen dönem itibariyle 2011 ve 2020 yılı hariç olmak üzere bir önceki yıla kıyasla sürekli olarak yükseldiği ve 2020 yılı itibariyle 243.614'e ulaştığı görülmektedir.

3.1.3. Karabük İlinin Coğrafi Konumu

Karabük, Karadeniz Bölgesi'nin Batı Karadeniz bölümünde yer almaktadır. İlin deniz seviyesinden yüksekliği de 270 metreyi bulmaktadır. İl sınırları içerisinde 2000 metreyi aşan tepeler ve yaylalar vardır. Türkiye'nin en önemli ormanlık alanlarına sahiptir. Ülkemizde yenice ormanları'' açık hava orman müzesi '' olarak belirlenmiştir. Kısmen Karadeniz ikliminin özellikleri görülse de karasal iklim özellikleri daha ağır basmaktadır. Ancak, İç Anadolu'da olduğu gibi aşırı kış soğukları ile kurak yaz sıcakları görülmemektedir. Yağışlar ağırlıklı olarak ilkbahar ve kış aylarında olmaktadır (www.e-sehir.com, 2021). Aşağıdaki haritada Karabük ilinin konumu komşuları ile birlikte gösterilmiştir (www.lafsozluk.com, 2020)

Yüzölçümü 4.145 km² bir alana sahip olan ve Karadeniz Bölgesi'nin Batı Karadeniz Bölümü'nde yer alan Karabük İli, 40° 57' ve 41° 34' Kuzey enlemleriyle 32° 04' ve 33° 06' Doğu boylamları arasında yer almaktadır. Yüzölçümünün 4145 km² bir alana sahip olup, kuzeyde Bartın (80 km.), kuzeydoğu ve doğuda Kastamonu (120 km.), güneydoğuda Çankırı (195 km.), güneybatıda Bolu (130 km.), batıda Zonguldak (170 km.) illeriyle komşudur. Ayrıca Ankara'ya 230 km., İstanbul'a 400 km. uzaklıktadır (karabuk.tarimorman.gov.tr, 2020). Dolayısıyla bu şehir, Türkiye'de tarihi dokusunu

koruyan örneklerinden biridir. Karabük, geleneksel kentsel dokusu, ahşap evleri ve öne çıkan anıtları ile UNESCO tarafından Dünya Miras Listesi'ne giren şehirlerden biri olmuştur.

3.1.4. Karabük İlinin Ekonomik Durumu

Karabük küçük bir yerleşim yeri iken zamanla hızlı bir sanayileşme ve kentleşme sürecinden geçmiştir. Sosyal hayat bu gelişme çizgisinde şekillenmiştir (www.karabuk.bel.tr, 2020). Yıllar içinde demir çelik üretim firmaları Karabük'te çeşitli yatırımlar yaparak sanayinin temelini atmış ve şehrin gelişmesine büyük bir katkı sağlamışlardır. Demir-çelik sektörü, tarihi geçmişi nedeniyle Karabük sanayi sektöründe önemli bir yere sahiptir. Ayrıca çelik imalat sanayi, döküm sanayi, makine imalat sanayi, orman üretim sanayi, tekstil ve giyim sanayi ve madencilik sanayi il ekonomisinde önemli katma değer ve istihdam yaratan, gelişme potansiyeline sahip diğer sanayi kollarıdır. Ayrıca planlı kalkınma döneminin ardından sanayi yatırımlarını bölgeye çekmek, istihdamı artırmak ve ülke ekonomisine yardımcı olmak için küçük sanayi siteleri ve organize sanayi bölgeleri hayata geçirilmiştir (karabük ticaret il müdürlüğü 2015 yılı ekonomik görünüm raporu, 2015, s. 12). Dolayısıyla Karabük'ün sosyo-ekonomik yapısını oluşturan faktörlerin içinde en önemlisi demir-çelik firmalarıdır. Karabük'ün geçmişini ve bugünü belirleyen unsur da demir-çelik firmaları olmuştur.

Kardemir 1992'yılında özelleştirildikten sonra 2 yıl kâr etmiş daha sonra ülke ekonomisindeki dalgalanmalar nedeniyle bir süre krize girmiştir. Kardemir, bugün bu sıkıntıyı aşmıştır, yeni yatırımlara yönelmiştir ve hala Karabük ekonomisinin en önde gelen ekonomik kuruluşudur (www.savunmasanayiidergilik.com, 2020). Ayrıca nakliyecilik ve orman işçiliği de şehirde önemli istihdam alanlarını oluşturmaktadır. Hızlı nüfus artışıyla birlikte ilde yoğun bir konut talebi ortaya çıkmış ve 1969 yılında Türkiye'nin ilk toplu konut projesi olan 5000 Evler İşçi Yapı Kooperatifi Sitesini oluşturularak, konut ihtiyacı karşılanmaya çalışılmıştır. Ayrıca Demir Çelik Fabrikası da Yenişehir bölgesinde oluşturmuş olduğu yerleşim alanlarıyla konut ihtiyacını uzunca bir süre karşılamıştır. Kentin sosyo-ekonomik gelişmesinde önem arz eden sektörlerinden biri de tekstil ve konfeksiyon sektörleridir. Bölgedeki diğer Anadolu şehirlerine bakıldığında tekstil ve konfeksiyon sektörlerinde Karabük'te büyük bir başarı görülmektedir. Üretilen tüm mallar yurt dışına ihraç edilmektedir. Bunun dışında orman gelirleri çok yüksektir. Zira coğrafyanın %60'ı ve köylerin tamamı orman içi köy

statüsündedir. İlçelerin ekonomik yapısı daha çok orman gelirlerine bağımlıdır. Ayrıca Safranbolu kültür ve turizmle de gelişmektedir. Safranbolu’da önemli ölçüde gelişim gösteren ev pansiyonculuğu, kültür turizminden payını almaktadır (www.karabuk.bel.tr, 2020). Sahip olduğu birçok özellikleri itibariyle Karabük’ün, yatırım yapmaya oldukça elverişli olan bir il olduğunu ifade etmek mümkündür. Ayrıca sahip olduğu coğrafi konumu, ulaşım olanakları, Kardemir gibi bir sanayi devine ev sahipliği yapıyor olmaktan dolayı sanayi alanındaki birikimi, yine turizm ve ormancılık sektöründe birçok avantaja sahip olması Karabük ilinin önemli avantajlarını teşkil etmektedir (www.milliyet.com.tr, 2017). Bunlara ek olarak Karabük Üniversitesi’nin de gerek küçük esnafın gelirlerini gerekse konut sektörü gibi başka alanları ve buna bağlı olarak şehirdeki istihdamı da artırarak il ekonomisine büyük oranda katkı sağlamakta olduğunu görmekteyiz.

3.2. Karabük Üniversitesi ile İlgili Bilgiler

Bu konu ile ilgili bilgiler aşağıda sırasıyla şu başlıklar adı altında detaylı bir şekilde incelenmiştir: “Karabük Üniversitesi’nin Tarihi, Karabük Üniversitesi’nde Çalışanların Sayısı, Karabük Üniversitesi’nde Öğrencilerin Sayısı ve Karabük Üniversitesi’nin Bütçe Harcamaları.”

3.2.1. Karabük Üniversitesinin Tarihi

2007 yılında Batı Karadeniz bölgesinde ekonomik ve stratejik açıdan aktif bir bölgede kurulan Karabük Üniversitesi, 4 fakülte, 1 yüksekokul ve 2 meslek yüksekokulu ile bünyesinde bulundurduğu 116 akademik personel, 122 idari personel ve 4685 öğrencisi ile eğitim-öğretim ve araştırma faaliyetlerini başlamış ve genç bir üniversite olmasına rağmen yeni kurulan üniversiteler arasında her alanda gelişmiş ve değişmiştir (iso.karabuk.edu.tr, 2020).

Karabük Üniversitesi, kuruluşundan hemen sonra bünyesine eklediği ve yakın gelecekte bünyesine ekleyeceği yeni birimlerle bölgenin ve ülkemizin önde gelen yüksek öğretim kurumlarından biri olmayı ve dünyadaki bilgi birikimini artırmayı hedeflemiştir. Bu bağlamda Karabük Üniversitesi dünyanın en saygın üniversite sıralama organizasyonlarından biri olan Times Higher Education (THE) 2020 sıralamasının dünya sıralaması kategorisinde ilk 1000, Türkiye sıralaması kategorisinde

ise ilk 10 üniversite arasında yer almıştır. Bu büyük başarıyı yakalayan Karabük Üniversitesi, Ankara ve İstanbul illeri dışındaki tek üniversitedir (www.karabuk.edu.tr, 2020).

Dünyanın önde gelen üniversitelerini sıralayan ve yüksek öğretim alanındaki performansını değerlendiren bir kuruluş olan Times Higher Education (THE)'nin, stratejik hedeflerine ulaşmak için dünyanın önde gelen üniversitelerini sıraladığı listede, 93 ülkeden 1500'den fazla üniversite değerlendirmeye alınmıştır. Eğitim kalitesi, araştırma, bilgi transferi ve uluslararası görünüm kriterlerine göre yapılan değerlendirmede listede Türkiye'den 43 üniversite yer almıştır. Karabük üniversitesinin ise 801-1000 gurubunda yer aldığı görülmektedir. Türkiye'den ilk 1000'e 11 üniversite girerken, Karabük Üniversitesi, Türkiye genel sıralamasında 10. Sırada yer almış, devlet üniversiteleri arasında ise ilk 5'e girmeyi başarmıştır. (www.gazetevatan.com, 2020). Bugün Karabük üniversitesi 1117 akademik personel, 469 idari personel, 306 sürekli personel, 27 geçici personel ve toplam 46299 öğrencisi ile eğitim-öğretim ve araştırma faaliyetlerini sürdürmektedir (Karabük üniversitesi personel daire başkanlığı akademik personel istatistikleri, personel.karabuk.edu.tr, 2021, s. 2). Aşağıdaki tablo 3.2'de Karabük üniversitesi araştırma merkezleri, akademik, idari ve rektörlüğe bağlı birimleri gösterilmektedir (Karabük üniversitesi stratejik plan 2021-2025, 2020, s. 15).

Tablo 3.2. Karabük Üniversitesi Araştırma Merkezleri, Akademik, İdari ve Rektörlüğe Bağlı Birimleri- 2021

Karabük Üniversitesi Araştırma Merkezleri, Akademik, İdari Ve Rektörlüğe Bağlı Birimleri- 2021						
No	Fakülteler	Yüksek okullar	Meslek yüksekokullar	Enstitüler	Rektörlüğe bağlı birimler	Uygulama ve araştırma merkezleri
1.	Tıp	Sağlık	Sağlık hezimetleri	Lisansüstü eğitim	Türk dili	Uzaktan eğitim (kabuzem)
2.	Diş Hekimliği	Sivil havacılık	Türkiye odalar ve borsalar birliği	Demir çelik	Yabancı diller	Yenilenebilir enerji mühendisliği
3.	Fen	Hasan doğan basya	Yenice		Atatürk ilkeleri ve inkılap tarihi	Sürekli eğitim(kabusem)
4.	Mimarlık	Yabancı diller	Eflani		Hukuk müşavirliği	İş güvenliği ve sağlığı
5.	Mühendislik	Safranbolu devlet konservatuvar	Safranbolu		Basın yayın ve halkla iliş. Koor.	Tarih, kültür, sanat, araştırmaları(kütaksam)
6.	Teknoloji		Eskipazar		Döner sermaye işletme müdürlüğü	Çocuk gelişimi

7.	Orman		Adalet		Uluslararası ilişkiler koor.	Türkçe öğretimi(tömer)
8.	Teknik eğitim		Sosyal bilimler		Kongre koor. Birimi	Deneysel tıp
9.	İşletme		Ovacık spor		Bilimsel araştırma projeleri koor.	Cengiz aytmatov türk dünyası
10.	İktisadi ve idari bilimler				Meslek yüksekokullar koor.	Kadın çalışmaları
11.	Safranbolu fethi Toker güzel sanatlar				Teknoloji transfer ofisi	Engelliler eğitimi
12.	Edebiyat				Uluslararası öğrenci koordinatörlüğü	Robot teknolojileri
13.	İlahiyat					Enerji ve çevre teknolojileri birimi
14.	Safranbolu turizm					Geleneksel ve tamamlayıcı tıp
15.	Salık bilimler					Kuyem
16.	İletişim					

Tablo 3.2’de görüldüğü gibi Karabük üniversitesi şu anda 16 fakülte, 2 enstitü, 5 yüksekokul, 9 meslek yüksekokulu, 15 araştırma merkezi ve 12 rektörlüğe bağlı birimler ile eğiti-öğretim faaliyetlerini sürdürmektedir.

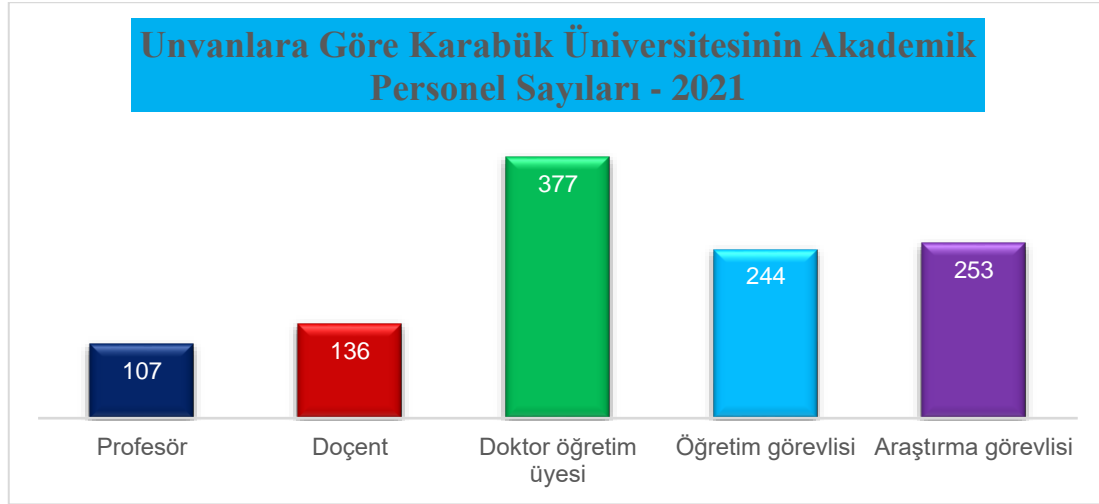
3.2.2. Karabük Üniversitesinde Çalışanların Sayısı

Karabük üniversitesi çalışanlarının sayısını iki başlık altında (Unvanlara Göre Karabük Üniversitesi Akademik Personel Dağılımları ve Unvanlara Göre Karabük Üniversitesi İdari Personel Dağılımları) incelenmiştir.

3.2.2.1. Unvanlara Göre Karabük Üniversitesi Akademik Personel Sayıları

Karabük üniversitesinin akademik personel dağılımları aşağıdaki grafik 3.1’de gösterilmektedir (Karabük Üniversitesi Personel Daire Başkanlığı, 2021).

Grafik 3.1. Unvanlara Göre Karabük Üniversitesinin Akademik Personel Sayıları-2021

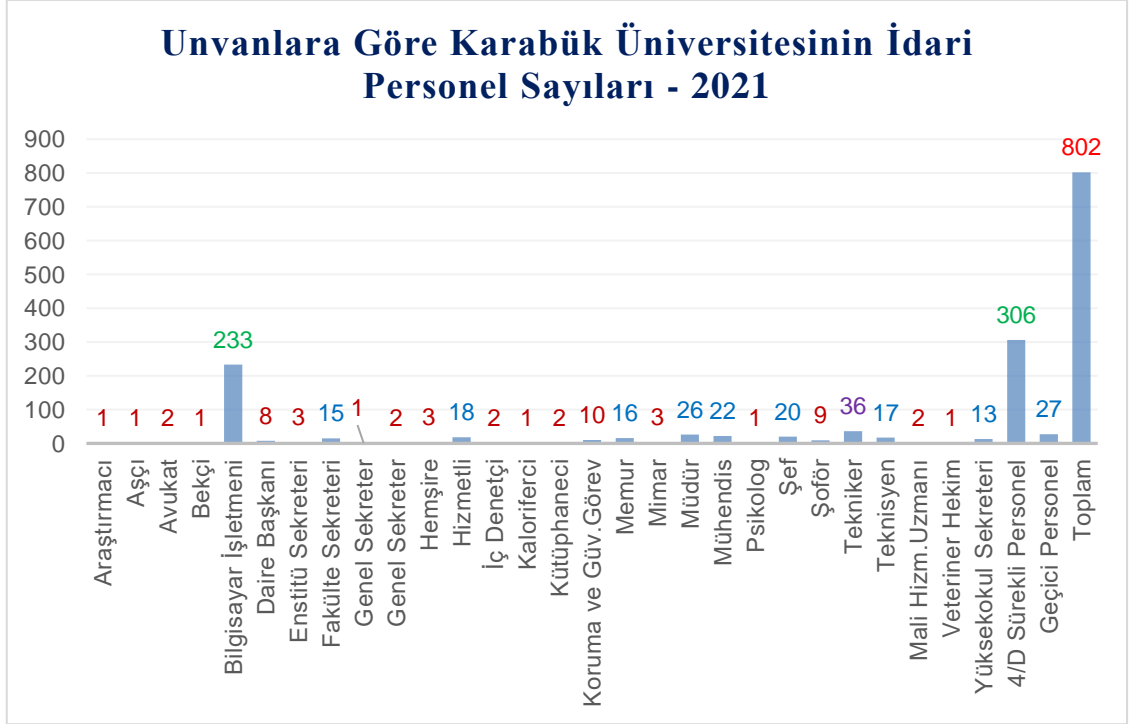

Akademik personellerin unvanlara göre dağılımına bakıldığı zaman Karabük Üniversitesi’nde 107 profesör, 136 doçent, 377 Dr. Öğretim Üyesi, 244 öğretim görevlisi ve 253 araştırma görevlisi görev yapmaktadır. Toplamda 1117 Akademik personel görev yapmaktadır.

3.2.2.2. Unvanlara Göre Karabük Üniversitesinin İdari Personel Sayıları

Karabük üniversitesinin idari personel dağılımları aşağıdaki grafik 3.2’de gösterilmektedir (Karabük Üniversitesi Personel Daire Başkanlığı, 2021).

Grafik 3.2. Unvanlara Göre Karabük Üniversitesinin İdari Personel Sayıları- 2021

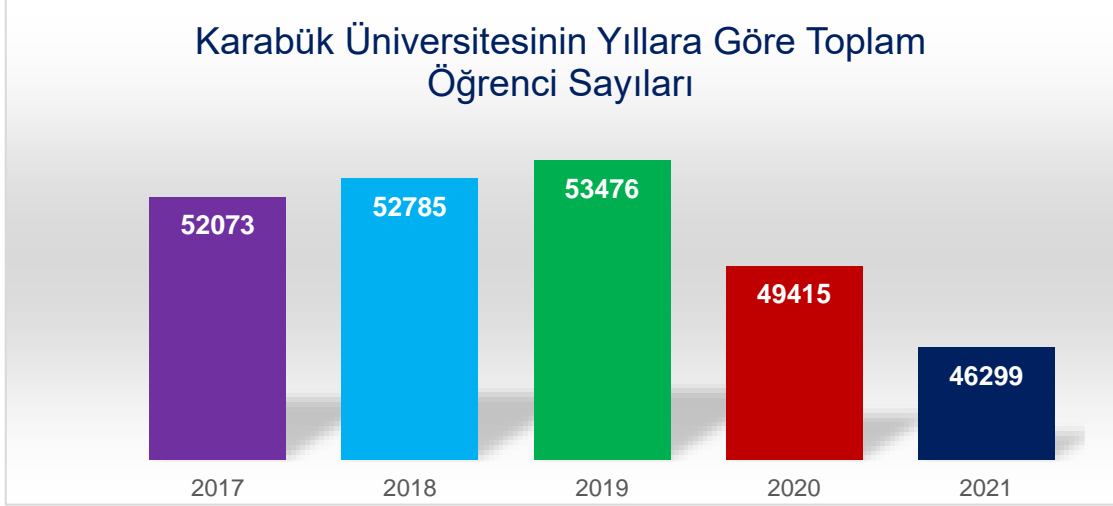
İdari personellerin unvanlara göre dağılımına bakıldığında Karabük Üniversitesi’nde 1 araştırmacı, 1 aşçı, 2 avukat, 1 bekçi, 233 bilgisayar işletmeni, 8 daire başkanı, 3 enstitü sekreteri, 15 fakülte sekreteri, 1 genel sekreter, 2 genel sekreter YRD, 3 hemşire, 18 hizmetli, 2 iş denetçi, 1 kaloriferci, 2 kütüphaneci, 10 koruma ve güvenlik görevlisi, 16 memur, 3 mimar, 26 müdür, 22 mühendis, 1 psikolog, 20 şef, 9 şoför, 36 tekniker, 17 teknisyen, 2 uzman, 1 veteriner hekim, 13 yükseköğretim sekreteri, 306 sürekli personel ve 27 geçici personel olmak üzere toplam 802 kişi görev yapmaktadır.

3.2.2.3. Karabük Üniversitesinde Öğrencilerin Sayısı

Üniversitelerin öğrenci sayısı her yıl değişmektedir. Karabük üniversitesinin öğrenci sayısı, üniversitenin resmî web sitesinde yer alan bilgilere göre verilmiştir. Elde edilen istatistiklere göre üniversitenin öğrenci sayısı 2019 yılına kadar artış gösterdiği, bu yıldan itibaren de azalma eğilimine girdiği görülmektedir (Karabük Üniversitesi

Personel Daire Başkanlığı, 2021). Grafik 3.3'te Karabük Üniversitesinin yıllara göre öğrenci sayıları gösterilmiştir (Karabük Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı, 2021).

Grafik 3.3: Karabük Üniversitesinin Yıllara Göre Öğrenci Sayıları

Karabük Üniversitesindeki öğrenci sayısı 2017 yılından 2019 yılına kadar devamlı artmış, 2019 yılından sonra 2020 ve 2021 yıllarında ise düşüş göstermiştir. Karabük Üniversitesinde 2017 yılında eğitim gören öğrenci sayısı 52073 iken 2018 yılında 52785'e, 2019 yılında ise 53476'ya yükselmiş, ancak 2020 yılında 49415'e, 2021 yılında ise 46299'a düşmüştür. 46299 öğrencinin 10223'ü yabancı uyruklu öğrencilerdir. Bu öğrencilerin ülkelere göre dağılımı aşağıdaki tablo 3.3'e gösterilmiştir.

Tablo 3.3. 2021 Yılında Karabük Üniversitesindeki Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Ünelere Göre Dağılımı

N	Ülke Adı	Öğrenci Sayısı	N	Ülke Adı	Öğrenci Sayısı
1	AFGANİSTAN İSLAM CUMHURİYETİ	354	45	KOSOVA CUMHURİYETİ	3
2	ALMANYA FEDERAL CUMHURİYET	22	46	KUVEYT	1
3	AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ	3	47	LİBERYA CUMHURİYETİ	1
4	ANGOLA	1	48	LİBYA DEVLETİ	177
5	ARNAVUTLUK CUMHURİYETİ	5	49	LÜBNAN CUMHURİYETİ	38
6	AZERBAYCAN CUMHURİYETİ	628	50	MAKEDONYA	2
7	BAHREYN KRALLIĞI	1	51	MALAVİ CUMHURİYETİ	3

8	BANGLADEŞ HALK CUMHURİYETİ	50	52	MALEZYA	3
9	BENİN	1	53	MALİ CUMHURİYETİ	19
10	BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLER	1	54	MISIR ARAP CUMHURİYETİ	227
11	BOSNA-HERSEK	2	55	MOĞOLİSTAN	3
12	BULGARİSTAN CUMHURİYET	19	56	MOLDOVA CUMHURİYETİ	2
13	BURKİNA FASO	2	57	MORİTANYA	45
14	BURUNDİ CUMHURİYETİ	1	58	MYANMAR BİRLİĞİ	15
15	CAYMAN ADALARI	1	59	CUMHURİYETİ	1
16	CEZAYİR	8	60	NEPAL	72
17	CİBUTİ CUMHURİYETİ	268	61	NİJERYA FEDERAL CUMHURİYETİ	248
18	ÇAD CUMHURİYETİ	955	62	ÖZBEKİSTAN CUMHURİYET	103
19	ÇİN HALK CUMHURİYETİ	21	63	PAKİSTAN İSLAM CUMHURİYETİ	2
20	ENDONEZYA	37	64	RUANDA	20
21	ERİTRE	11	65	RUSYA FEDERASYONU	101
22	ETİYOPYA	26	66	SENEGAL	2
23	FAS KRALLIĞI	86	67	SİRBİSTAN CUMHURİYETİ	2
24	FİLDİSİ	19	68	SİERRA LEONE	1
25	FİLİSTİN DEVLETİ	173	69	SİNGAPUR	831
26	FRANSA CUMHURİYETİ	2	70	SOMALİ FEDERAL CUMHURİYETİ	1
27	GABON	50	71	SRI LANKA	128
28	GAMBİA	3	72	SUDAN CUMHURİYETİ	2233
29	GANA	12	73	SURİYE ARAP CUMHURİYETİ	11
30	GİNE	6	74	SUUDİ ARABİSTAN KRALLIĞI	7
31	GİNE BİSSAU	28	75	TACİKİSTAN	27
32	GÜNEY AFRİKA CUMHURİYETİ	2	76	TANZANYA	1
33	GÜRCİSTAN CUMHURİYET	2	77	TAYLAND	1
34	HİNDİSTAN	1	78	TAYVAN	3
35	HOLLANDA KRALLIĞI	4	79	TOGO	3
36	IRAK CUMHURİYETİ	1054	80	TUNUS	546
37	İRAN İSLAM CUMHURİYETİ	130	81	TÜRKMENİSTAN	3
38	KAMERUN CUMHURİYETİ	69	82	UGANDA CUMHURİYETİ	4
39	KANADA	2	83	UKRAYNA	384
40	KAZAKİSTAN CUMHURİYETİ	49	84	ÜRDÜN HAŞİMİ KRALLIĞI	1
41	KENYA CUMHURİYETİ	31	85	VATANSIZ	771
42	KIRGIZ CUMHURİYETİ	25	86	YEMEN CUMHURİYETİ	1
43	KOMOROLAR	7	87	YUNANİSTAN CUMHURİYETİ	1
44	KONGO	2	88	ZAMBİYA CUMHURİYETİ	1
				ZİMBABVE	1
	TOPLAM			10223	

2021 yılında Karabük üniversitesinde dünyanın farklı 88 ülkesinden toplam 10223 öğrenci eğitime devam etmektedir. Bu 88 farklı ülke içinde sadece 18 ülkenin 100'den fazla öğrencisi Karabük üniversitesinde eğitim görmektedir.

3.2.2.4. Karabük Üniversitesinin Bütçe Gelir ve Giderlerinin Gerçekleşme Durumu

Karabük Üniversitesi, sürekli büyüyen bir üniversite olup bir yandan öğrencilerin, akademik ve idari birimlerinin sayısı artarken diğer yandan da yeni tesisler inşa edilmektedir. Bunların devamlı artması harcamaların artmasına yol açmaktadır. Dolayısıyla Karabük üniversitenin böyle bir durumda olması üniversite gelir ve giderlerinin yıldan yıla artmasına neden olmuştur. Tablo 3.4'de Karabük üniversitesinin bütçe gelir ve giderleri detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

3.2.2.4.1. Karabük Üniversitesinin Bütçe Gelirinin Gerçekleşme Durumu

Yıllar itibariyle Karabük Üniversitesinin bütçe gelirlerinin gerçekleşme durumu aşağıda tablo 3.4'de açıklanmıştır (Karabük Üniversitesi 2020 Yılı İdare Faaliyet Raporu, 2021, s. 74).

Tablo 3.4. Yıllar İtibariyle Bütçe Gelirlerinin Gerçekleşme Durumu

Açıklama	Yılı	Planlanan	Gerçekleşen
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	2018	6.841.000,00	27.206.609,68
	2019	7.464.000,00	27.855.777,72
	2020	7.856.000,00	36.691.356,59
Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	2018	184.068.000,00	238.232.475,55
	2019	208.148.000,00	216.878.150,04
	2020	225.049.000,00	210.080.439,40
Diğer Gelirler	2018	5.103.000,00	9.277.847,22
	2019	4.647.000,00	7.024.072,78
	2020	5.114.000,00	14.463.088,99

Sermaye Gelirleri	2018		
	2019		
	2020		
Toplam Gelir	2018	196.012.000,00	274.716.932,45
	2019	220.259.000,00	251.758.000,54
	2020	238.019.000,00	261.234.884,98

Tablo 3.4. incelendiğinde Karabük Üniversitesinin 2018 yılında planlanan toplam bütçe gelir 196.012.000,00 TL. iken gerçekleşen geliri 274.716.932,45 olmuş, 2019 yılında planlanan toplam bütçe gelir 220.259.000,00 TL iken gerçekleşen geliri 251.758.000,54 TL olmuş ve 2020 yılında ise planlanan toplam bütçe gelir 238.019.000,00 TL iken gerçekleşen geliri 261.234.884,98 TL olarak gerçekleşmiştir.

3.2.2.4.2. Karabük Üniversitesinin Bütçe Giderlerinin Gerçekleşme Durumu

2020 yılında Karabük Üniversitesinin bütçe giderlerinin gerçekleşme durumu aşağıda tablo 3.5 üzerine açıklanmıştır (Karabük Üniversitesi 2020 Yılı İdare Faaliyet Raporu, 2021, s.79).

Tablo 3.5. Bütçe Giderlerinin Gerçekleşme Durumu

Açıklama	KBÖ	Eklenen	Toplam Ödenek	Harcama	Kalan
Personel Giderleri	173.468.000,00	15.526.036,00	188.994.036,00	182.695.901,12	4.542.734,88
SGK Devlet P. Giderleri	24.147.000,00	744.400,00	24.891.400,00	24.451.546,29	231.853,71
Mal ve Alım Hizmet Giderleri	16.750.000,00	6.955.316,18	23.705.316,18	16.656.659,78	6.979.960,21
Cari Transferler	4.652.000,00	4.067.167,91	8.719.167,91	7.346.670,50	193.817,20
Sermaye Giderleri	19.002.000,00	18.623.000,00	37.625.000,00	30.478.210,43	4.246.789,57
Toplam	238.019.000,00	45.915.920,09	283.934.920,09	261.628.988,12	16.195.155,57

Karabük Üniversitesi 7066 sayılı 2020 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile 2020 Mali Yılı Kesintili Başlangıç Ödeneği (KBÖ) olarak 238.019.000,00 TL ödenek tahsis edilmiş, bunun 173.468.000,00 TL'si Personel Giderleri, 24.147.000,00 TL'si SGK Devlet Primi Giderleri, 16.750.000,00 TL'si Mal ve Hizmet Alım Giderleri, 4.652.000,00 TL'si Cari Transferler ve 19.002.000,00 TL'si Sermaye Giderleri oluşturmuştur. Yıl içerisinde yapılan ekleme ve aktarmalardan sonra toplam ödenek 283.934.920,09 TL olarak gerçekleşmiş olup, toplam ödeneğin 261.628.988,12 TL'si harcanmış, 16.195.155,57 TL'si ise kalmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.1. Literatür Taraması

Atik (1999)'in Üniversitelerin Yerel Ekonomiye katkısını tespit amacıyla hazırlamış olduğu çalışmada, 1996-1997 yıllarında Erciyes Üniversitesinde eğitim gören 2000 öğrenciye bir anket uygulamış ve uygulanan anket sonucunda 1997-1998 öğretim yılında Erciyes Üniversitesinin yerel ekonomiye, 7675 kişi doğrudan ve dolaylı istihdamın yanında, 13.706.686.859.000 TL doğrudan ve dolaylı gelir katkı sağladığı tespit edilmiş ve verilerin yetersizliği nedeniyle uyarılmış katkısı incelenmemiştir.

Erkekoğlu (2000)'nin Sivas Cumhuriyet Üniversitesinin 1998-1999 yıllarında şehir ekonomisine katkılarını tespit etmek amacıyla hazırlamış olduğu çalışmada, 1000 öğrenci üzerinde anket yapılmış ve 619 anketten sağlıklı sonuç elde edilerek öğrenci harcamalarının ekonomik etkileri analiz edilmiştir. Yapılan analiz neticesinde Sivas Cumhuriyet Üniversitesinin şehir ekonomisine direkt ve dolaylı olmak üzere toplam gelir katkısı 15,4 trilyon TL'ye ulaşmışken, 4965 kişiye toplam istihdam katkı sağladığı tespit edilmiştir.

Çatalbaş (2007)'in üniversite yerel ekonomi ilişkisinde kutuplaşma teorisi iyi bir model olabilir mi? isimli çalışmasında yeni üniversiteler kurulmadan önce ekonomik, sosyal ve kültürel imkanların tesis edilmesi gerektiğini veya bu eksikliklerin çok kısa sürede tamamlanması gerektiğini ifade etmiştir. Bu sayede üniversitelerin sorunlarından daha hızlı bir şekilde kurtulacağını ve hedeflerine daha etkin bir şekilde ulaşacağını, dolayısıyla da bölgenin ihtiyaçlarına cevap vermek suretiyle yerel ve ulusal ekonomiye daha fazla katkı sağlayacağını belirtmiştir.

Gültekin vd (2008)'in üniversitelerin kuruldukları kente katkıları ile ilgili çalışmasında üniversite sadece bilgi üreten bir kurum olmadığını, aynı zamanda toplumun kültürel unsurlarının da korunduğu, geliştirildiği bir ortam olduğunu ifade etmiştir.

Kaşlı ve Serel (2008)'in Balıkesir Üniversitesi Gönen Meslek Yüksekokulunda 2006–2007 eğitim-öğretim yılında eğitim gören üniversite öğrencilerinin harcamalarının bölge ekonomisine katkılarını tespit etmek amacıyla

hazırlamış olduğu çalışmada 554 öğrenciye anket uygulanmış ve öğrenci harcamalarının ekonomik etkileri istatistik programları aracılığıyla analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda 2006–2007 eğitim-öğretim yılında öğrenci başına aylık harcama gideri 518,86 TL olarak gerçekleşmiştir. Balıkesir Üniversitesine bağlı olarak Gönen Meslek Yüksekokulunda eğitim-öğretimine devam eden 873 öğrencinin tamamı dikkate alındığında 873 üniversite öğrencisinin 2006–2007 eğitim-öğretim yılında Gönen ekonomisine yıllık 3.622.950 TL’ lik katkı sağladığı tespit edilmiştir.

Görkemli (2009)’nin 2003 yılında Selçuk Üniversitesinin Konya kent ekonomisine etkileri üzerinde hazırlamış olduğu çalışmada 1000 öğrenci üzerinde anket yapılmış, anket sonucunda elde edilen veriler Geliştirilmiş Dickey-Fuller durağanlık testi EKKY ve çarpan katsayısı kullanılarak analiz edilmiş yapılan analiz sonucunda Selçuk Üniversitesinin Konya kent ekonomisine toplam gelir katkısı yıllık (direkt + dolaylı) 278.623.355 TL, toplam istihdam katkısı da (direkt + dolaylı) 13.702 kişi olarak tespit edilmiştir. Selçuk Üniversitesinin Konya ekonomisine olan 2003’teki uyarılmış etkileri, Geliştirilmiş Dickey-Fuller durağanlık testi ve EKKY kullanılarak elde edilen çarpan katsayısının kullanılması sonucu hesaplanmış ve direkt ve dolaylı gelir toplamlarının yarattığı uyarılmış katkılar yıllık 852.587.466 TL olarak ortaya çıkmıştır. Aynı yıl için bu rakama göre hesaplanan uyarılmış istihdam rakamı ise 34.085 kişidir.

Yılmaz ve Kaynak (2011)’in sosyo-ekonomik dönüşüm sürecinde üniversitelerin rolü ve yöre halkının üniversiteden beklentileri ile ilgili hazırlamış olduğu çalışmada veriler anket yöntemi ile yüz yüze görüşme şeklinde toplanmış, yapılan anket sonucunda, Bayburt Üniversitesinin şehrin ekonomik hayatına canlılık getirdiği ve yeni işyerlerinin açıldığı, üniversitenin yapılan yeni yatırımlar için çekicilik unsuru olduğu ve üniversitenin her geçen gün gelişerek şehrin yaşam kalitesini yükselttiği tespit edilmiştir.

Yayar ve Demir (2013)’in Gaziosmanpaşa Üniversitesi’nin Tokat ili ekonomisine etkisini tespit etmek amacıyla 2012 yılında hazırlamış olduğu çalışmada 400 Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerine anket yapılmış, yapılan anket sonucunda Gaziosmanpaşa Üniversitesinin 2012 yılında Tokat ili ekonomisine toplam katkısının 252,320,376 TL olduğu tespit edilmiştir.

Çayın ve Yapraklı (2014) tarafından hazırlanan çalışmada Batman Üniversitesinin 2012-2013 yılında yerel gelir ve istihdam üzerindeki etkileri anket ve resmi istatistik verileri kullanılarak istatistiki ve ekonometrik açıdan analiz edilmiştir. Analizde uyarılmış etki belirlenirken kullanılan marjinal tüketim eğilimi, 1987-2012 dönemi için eş bütünleşme testi ve Vektör Hata Düzeltme (VEC) modeli ile belirlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda Batman Üniversitesinin Batman il ekonomisi üzerindeki doğrudan ve dolaylı gelir ve istihdam etkilerinin pozitif nitelikte olduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda Batman Üniversitesinin Batman il ekonomisi üzerindeki doğrudan ve dolaylı gelir katkısı 62.574.955 TL ve doğrudan ve dolaylı istihdam etkisi ise 1399 kişi olarak tespit edilmiştir. Buna göre Batman Üniversitesinin Batman il ekonomisi üzerindeki kısa ve uzun dönemli uyarılmış gelir etkisi sırasıyla 143.546.947 ve 208.472.325 TL ve istihdam üzerindeki kısa ve uzun dönemli uyarılmış etkileri ise sırasıyla 2.287 ve 3.321 kişi şeklinde tespit edilmiştir.

Altuntaş ve Erilli (2015)'nin Cumhuriyet Üniversitesinin Sivas ili ekonomisine katkısını incelemek amacıyla hazırlanmış olduğu çalışmada Cumhuriyet Üniversitesi öğrencileri üzerinde anket yapılmış, anket vasıtasıyla toplanan veriler SPSS.21 paket programı ile analiz edilmiştir. Aynı zamanda Cumhuriyet Üniversitesinin Sivas ilinden beklentileri de analiz edilerek durum değerlendirmesi yapılmıştır. Öğrencilerin Sivas ekonomisine kazandırdığı dolaylı katkıların yanı sıra Cumhuriyet Üniversitesi ve sayıştay raporları yardımıyla da doğrudan ve toplam katkı değerleri hesaplanmıştır. Yapılan analiz sonucunda Cumhuriyet Üniversitesinin 2014 yılında Sivas ili ekonomisine 549,248,455 TL katkı sağladığı ortaya çıkmıştır.

Binici ve Koyuncu (2015)'nin üniversite öğrencilerinin 2012-2013 harcamalarının Bitlis ili ekonomisine katkısının incelediği çalışmasında 2012-2013 yılı içinde Bitlis ilinde bulunan Bitlis Eren Üniversitesinde okuyan 920 öğrenciye anket yapılmış, yapılan anket sonucunda Bitlis ilinde bulunan öğrencilerin ayda kişi başı ortalama 405,206 TL toplamda aylık 2.154.855 TL, yıllık ise 17.238.840 TL'lik bir harcama gerçekleştirdiği, çarpan katsayısı yardımıyla hesaplanan uyarılmış katkısı ise 74.816.565 TL olduğu tespit edilmiştir.

Yavuz Çehre (2016), Pamukkale Üniversitesinin Denizli iline sağladığı katkıları tespit etmek amacıyla hazırlanmış olduğu çalışma sonucunda Pamukkale

Üniversitesinin Denizli iline demografik, ekonomik, mekânsal, sosyal ve kültürel katkılarının yüksek olduğunu ancak sanayiye olan katkılarının ise sınırlı olduğunu ve Denizli'nin gelişmesinde sürükleyici değil ama tamamlayıcı bir rol oynadığı tespit etmiştir.

Arslan (2016) 2016 yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesinde üniversite öğrencilerinin şehirle kurduğu ekonomik ve sosyal ilişkilerden duyduğu memnuniyeti analiz etmek amacıyla hazırlanmış olduğu çalışmada 630 öğrenciye anket uygulanmıştır. Yapılan anket sonucunda öğrencilerin özellikle toplu taşıma şoförleri olmak üzere şehirdeki olumsuz davranışlarından şikâyet ettiği, öğrencilerin kira, alışveriş, sosyal tesisler gibi birçok konuda şikâyetlerinin çok yaygın olduğu görülmüş ve öğrencilerin Sivas kentiyle kurmuş oldukları ekonomik ve sosyal ilişkilerden genel olarak memnuniyetsiz oldukları tespit edilmiştir.

Bilir Güler vd (2016) Trakya Üniversitesinin şehir ekonomisine katkılarını ortaya koymak amacıyla hazırlanmış olduğu çalışmada, Edirne ilinde ikamet eden 1127 kişi ile yüz yüze görüşme yöntemi kullanılarak anket uygulanmış ve anket verileri SPSS programı kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonucunda Trakya Üniversitesi'nin şehre ve bölgeye sosyal, kültürel ve ekonomik açılarından katkı sağladığı tespit edilmiştir.

Uygun vd (2016), üniversitenin kente olan ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel etkilerin tespit etmek amacıyla hazırlanmış olduğu çalışmada Aksaray ilinde yer alan 634 kişiye anket uygulanmıştır. Uygulanan anket sonucu elde edilen veriler SPSS istatistik yazılım programı yoluyla betimsel istatistiklerden, faktör analizinden, korelasyon analizinden (Pearson) ve çok değişkenli varyans analizinden (MANOVA) yararlanarak analiz edilmiştir. Analiz sonucunda yerel halkın, üniversiteye ve öğrencilere yönelik algılarının ekonomik, sosyal-kültürel ve çevresel olduğu, bu algıların ise genel anlamda olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Aydın vd (2016)'nin Yüksek Öğretim Kurumlarının yerel ekonomiye katkılarını incelemek amacıyla Manyas Meslek Yüksek Okulu üzerinde yapmış olduğu çalışmada öğrencilere bir anket uygulanmış ve elde edilen verilerle hesaplamalar yapılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda Manyas MYO'da öğrenim gören öğrencilerin, bölge ekonomisine ilk harcama kanalıyla öğrenci başına ayda ortalama 723,11 TL katkı

sağladıkları, MYO’da eğitim öğretim gören toplam 394 öğrenci ve Manyas MYO’nun personel ve diğer giderlerden oluşan kurumsal harcamaları eklendiğinde toplam katkının yıllık Yerel Gayri Safi Hasıla’da 5.024.998 TL., Yerel Harcanabilir Gelir’de ise 2.884.349 TL olduğu tespit edilmiştir. Bu katkı da en büyük payın öğrenci harcamalarına ait olduğu görülmüş ve öğrenci sayısının iki katına çıkması halinde bahsedilen etkinin de iki katına çıkacağı tespit edilmiştir.

Acaroğlu vd. (2017)’nin Üniversitelerin bölgesel ekonomik kalkınma üzerindeki etkisini incelemek amacıyla hazırlanmış olduğu çalışmada Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sivrihisar Meslek Yüksekokulunda halihazırda 5 ayrı programda eğitim gören öğrencilere anket uygulanarak üniversite öğrencilerinin Sivrihisar ekonomisi üzerindeki etkileri araştırılmış ve araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun Sivrihisar’da yiyecek-içecek fiyatlarının ve genel olarak öğrenci giderlerinin normal olduğunu ancak barınma giderlerinin yüksek olduğu ifade ettikleri sonucuna ulaşmıştır.

Ersoy Köse vd (2017) Bülent Ecevit Üniversitesinin son beş yılda (2012-2016) Zonguldak iline ekonomik etkisini incelemek amacıyla hazırlanmış olduğu çalışmada Bülent Ecevit Üniversitesi personelinin, öğrencilerinin ve firmaların harcamalarına ilişkin anketler uygulanmıştır. Anket sonuçları ile Bülent Ecevit Üniversitesinden elde edilen veriler birleştirilerek çarpan katsayısı hesaplama yöntemiyle Bülent Ecevit Üniversitesini doğrudan harcamaları uyarılmış etkileri ile birlikte değerlendirildiğinde üniversitenin Zonguldak ili gayri safi yurtiçi hasılası içerisindeki payı, 2016 yılında %16,7 olarak ortaya çıkmış ve 2016 yılından 2019 yılına kadar öğrenci harcamalarının %114 artışla 2 katından daha fazla olacağı öngörülmüştür.

Nişancı vd (2017)’nin Trakya Bölgesinde üniversitelerin bölgesel kalkınmaya etkisini incelemek amacıyla hazırlanmış olduğu çalışmada üniversite ve şehir ilişkisindeki temel konular, Trakya bölgesi üniversiteleri geneli ile Edirne, Çanakkale, Tekirdağ, Kırklareli özelinde incelenmiştir. Araştırma sonucunda üniversitelerin ülke ekonomisine ve buldukları bölgeye yaptıkları ekonomik katkının yanı sıra üniversitelerin buldukları bölgeyi olumsuz yönde de etkileyebileceğini de ifade edilmiştir.

Köksal ve Özşen (2017)'nin Ankara Üniversitesi Beypazarı Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin ilçe ekonomisine katkısını tespit etmek amacıyla hazırlanmış olduğu çalışmada 2016-2017 eğitim öğretim yılında Beypazarı Meslek Yüksekokulunda öğrenim görmekte olan 385 öğrenciye anket uygulanmış ve veriler SPSS 22.0 programında analiz edilmiştir. Yapılan araştırma sonucunda bir öğrencinin aylık ortalama 532,60TL harcama yaptığı ve öğrencilerin ilçe ekonomisine bir yılda yaklaşık 4,316,190TL katkı sağladığı tespit edilmiştir.

Erilli (2018)'nin üniversite öğrencilerinin buldukları il ekonomisine katkılarını incelemek amacıyla 2017 yılında Cumhuriyet Üniversitesi öğrencilerinin Sivas iline yaptıkları ekonomik katkıları incelemek üzere hazırlanmış olduğu çalışmada 2050 öğrenciye yüz yüze anket çalışması yapılmış ve anket sonucunda Cumhuriyet Üniversitesinde okuyan 56.317 öğrencinin Sivas ekonomisine 2017 yılındaki katkısının 479.743.343,3 TL olduğu tespit edilmiştir.

Kalkan vd (2019)'in üniversitelerin kent ekonomilerine etkilerini incelemek amacıyla 2018 yılında Kastamonu Üniversitesi üzerinde hazırlanmış olduğu çalışmada 430 öğrenciye ve 460 üniversite çalışanına anket yapılmış ve elde edilen verilerle Kastamonu Üniversitesinin şehre sağladığı katkılar, SPSS programında analiz edilmiş, yapılan analiz sonucunda Kastamonu Üniversitesinin Kastamonu ekonomisine sağladığı gelir katkısının toplamı 4.822.012.314,72 TL ve toplamda istihdam katkısının ise 5255 kişi olarak gerçekleştiği tespit edilmiştir.

Koç (2019), 2016-2017 yıllarında Hitit Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (İİBF)'nde eğitim gören üniversite öğrencileri tarafından yapılan harcamaların Çorum ekonomisine katkılarını Hitit Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (İİBF)'nde eğitim gören 637 öğrenciye anket uygulanmıştır. Anket sonucunda elde edilen verilere göre 2016-2017 eğitim -öğretim yılında anket uygulanan öğrencilerin aylık ortalama 630 TL harcama yaptıkları belirlenmiştir. Buna göre 2016-2017 yılında Hitit Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde eğitim alan öğrencilerin bir yıllık eğitim-öğretim süresi boyunca Çorum iline harcamalarıyla yaklaşık 18,9 milyon TL katkıda bulunduğu ve bulunan miktarın üniversitenin tüm öğrencilerine genellemesi durumunda yıllık 105 milyon TL'ye yakın bir harcama düzeyinin ortaya çıktığı tespit edilmiştir.

4.2. Karabük Üniversitesindeki Yabancı Uyruklu Öğrenciler Üzerine Bir Uygulama

Bu bölümde Karabük Üniversitesindeki yabancı öğrencilere uygulanan anket sonrası elde edilen bulgular ve farklı ölçeklerle toplanan verilerin çeşitli testlerle analiz edilmesine bağlı olarak elde edilen sonuçlar yer almaktadır.

4.2.1. Öğrencilerle İlgili Bulgular

4.2.1.1. Öğrencilerin Demografik Bilgilerinin Dağılımı

Karabük Üniversitesinde ankete katılan 400 yabancı uyruklu öğrencinin demografik özellikleri ile ilgili bulgular aşağıda Tablo 4.1’de verilmiş ve öne çıkan hususlar açıklanmıştır.

Tablo 4.1. Öğrencilerin Demografik Verileri

Yaşınız	F	%	Cinsiyetiniz	F	%
17-20	148	37	Erkek	290	72.5
21-24	178	44.5	Kadın	110	27.5
25 +	74	18.5	Toplam	400	100
Toplam	400	100	Aile Aylık Geliri	F	%
Medeni Durum	F	%	1500-3000 TL	233	58.3
Evli	25	6.3	3001-4500 TL	81	20.3
Bekar	375	93.8	4501-6000 TL	42	10.5
Toplam	400	100	6001 + TL	44	11.0
Karabük’te Kaldığınız ev	F	%	Toplam	400	100
Kendi Evim	16	4.0	Karabük Üni. Tercih nedeni	F	%
Kiralık Ev	267	66.8	Eğitim Kalitesi	158	39.5
Devlet yurdu	42	10.5	Hocaların Öğrencilere Karşı Davranışı	49	12.3
Özel Yurt	75	18.8	Memleketime Yakınlığı	35	8.8
Toplam	400	100	Üniversite Başarı Düzeyi	78	19.5

Mezuniyet Sonrasında Tekrar Karabük'e Gelmek ister misiniz?	F	%	Uluslararası Öğrencilerin varlığı	80	20.0
Evet	308	77.0	Toplam	400	100
Hayır	92	23.0	Ailenizden Gelen Aylık Para	F	%
Toplam	400	100	0-500 TL	152	38.0
Ailenizin Yaşadığı Yer	F	%	501-1000 TL	157	39.3
Karabük	23	5.8	1001-1500 TL	52	13.0
Diğer İl	377	94.3	1501 TL +	39	9.8
Toplam	400	100	Toplam	400	100
Çalışarak elde ettiğiniz Aylık Para	F	%	Burs, Yardım vb Aylık Para	F	%
0-500 TL	323	80.8	0-500 TL	318	79.5
501-1000 TL	45	11.3	501 TL +	82	20.5
1001 TL +	32	8.0	Toplam	400	100
Toplam	400	100	Aylık Elinize Geçen Toplam Para	F	%
Ayda Tasarruf Miktarı	F	%	0-1000 TL	200	50.0
0-500 TL	340	85.0	1001-2000 TL	136	34.0
501 TL +	60	15.0	2001 TL +	64	16.0
Toplam	400	100	Toplam	400	100

Öğrencilerin yaş gruplarına bakıldığında; 17-20 yaş grubu kişilerin oranı %37, 21-24 yaş grubu kişilerin oranı %44,5, iken 25 ve üzeri yaş grubu kişilerin oranı %18,5'tir. En çok katılımcı 21-24 yaş grubundandır.

Katılımcıların medeni durumuna bakıldığında %6,3'ü evli, %93,8'i ise bekar olduğu, cinsiyete göre ise %72,5'i erkek ve %27,5'i de bayan olduğu tespit edilmiştir. Böyle bir durumun ortaya çıkmasında öğrencilerin önemli bir kısmının islam ülkelerinden gelmesinin ve islam ülkelerinde de ailelerin kızlarını yurt dışına gönderme konusunda isteksiz olmasının etkili olduğu düşünülebilir.

Öğrencilerin ailesinin aylık gelirine bakıldığında 1500-3000 TL geliri olan ailelerin oranı %58,3, 3001-4500 TL geliri olan ailelerin oranı %20,3, 4501-6000 TL geliri olan ailelerin oranı %10,5, 6001 TL ve üzeri geliri olan ailelerin oranı %11'dir.

Öğrencilerin Karabük'te kaldıkları yere bakıldığında; kendi evi olanların oranı %4, kiralık evde kalanların oranı %66,8, devlet yurdunda kalanların oranı %10,5, özel yurttaki kalanların oranı ise %18,8'dir.

Öğrencilerin Karabük Üniversitesini tercih etmelerinin nedenlerine bakıldığında; eğitim kalitesinden dolayı tercih edenlerin oranı %39,5, öğretmenlerin öğrencilere karşı davranışlarından dolayı tercih edenlerin oranı %12,3, memlekete yakınlık dolayısıyla tercih edenlerin oranı %8,8, üniversite başarı düzeyi nedeniyle tercih edenlerin oranı %19,5, uluslararası öğrencilerin varlığı nedeniyle tercih edenlerin oranı ise %20'dir.

Mezun olduktan sonra Karabük'e tekrar gelmek isteyen öğrencilerin oranı %77, tekrar gelmek istemeyen öğrencilerin oranı ise %23'tür.

Ailelerinin yaşadığı yere bakıldığında; aileleri Karabük'te olanların oranı %5,8, aileleri Karabük'te olmayanların oranı ise %94,3'tür.

Öğrencilerin ailelerinden aldığı aylık harçlık miktarına bakıldığında; 0-500 TL harçlık alan öğrencilerin oranı %38, 501-1000 TL harçlık alan öğrencilerin oranı %39,3, 1001-1500 TL harçlık alan öğrencilerin oranı %13, 1501 TL ve üzeri harçlık alanların oranı ise %9,8'dir.

Çalışarak elde ettikleri aylık miktarına bakıldığında; 0-500 TL elde edenlerin oranı %80,8, 501-1000 TL elde edenlerin oranı %11,3, 1001 TL ve üzeri olanların oranı ise %8'dir.

Burs, yardım vb. yoluyla elde ettikleri aylık para miktarına bakıldığında; 0-500 TL elde edenlerin oranı %79,5, 501 TL ve üzeri elde edenlerin oranı ise %20,5'dir.

Aylık tasarruf ettikleri para miktarına bakıldığında; 0-500 TL tasarruf edenlerin oranı %85, 501 TL ve üzeri olanların oranı ise %15'dir.

Aylık elde ettikleri para miktarının toplamına bakıldığında; 0-1000 TL elde edenlerin oranı %50, 1001-2000 TL elde edenlerin oranı %34, 2001 TL ve üzeri elde edenlerin oranı ise %16'dır.

Dolayısıyla bu ankete göre öğrencilerin eline geçen net gelir miktarı ortalama 1195 TL'dir. Öğrenciler ellerine geçen bu paranın ortalama 167.5 TL'sini tasarruf ederken 1027.5 TL'sini harcamaktadırlar.

4.2.1.2. Karabük Üniversitesindeki Yabancı Öğrencilerinin Harcama Kalemleri

Karabük üniversitesindeki yabancı öğrencilerin harcama kalemleri aşağıda Tablo 4.2'de açıkça özetlenmiştir.

Tablo 4.2. Öğrencilerin Harcama Kalemleri

Gıda ve Alkolsüz İçecekler	F	%
0-250 TL	162	40.5
251- 500 TL	210	52.5
501 TL +	28	7.0
Toplam	400	100
Alkollü İçecekler ve Tütün	F	%
0-50 TL	380	95.0
51 TL +	20	5.0
Toplam	400	100
Giyim ve Ayakkabı	F	%
0-100 TL	253	63.3
101-200 TL	123	30.8
201 TL +	24	6.0
Toplam	400	100
Barınma	F	%
0-250 TL	257	64.3

251-500 TL	125	31.3
501 TL +	18	4.5
Toplam	400	100
Sağlık	F	%
0-50 TL	290	72.5
51-100 TL	59	14.8
101 TL +	51	12.8
Toplam	400	100
Haberleşme	F	%
0-50 TL	275	68.8
51-100 TL	100	25.0
101 TL +	25	6.2
Toplam	400	100
Eđence ve Kùltür	F	%
0-50 TL	266	66.5
51-100 TL	90	22.5
101 TL +	44	11.0
Toplam	400	100
Eğitim	F	%
0-100 TL	100	25.0
101-200 TL	62	15.5
201-300 TL	76	19.0
301-400 TL	79	19.8
401 TL +	83	20.8
Toplam	400	100
Ulaşım	F	%

0-50 TL	284	71.0
51-100 TL	98	24.5
101 TL +	18	4.5
Toplam	400	100
Diğer	F	%
0-50 TL	239	59.8
51-100 TL	99	24.8
101 TL +	62	15.5
Toplam	400	100

Tablo 4.2’de Öğrencilerin harcama kalemlerine bakıldığında; gıda ve alkolsüz içecekler için 0-250 TL harcama yapanların oranı %40,5,251-500 TL harcama yapanların oranı %52,5 ve 501 TL ve üzeri harcama yapanların oranı ise %7’dir. Alkollü içecekler ve tütün için 0-50 TL harcama yapanların oranı %95 ve 51 TL ve üzeri harcama yapanların oranı ise %5’tir. Giyim ve ayakkabı için 0-100 TL harcama yapanların oranı %63,3, 101-200 TL harcama yapanların oranı %30,8 ve 201 TL ve üzeri harcama yapanların oranı ise %6’dır. Barınma için 0-250 TL harcama yapanların oranı %64,3, 251-500 TL harcama yapanların oranı %31,3 ve 501 TL ve üzeri harcama yapanların oranı ise %4,5’tir. Sağlık için 0-50 TL harcama yapanların oranı %72,5, 51-100 TL harcama yapanların oranı %14,8 ve 101 TL ve üzeri harcama yapanların oranı ise %12,8’dir. Haberleşme için 0-50 TL harcama yapanların oranı %68,8, 51-100TL harcama yapanların oranı %25 ve 101 TL ve üzeri harcama yapanların oranı ise %6,2’dir. Eğlence ve kültür için 0-50 TL harcama yapanların oranı %66,5, 51-100 TL harcama yapanların oranı %22,5 ve 101 TL ve üzeri harcama yapanların oranı ise %11’dir. Eğitim için 0-100 TL harcama yapanların oranı %25, 101-200 TL harcama yapanların oranı %15,5, 201-300 TL harcama yapanların oranı %19, 301-400 TL harcama yapanların oranı %19,8 ve 401 TL ve üzeri harcama yapanların oranı ise %20,8’dir. Ulaşım için 0-50 TL harcama yapanların oranı %71, 51-100 TL harcama yapanların oranı %24,5 ve 101 TL ve üzeri harcama yapanların oranı ise %4,5’tir. Diğer

masraflar için 0-50TL harcama yapanların oranı %59,8, 51-100 TL harcama yapanların oranı %24,8 ve 101 TL ve üzeri harcama yapanların oranı ise %15,5'tir.

Dolayısıyla öğrenciler en yüksek harcamayı gıda ve alkolsüz içecekler kalemine ve en düşük harcamayı ise alkollü içecekler ve tütün ürünlerine yapmışlardır. Bunun nedeni olarak öğrencilerin gelirinin yüksek olmamasını ve alkollü içecekler ile tütüne bağımlı olmamalarını söyleyebiliriz. Ayrıca öğrencilerin ortalama olarak yapmış olduğu 1027.5 TL'nin harcamaları ise Tablo 4.2'de görüldüğü gibidir. Öğrencilerin yaptığı ortalama harcama kalemleri gıda ve alkolsüz içecekler: 260 TL, alkollü içecekler ve tütün: 14,5 TL, giyim ve ayakkabı: 94 TL, barınma: 254 TL, sağlık: 30 TL, haberleşme: 37 TL, eğlence ve kültür: 45 TL, eğitim: 205 TL, ulaşım: 41 TL ve diğer: 47 TL'dir.

Karabük Üniversitesi öğrencilerinin ortalama geliri 1195 TL iken ortalama harcamaları ise 1027,5 TL olarak belirlenmiştir. $Y=C+S$ denklemine bu rakamlar konulduğunda $1195 = 1027,5 + S$ haline gelen denklem bize tasarrufların $S= 167,5$ TL olduğunu göstermektedir. Bulunan tasarruf miktarının oldukça düşük olmasının farklı nedenleri olabilir. Öğrencilerin tüketim harcamalarının yüksek olması, gelirlerinin düşük olması bu nedenler arasında sayılabilir.

Öğrencilerin aylık ortalama 1027,5 TL harcama yapmış oldukları hesaplandığına göre Karabük'te öğrencilerin yapmış oldukları harcamalar toplamı hesaplanabilir. 2021 yılında Karabük Üniversitesinin 'de eğitim gören yabancı uyruklu öğrencilerin sayısı 10223'tür. 2021 yılında aylık Toplam Öğrenci Harcamaları, $1027,5 * 10223 = 10504132,5$ TL'dir. Öğrencilerin yılın 8 ayını Karabük'te geçirdikleri düşünürsek yıllık toplam öğrenci harcaması $= 10.504.132,5 * 8 = 84.033.060$ TL'dir.

Dolayısıyla Karabük Üniversitesinde dünyanın 88 farklı ülkesinden gelen öğrencilerin Karabük il ekonomisine önemli katkıları olmuştur. Bu 88 ülke arasından 18 ülkenin her birinden gelen öğrencilerin sayısı 100'den fazladır. Bu 18 ülkenin öğrencilerinin ülkelere göre Karabük iline aylık ve yıllık yaptıkları harcamayı aşağıdaki tablo 4.2.1'de gösterilmiştir.

Tablo 4.2.1: 2021 yılında 18 Ülkenin Öğrencilerinin Ülkelere Göre Karabük İline Aylık ve Yıllık Yaptıkları Harcamaları

No	Ülke	Öğrenci Sayısı	Aylık Ortalama Harcama (TL)	Aylık Toplam Harcama (TL)	Ay sayısı	Yıllık Toplam Harcama (TL)
1	Afganistan İslam cumhuriyeti	354	1027,5	363735	8	2909880
2	Azerbaycan cumhuriyeti	628	1027,5	645270	8	5162160
3	Cibuti cumhuriyeti	268	1027,5	275370	8	2202960
4	Çad cumhuriyeti	955	1027,5	981262.5	8	7850100
5	Filistin devleti	173	1027,5	177757.5	8	1422060
6	ıрак cumhuriyeti	1054	1027,5	1082985	8	8663880
7	İran İslam cumhuriyeti	130	1027,5	133575	8	1068600
8	Libya devleti	177	1027,5	181867.5	8	1454940
9	Mısır Arap cumhuriyeti	227	1027,5	233242.5	8	1865940
10	Özbekistan cumhuriyeti	248	1027,5	254820	8	2038560
11	Pakistan İslam cumhuriyeti	103	1027,5	105832.5	8	846660
12	Senegal öğrenci	101	1027,5	103777.5	8	830220

13	Somali federal cumhuriyeti	831	1027,5	852825	8	6822600
14	Sudan cumhuriyeti	128	1027,5	131520	8	1052160
15	Suriye Arap cumhuriyeti	2233	1027,5	2294407.5	8	18355260
16	Türkmenistan	546	1027,5	561015	8	4488120
17	Ürdün haşimi krallığı	384	1027,5	394560	8	3156480
18	Yemen cumhuriyeti	771	1027,5	792202.5	8	6337620

Karabük'te bulunan Afganistan İslam Cumhuriyetinden gelen öğrencisi sayısı 354 kişidir. Bu öğrencilerin aylık yaptıkları harcama $354 \times 1027,5 = 363735$ TL yıllık yaptıkları harcama ise $363735 \times 8 = 2909880$ TL, Azerbaycan Cumhuriyeti öğrenci sayısı 628 kişi aylık yaptıkları toplam harcama $628 \times 1027,5 = 645270$ TL yıllık yaptıkları toplam harcama ise $645270 \times 8 = 5162160$ TL, Cibuti Cumhuriyeti öğrenci sayısı 268 kişi aylık yaptıkları toplam harcama $268 \times 1027,5 = 275370$ TL yıllık yaptıkları toplam harcama ise $275370 \times 8 = 2202960$ TL, Çad Cumhuriyeti öğrenci sayısı 955 kişi aylık yaptıkları toplam harcama $955 \times 1027,5 = 981262,5$ TL yıllık yaptıkları toplam harcama ise $981262,5 \times 8 = 7850100$ TL, Filistinli öğrenci sayısı 173 kişi aylık yaptıkları toplam harcama $173 \times 1027,5 = 177757,5$ TL yıllık yaptıkları toplam harcama ise $177757,5 \times 8 = 1422060$ TL, Irak Cumhuriyeti öğrenci sayısı 1054 kişi aylık yaptıkları toplam harcama $1054 \times 1027,5 = 1082985$ TL yıllık yaptıkları toplam harcama ise $1082985 \times 8 = 8663880$ TL, İran İslam Cumhuriyeti öğrenci sayısı 130 kişi aylık yaptıkları toplam harcama $130 \times 1027,5 = 133575$ TL yıllık yaptıkları toplam harcama ise $133575 \times 8 = 1068600$ TL, Libya devleti öğrenci sayısı 177 kişi aylık yaptıkları toplam harcama $177 \times 1027,5 = 181867,5$ TL yıllık toplam harcama ise $181867,5 \times 8 = 1454940$ TL, Mısır Arap Cumhuriyeti öğrenci sayısı 227 kişi aylık yaptıkları toplam harcama $227 \times 1027,5 = 233242,5$ TL yıllık yaptıkları toplam harcama ise $233242,5 \times 8 = 1865940$ TL, Özbekistan Cumhuriyeti öğrenci sayısı 248 kişi aylık yaptıkları toplam harcama

248*1027,5=254820 TL yıllık yaptıkları toplam harcama ise 254820*8=2038560 TL, Pakistan İslam Cumhuriyeti öğrenci sayısı 103 kişi aylık yaptıkları toplam harcama 103*1027,5=105832,5 TL yıllık yaptıkları toplam harcama ise 105832,5*8=846660TL, Senegalli öğrenci sayısı 101 kişi aylık yaptıkları toplam harcama 101*1027,5=103777,5 TL yıllık yaptıkları harcama ise 103777,5*8=830220 TL, Somali Federal Cumhuriyeti öğrenci sayısı 831 kişi aylık yaptıkları toplam harcama 831*1027,5=853852,5 TL yıllık yaptıkları toplam harcama ise 853852,5*8=6830820 TL, Sudan Cumhuriyeti öğrenci sayısı 128 kişi aylık yaptıkları toplam harcama 128*1027,5=131520 TL yıllık yaptıkları toplam harcama ise 131520*8=1052160 TL, Suriye Arap Cumhuriyeti öğrenci sayısı 2233 kişi aylık yaptıkları toplam harcama 2233*1027,5=2294407,5 TL yıllık yaptıkları toplam harcama ise 2294407,5*8=18355260 TL, Türkmenistanlı öğrenci sayısı 546 kişi aylık yaptıkları toplam harcama 546*1027,5=561015 TL yıllık yaptıkları toplam harcama ise 561015*8=4488120 TL, Ürdün Haşimi Krallığı öğrenci sayısı 384 kişi aylık yaptıkları toplam harcama 384*1027,5=394560 TL yıllık yaptıkları toplam harcama ise 394560*8=3156480 TL ve Yemen Cumhuriyeti öğrenci sayısı ise 771 kişi aylık yaptıkları toplam harcama 771*1027,5=792202,5 TL yıllık yaptıkları toplam harcama ise 792202,5*8=6337620 TL'dir. Dolayısıyla bu 18 ülke arasında en çok harcama yapan Suriye Arap Cumhuriyeti öğrencileri ve en az harcama yapan ise Senegalli öğrencilerdir. Zira yaptıkları bu harcamalarla Karabük il ekonomisine önemli katkılar sağlamışlardır.

Öğrencilerin ortaya çıkardığı uyarılmış harcamayı elde etmek için Dalgar vd. (2009)'un yöntemi kullanılmıştır. Öğrencilere uygulanan anketten faydalanarak basit regresyon modeli kurulmuştur. Basit doğrusal regresyon modeli aşağıdaki gibidir.

$$C = C_0 + C_1Y$$

C: Toplam Tüketim, c₀: Sabit tüketim harcamaları, c₁: Marjinal tüketim eğilimi, Y: Toplam gelir.

Modele göre öğrencilerin sabit tüketim harcamaları 233.55 TL olarak saptanmıştır. Yani öğrencinin hiçbir geliri olmasa bile 233.55 TL harcama yapmaktadır. Marjinal tüketim eğilimi olarak 0,8598 bulunmuştur. Diğer bir deyişle öğrencilerin gelirindeki 100 birimlik artış, öğrencilerin harcamalarında 85.98 TL artışa neden olmaktadır. Model istatistiksel açıdan %5 seviyesinde anlamlıdır (Sig:0,000 F:330,796). Durbin Watson değeri 1,975'ya eşittir, yani 1,5 ile 2,5 arasındadır. Dolayısıyla

otokorelasyon sorunu bulunmamaktadır. Modelin R değeri 0,859 ve R2 değeri 0,776'dır. Yani tüketimdeki artışın %77,6'sı gelir tarafından açıklanmaktadır. C0 katsayısının değeri ise %5 seviyesinde anlamlıdır (sig:0,009). C1 katsayısı da %5 seviyesinde anlamlıdır (Sig:0,000). 400 Öğrenci için regresyon modeli kısaca aşağıdaki biçimde yazılabilir.

$$C = 233.55 + 0,8598Y + U$$

Öğrenciler için harcama çarpanını ise aşağıdaki biçimde hesaplayabiliriz. Çarpan= $1 / (1 - C1) = 1 / (1 - 0,8598) = 7.13$ Bir senede yapılan toplam öğrenci harcaması $84033060 * 7,13 = 599155717,8$ TL'dir. Bu rakam da Karabük Üniversitesindeki yabancı uyruklu öğrencilerin uyarılmış statik katkısıdır. Bu sonuç yabancı öğrencilerin Karabük ekonomisine önemli oranda katkı sağladığını göstermektedir.

4.2.1.3. Öğrencilerin Aile Ziyaretleri ile İlgili Bilgiler

Öğrencilerin aile ziyaretleri ile ilgili bilgiler aşağıdaki Tablo 4.3'de detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

Tablo 4.3. Öğrencilerin Aile Ziyaretleri İle İlgili Bilgiler

Aileniz senede kaç kez Karabük'e gelir?	F	%
Hiç	331	82.8
Bir defa	53	13.3
İki veya daha çok	16	4.0
Toplam	400	100
Aileniz Karabük'e geldiğinde En çok ne harcaması yapar?	F	%
Gıda ve Alkolsüz İçecekler	141	35.3
Alkollü İçecekler ve Tütün	12	3.0
Giyim ve Ayakkabı	50	12.5
Barınma	86	21.5

Eğlence ve Kültür	61	15.3
Ulaşım	50	12.5
Toplam	400	100
Aileniz Karabük'e geldiğinde En az ne harcaması yapar?	F	%
Gıda ve Alkolsüz İçecekler	57	14.3
Alkollü İçecekler ve Tütün	130	32.5
Giyim ve Ayakkabı	92	23.0
Barınma	29	7.3
Eğlence ve Kültür	54	13.5
Ulaşım	38	9.5
Toplam	400	100
Ailenizin Ziyaretlerinde Karabük'te yaptıkları Harcamalar	F	%
0-1000 TL	91	22.8
1001-1500 TL	18	4.5
1501-2000 TL	117	29.3
2001-2500 TL	92	23.0
2501 TL +	82	20.5
Toplam	400	100

Öğrenci ailelerinin bir senede Karabük'e kaç kez geldiğine bakıldığında; bir senede hiç gelmeyen öğrenci ailelerinin oranı %82,8, bir defa gelenlerin oranı %13,3, iki veya daha çok gelenlerin oranı ise %4'tür. Öğrenci ailelerinin Karabük'e geldiğinde en çok neye harcama yaptıklarına bakıldığında; gıda ve alkolsüz içeceklere harcama

yapanların oranı %35,3, alkollü içecekler ve tütün için harcama yapanların oranı %3, giyim ve ayakkabı için harcama yapanların oranı %12,5, barınma için harcama yapanların oranı %21,5, eğlence ve kültür için harcama yapanların oranı %15,3 ve ulaşım için harcama yapanların oranı ise %12,5'tir. Öğrenci ailelerinin Karabük'e geldiğinde en az neye harcama yaptıklarına bakıldığında; gıda ve alkolsüz içeceklere harcama yapanların oranı %14,3, alkollü içecekler ve tütün için harcama yapanların oranı %32,5, giyim ve ayakkabı için harcama yapanların oranı %23, barınma için harcama yapanların oranı %7,3, eğlence ve kültür için harcama yapanların oranı %13,5 ve ulaşım için harcama yapanların oranı ise %9,5tir. Öğrenci ailelerinin Karabük'e geldiğinde yaptıkları harcamalara bakıldığında; 0-1000TL harcama yapanların oranı %22,8, 1001-1500TL harcama yapanların oranı %4,5, 1501-2000TL harcama yapanların oranı %29,3, 2001-2500TL harcama yapanların oranı %23 ve 2501TL ve üzeri harcama yapanların oranı ise %20,5'tir.

Dolayısıyla çoğu öğrenci ailelerinin yıl içinde Karabük'e hiç gelmediği, gelen ailelerin en çok gıda ve alkolsüz içeceklere ve en az ise alkollü içecekler ve tütüne harcama yaptığını yukarıdaki verilere bakarak söyleyebiliriz. Yine yukarıdaki verilere göre öğrenci ailelerinin Karabük'e geldiğinde çoğunun 1501-2000TL harcama yaptıklarını da söyleyebiliriz.

4.2.1.4. Öğrencilerin Esnaf Hakkında Düşünceleri

Karabük üniversitesindeki yabancı öğrencilerin esnaf hakkında düşünceleri aşağıda Tablo 4.4'te açıklanmıştır.

Tablo 4.4. Öğrencilerin Esnaf Hakkında Düşünceleri

	1	2	3	4	5	Ort.
D1. Esnafın Öğrencilere Karşı tutumundan Memnunum	83	51	110	124	32	2.93
D2. Karabük'te Alışveriş İmkanlarından Memnunum	67	80	86	141	26	2.95
D3. Karabük'te İşletmelerin Verdiği Hizmet Kalitesinden Memnunum	58	67	98	149	28	3.06

D4.	Karabük'teki Yiyecek-İçecek İşletmeleri (Restauran-Cafe tarzı) miktarından memnunum	64	73	76	150	37	3.06
D5.	Karabük'teki Yiyecek-İçecek İşletmeleri (Restauran-Cafe tarzı) hizmet kalitesinden memnunum	57	68	93	154	28	3.07
D6.	Karabük'te Barınma hizmeti miktarından memnunum	57	60	105	152	26	3.08
D7.	Karabük'te Barınma hizmet kalitesinden memnunum	58	63	114	145	20	3.02

Tablo 4.4'te öğrenciler “Karabük'te Esnafın Öğrencilere Karşı Tutumundan Memnunum” ifadesine cevap verenlerin ortalama değeri 2,93, “Karabük'te Alışveriş İmkanlarından Memnunum” ifadesine cevap verenlerin ortalama değeri 2,95, “Karabük'te İşletmelerin Verdiği Hizmet Kalitesinden Memnunum” ifadesine cevap verenlerin ortalama değeri 3,06, “Karabük'teki Yiyecek-İçecek İşletmeleri (Restauran-Cafe tarzı) Miktarından Memnunum” ifadesine cevap verenlerin ortalama değeri 3,06, “Karabük'teki Yiyecek-İçecek İşletmeleri (Restauran-Cafe tarzı) Hizmet Kalitesinden Memnunum” ifadesine cevap verenlerin ortalama değeri 3,07, “Karabük'te Barınma Hizmeti Miktarından Memnunum” ifadesine cevap verenlerin ortalama değeri 3,08 ve “Karabük'te Barınma Hizmet Kalitesinden Memnunum” ifadesine cevap verenlerin ortalama değeri ise 3,02'dir. Dolayısıyla genel olarak bakıldığında değerler 2,33 ile 3,66 arasında ortalama değerlere sahiptir.

4.2.1.5. Öğrencilerin Fiyatlar Hakkında Düşünceleri

Karabük üniversitesindeki öğrencilerin fiyatlar hakkında düşünceleri aşağıdaki Tablo 4.5'te açıklanmıştır.

Tablo 4.5. Öğrencilerin Fiyatlar Hakkında Düşünceler

	1	2	3	4	5	Ort.
E1. Gıda Fiyatları Düşüktür	109	91	110	72	18	2.50
E2. Özel Yurt Fiyatları Düşüktür.	124	108	91	59	18	2.35
E3. Ev Kiraları Düşüktür.	113	102	93	73	19	2.46
E4. Giyim Eşyaları Fiyatları Düşüktür.	96	104	107	72	21	2.55

E5. Yiyecek- İçecek İşletmeleri Fiyatları Düşüktür	58	63	114	145	20	2.57
E6. Fiyatlar Genel Olarak Düşüktür.	103	99	86	92	20	2.57

Öğrencilerin fiyatlar hakkında düşüncelerine bakıldığında; gıda fiyatları düşüktür ifadesine cevap verenlerin ortalama değeri 2,5, özel yurt fiyatları düşüktür ifadesine cevap verenlerin ortalama değeri 2,35, ev kiralari düşüktür ifadesine cevap verenlerin ortalama değeri 2,46, giyim eşyaları fiyatları düşüktür ifadesine cevap verenlerin ortalama değeri 2,55, yiyecek- içecek işletmeleri fiyatları düşüktür ifadesine cevap verenlerin ortalama değeri 2,57 ve fiyatlar genel olarak düşüktür ifadesine cevap verenlerin ortalama değeri ise 2,57dir. Dolayısıyla genel olarak bakıldığında; değerler 2,33 ile 3,66 arasında, yani ortalama değer, alt değer olan 2,33'e yakın olduğu için bu da Karabük'te fiyatlarının çok düşük olmadığını göstermektedir.

4.2.1.6. Öğrencilerin Karabük Tanıtım Hakkındaki Düşünceleri

Öğrencilerin Karabük tanıtımı ile ilgili düşünceleri aşağıdaki Tablo 4.6'da açıklanmıştır.

Tablo 4. 6. Öğrencilerin Karabük Tanıtımı Hakkındaki Düşünceleri

	1	2	3	4	5	Ort.
F1. Karabük Üniversitesi kentin tanıtımına katkı sağlamaktadır.	60	42	84	142	72	3.31
F2. Karabük Üniversitesi kentin gelişmesinde katkı sağlamaktadır.	51	33	92	151	73	3.41
F3. Karabük Üniversitesi kentin çehresinin değişmesinde katkı sağlamaktadır.	49	39	97	139	76	3.39
F4. Karabük Üniversitesi yabancı uyruklu öğrencilere kentin kültürünü tanıtmakta katkı sağlamaktadır.	52	35	108	152	53	3.30
F5. Karabük Üniversitesi yabancı uyruklu öğrencilere kentin tanınmasında katkı sağlamaktadır.	45	51	115	134	55	3.26
F6. Karabük Üniversitesi yabancı dillerin kente öğretilmesinde katkı sağlamaktadır.	51	43	98	149	59	3.31

Öğrencilerin Karabük'ün tanıtımına ilişkin düşünceleri incelendiğinde; Karabük Üniversitesi kentin tanıtımına katkı sağlamaktadır ifadesini cevap verenlerin ortalama değeri 3,31, Karabük Üniversitesi kentin gelişmesinde katkı sağlamaktadır ifadesine cevap verenlerin ortalama değeri 3,41, Karabük Üniversitesi kentin çehresinin değişmesinde katkı sağlamaktadır ifadesine cevap verenlerin ortalama değeri 3,39, Karabük Üniversitesi yabancı uyruklu öğrencilere kentin kültürünü tanıtmakta katkı sağlamaktadır ifadesine cevap verenlerin ortalama değeri 3,30, Karabük Üniversitesi yabancı uyruklu öğrencilere kentin tanınmasında katkı sağlamaktadır ifadesine cevap verenlerin ortalama değeri 3,26 ve Karabük Üniversitesi yabancı dillerin kente öğretilmesinde katkı sağlamaktadır ifadesine cevap verenlerin ortalama değeri ise 3,31dir. Dolayısıyla genel olarak bakıldığında; değerler 2,33 ile 3,66 arasında, yani ortalama değer, üst değer olan 3,66'ya yakın olduğu için bu da Karabük üniversitesinin kentin tanıtımına çok önemli katkılar sağladığını göstermektedir.

4.2.1.7. Öğrencilerin Ekonomi Hakkındaki Düşünceleri

Karabük Üniversitesindeki yabancı uyruklu öğrencilerin kentin ekonomisi hakkındaki düşünceleri aşağıdaki Tablo 4.7'de gösterilmiştir.

Tablo 4.7. Öğrencilerin Ekonomi Hakkındaki Düşünceleri

	1	2	3	4	5	Ort.
G1. Karabük üniversitesi ile Karabük halkının refah düzeyi yükselmektedir.	60	38	104	142	56	3.24
G2. Karabük Üniversitesinin Girişimleriyle Karabük ekonomik alanda daha ileriye gitmektedir.	48	42	105	152	53	3.30
G3. Karabük Üniversitesi ile birlikte esnafın gelir düzeyi artmaktadır.	46	37	100	136	81	3.43
G4. Karabük Üniversitesi ile istihdam imkanları artmaktadır	42	33	113	134	78	3.43
G5. Karabük üniversitesi işletmelerin üretimine katkıda bulunmaktadır	47	27	113	146	67	3.40

Karabük Üniversitesinin kente yaptığı ekonomik katkılara bakıldığında; Karabük üniversitesi ile Karabük halkının refah düzeyi yükselmektedir ifadesine cevap verenlerin ortalama değeri 3,24, Karabük Üniversitesinin girişimleriyle Karabük ekonomik alanda daha ileriye gitmektedir ifadesine cevap verenlerin ortalama değeri 3,30, Karabük Üniversitesi ile birlikte esnafın gelir düzeyi artmaktadır ifadesine cevap verenlerin ortalama değeri 3,43, Karabük Üniversitesi ile istihdam imkanları artmaktadır ifadesine cevap verenlerin ortalama değeri 3,43 ve Karabük Üniversitesi işletmelerin üretimine katkıda bulunmaktadır ifadesine cevap verenlerin ortalama değeri 3,40'tır. Dolayısıyla genel olarak bakıldığında; değerler 2,33 ile 3,66 arasındadır ve ortalama değer, üst değere yakındır. Ortalama değer in üst değer olan 3,66'ya yakın olması, Karabük Üniversitesinin Karabük kentine çok önemli ekonomik katkılar sağladığını göstermektedir.

4.2.1.8. Öğrencilerin Gelirleri ile İlgili Hipotezler

Karabük Üniversitesindeki yabancı öğrencilerin gelirleri ile ilgili hipotezler aşağıdaki Tablo 4.8'de analiz edilmiştir.

Tablo 4.8. Öğrencilerin Gelir İle İlgili Hipotezler

H1: Gıda ve alkolsüz içecek harcamaları, Aylık öğrencinin eline geçen paraya göre değişmektedir.	Kabul. Varyanslar Homojen değil (Levene testi, sig:0.000) Anova (sig:0.000) F:102.30 Tamhane: 1-) Aylık eline 0-1000 TL geçenler ile 1001-2000 TL geçenler (sig:0.000) 2-) Aylık eline 0-1000 TL geçenler ile 2001 TL üstü geçenler (sig:0.000) 3-) Aylık eline 1001-2000 TL geçenler ile 2001 TL üstü geçenler (sig:0.000) Ortalamalar: 0-1000 TL: 250.60 1001-2000 TL: 378.31 2001 TL üstü: 509.38
--	---

H2: Alkollü içecek ve tütün harcamaları, Aylık öğrencinin eline geçen paraya göre değişmektedir.

Kabul.

Varyanslar Homojen değil (Levene testi, sig:0.000)

Anova (sig:0.000) F:13.206

Tamhane:

1-) Aylık eline 0-1000 TL geçenler ile 1001-2000 TL geçenler (sig:0.044)

2-) Aylık eline 0-1000 TL geçenler ile 2001 TL üstü geçenler (sig:0.022)

Ortalamalar: 0-1000 TL: 11.95

1001-2000 TL: 25.88

2001 TL üstü: 60.47

H3: Giyim ve ayakkabı harcamaları, Aylık öğrencinin eline geçen paraya göre değişmektedir.

Kabul.

Varyanslar Homojen değil (Levene testi, sig:0.000)

Anova (sig:0.000) F:85.914

Tamhane:

1-) Aylık eline 0-1000 TL geçenler ile 1001-2000 TL geçenler (sig:0.000)

2-) Aylık eline 0-1000 TL geçenler ile 2001 TL üstü geçenler (sig:0.000)

3-) Aylık eline 1001-2000 TL geçenler ile 2001 TL üstü geçenler (sig:0.000)

Ortalamalar: 0-1000 TL: 85.95

1001-2000 TL: 138.42

2001 TL üstü: 202.81

H4: Barınma harcamaları, Aylık öğrencinin eline geçen paraya göre değişmektedir.

Kabul.

Varyanslar Homojen değil (Levene testi, sig:0.000)

Anova (sig:0.000) F:69.714

Tamhane:

1-) Aylık eline 0-1000 TL geçenler ile 1001-2000 TL geçenler (sig:0.000)

2-) Aylık eline 0-1000 TL geçenler ile 2001 TL üstü geçenler (sig:0.000)

3-) Aylık eline 1001-2000 TL geçenler ile 2001 TL üstü geçenler (sig:0.008)

Ortalamalar: 0-1000 TL: 178.48

1001-2000 TL: 293.82

2001 TL üstü: 379.84

H5: Sağlık harcamaları, Aylık Kabul.

öğrencinin eline geçen paraya göre değişmektedir.

Varyanslar Homojen değil (Levene testi, sig:0.000)

Anova (sig:0.000) F:52.260

Tamhane:

1-) Aylık eline 0-1000 TL geçenler ile 1001-2000 TL geçenler (sig:0.000)

2-) Aylık eline 0-1000 TL geçenler ile 2001 TL üstü geçenler (sig:0.000)

3-) Aylık eline 1001-2000 TL geçenler ile 2001 TL üstü geçenler (sig:0.000)

Ortalamalar: 0-1000 TL: 40.45

1001-2000 TL: 66.98

2001 TL üstü: 120.98

H6: Haberleşme harcamaları, Aylık Kabul.

öğrencinin eline geçen paraya göre değişmektedir.

Varyanslar Homojen değil (Levene testi, sig:0.000)

Anova (sig:0.000) F:34.577

Tamhane:

1-) Aylık eline 0-1000 TL geçenler ile 1001-2000 TL geçenler (sig:0.000)

2-) Aylık eline 0-1000 TL geçenler ile 2001 TL üstü geçenler (sig:0.000)

3-) Aylık eline 1001-2000 TL geçenler ile 2001 TL üstü geçenler (sig:0.000)

Ortalamalar: 0-1000 TL: 50.29

1001-2000 TL: 66.02

2001 TL üstü: 91.98

H7: Eğlence ve Kültür harcamaları, Aylık öğrencinin eline geçen paraya göre değişmektedir.

Kabul.

Varyanslar Homojen değil (Levene testi, sig:0.000)

Anova (sig:0.000) F:33.031

Tamhane:

1-) Aylık eline 0-1000 TL geçenler ile 1001-2000 TL geçenler (sig:0.000)

2-) Aylık eline 0-1000 TL geçenler ile 2001 TL üstü geçenler (sig:0.000)

Ortalamalar: 0-1000 TL: 38.25

1001-2000 TL: 75.75

2001 TL üstü: 96.17

H8: Eğitim harcamaları, Aylık öğrencinin eline geçen paraya göre değişmektedir.

Kabul.

Varyanslar Homojen değil (Levene testi, sig:0.000)

Anova (sig:0.000) F:54.999

Tamhane:

1-) Aylık eline 0-1000 TL geçenler ile 1001-2000 TL geçenler (sig:0.000)

2-) Aylık eline 0-1000 TL geçenler ile 2001 TL üstü geçenler (sig:0.000)

3-) Aylık eline 1001-2000 TL geçenler ile 2001 TL üstü geçenler (sig:0.007)

Ortalamalar: 0-1000 TL: 196.92

1001-2000 TL: 338.75

2001 TL üstü: 471.48

H9: Ulaşım harcamaları, Aylık öğrencinin eline geçen paraya göre değişmektedir.

Kabul.

Varyanslar Homojen değil (Levene testi, sig:0.000)

Anova (sig:0.000) F:41.059

Tamhane:

1-) Aylık eline 0-1000 TL geçenler ile 1001-2000 TL geçenler (sig:0.000)

2-) Aylık eline 0-1000 TL geçenler ile 2001 TL üstü geçenler (sig:0.000)

3-) Aylık eline 1001-2000 TL geçenler ile 2001 TL üstü geçenler (sig:0.011)

Ortalamalar: 0-1000 TL: 42.20

1001-2000 TL: 65.22

2001 TL üstü: 80.08

Gıda ve alkolsüz içecek harcamaları, “Aylık öğrencinin eline geçen paraya göre değişmektedir.” ifadesinin hipotezine bakıldığında, aylık eline 0-1000 TL geçenler ile 1001-2000 TL geçenler, aylık eline 0-1000 TL geçenler ile 2001 TL üstü geçenler ve aylık eline 1001-2000 TL geçenler ile 2001 TL üstü geçenlerin sig değeri 0.000’dır. Sig değeri 0.05’ten küçük olduğu için aralarında bir fark olduğunu göstermektedir. Bunların ortalama harcamalarına bakıldığında 0-1000TL eline geçenlerin ortalama harcamaları 250,6 TL, 1001-2000 TL eline geçenlerin ortalama harcamaları 378,31 TL ve 2001 TL

üstü eline geçenlerin ortalama harcamaları ise 509,38 TL'dir. Dolayısıyla öğrencilerin geliri arttıkça gıda ve alkolsüz içecek harcamalarının da arttığı tespit edilmiştir.

Alkollü içecek ve tütün harcamaları, "Aylık öğrencinin eline geçen paraya göre değişmektedir." ifadesinin hipotezine bakıldığında, aylık eline 0-1000 TL geçenler ile 1001-2000 TL geçenlerin sig değeri 0.044 ve aylık eline 0-1000 TL geçenler ile 2001 TL üstü geçenlerin sig değeri ise 0.022dir. Sig değeri 0.05 ten küçük olduğu için aralarında bir fark olduğunu göstermektedir. Bunların ortalama harcamalarına bakıldığında, 0-1000TL eline geçenlerin ortalama harcamaları 11,95 TL, 1001-2000 TL eline geçenlerin ortalama harcamaları 25,88 TL ve 2001 TL üstü eline geçenlerin ortalama harcamaları ise 60,47 TL'dir. Dolayısıyla öğrencilerin geliri arttıkça alkollü içecek ve tütün harcamalarının da arttığı tespit edilmiştir.

Giyim ve ayakkabı harcamaları, "Aylık öğrencinin eline geçen paraya göre değişmektedir." ifadesinin hipotezine bakıldığında, aylık eline 0-1000 TL geçenler ile 1001-2000 TL geçenler, aylık eline 0-1000 TL geçenler ile 2001 TL üstü geçenler ve aylık eline 1001-2000 TL geçenler ile 2001 TL üstü geçenlerin sig değeri 0.000'dır. Sig değeri 0.05'ten küçük olduğu için aralarında bir fark olduğunu göstermektedir. Bunların ortalama harcamalarına bakıldığında, 0-1000TL eline geçenlerin ortalama harcamaları 85,95TL, 1001-2000 TL eline geçenlerin ortalama harcamaları 138,42TL ve 2001 TL üstü eline geçenlerin ortalama harcamaları ise 202,81TL'dir. Dolayısıyla öğrencilerin geliri arttıkça giyim ve ayakkabı harcamalarının da arttığı tespit edilmiştir.

Barınma harcamaları, "Aylık öğrencinin eline geçen paraya göre değişmektedir." ifadesinin hipotezine bakıldığında, aylık eline 0-1000 TL geçenler ile 1001-2000 TL geçenler, aylık eline 0-1000 TL geçenler ile 2001 TL üstü geçenlerin sig değeri 0,000 ve aylık eline 1001-2000 TL geçenler ile 2001 TL üstü geçenlerin sig değeri 0.008'dir. Sig değeri 0.05'ten küçük olduğu için aralarında bir fark olduğunu göstermektedir. Bunların ortalama harcamalarına bakıldığında, 0-1000TL eline geçenlerin ortalama harcamaları 178,48 TL, 1001-2000 TL eline geçenlerin ortalama harcamaları 293,82 TL ve 2001 TL üstü eline geçenlerin ortalama harcamaları ise 379,84TL'dir. Dolayısıyla öğrencilerin geliri arttıkça barınma harcamalarının da arttığı tespit edilmiştir.

Sağlık harcamaları, “Aylık öğrencinin eline geçen paraya göre değişmektedir.” ifadesinin hipotezine bakıldığında, aylık eline 0-1000 TL geçenler ile 1001-2000 TL geçenler, aylık eline 0-1000 TL geçenler ile 2001 TL üstü geçenler ve aylık eline 1001-2000 TL geçenler ile 2001 TL üstü geçenlerin sig değeri 0.000’dır. Sig değeri 0.05’ten küçük olduğu için aralarında bir fark olduğunu göstermektedir. Bunların ortalama harcamalarına bakıldığında, 0-1000TL eline geçenlerin ortalama harcamaları 40,45 TL, 1001-2000 TL eline geçenlerin ortalama harcamaları 66,98 TL ve 2001 TL üstü eline geçenlerin ortalama harcamaları ise 120,98 TL’dir. Dolayısıyla öğrencilerin geliri arttıkça sağlık harcamalarının da arttığı tespit edilmiştir.

Haberleşme harcamaları, “Aylık öğrencinin eline geçen paraya göre değişmektedir.” ifadesinin hipotezine bakıldığında, aylık eline 0-1000 TL geçenler ile 1001-2000 TL geçenler, aylık eline 0-1000 TL geçenler ile 2001 TL üstü geçenler ve aylık eline 1001-2000 TL geçenler ile 2001 TL üstü geçenlerin sig değeri 0.000’dır. Sig değeri 0.05’ten küçük olduğu için aralarında bir fark olduğunu göstermektedir. Bunların ortalama harcamalarına bakıldığında, 0-1000TL eline geçenlerin ortalama harcamaları 50,29TL, 1001-2000 TL eline geçenlerin ortalama harcamaları 66,02 TL ve 2001 TL üstü eline geçenlerin ortalama harcamaları ise 91,98 TL’dir. Dolayısıyla öğrencilerin geliri arttıkça haberleşme harcamalarının da arttığı tespit edilmiştir.

Eğlence ve Kültür harcamaları, “Aylık öğrencinin eline geçen paraya göre değişmektedir.” ifadesinin hipotezine bakıldığında, aylık eline 0-1000 TL geçenler ile 1001-2000 TL geçenler ve aylık eline 0-1000 TL geçenler ile 2001 TL üstü geçenlerin sig değeri 0.000’dır. Sig değeri 0.05’ten küçük olduğu için aralarında bir fark olduğunu göstermektedir. Bunların ortalama harcamalarına bakıldığında, 0-1000TL eline geçenlerin ortalama harcamaları 38,25TL, 1001-2000 TL eline geçenlerin ortalama harcamaları 75,75 TL ve 2001 TL üstü eline geçenlerin ortalama harcamaları ise 96,17 TL’dir. Dolayısıyla öğrencilerin geliri arttıkça eğlence ve kültür harcamalarının da arttığı tespit edilmiştir.

Eğitim harcamaları, “Aylık öğrencinin eline geçen paraya göre değişmektedir.” ifadesinin hipotezine bakıldığında, aylık eline 0-1000 TL geçenler ile 1001-2000 TL geçenler, aylık eline 0-1000 TL geçenler ile 2001 TL üstü geçenlerin sig değeri 0.000 ve aylık eline 1001-2000 TL geçenler ile 2001 TL üstü geçenlerin sig değeri 0.007’dir. Sig değeri 0.05’ten küçük olduğu için aralarında bir fark olduğunu

göstermektedir. Bunların ortalama harcamalarına bakıldığında, 0-1000TL eline geçenlerin ortalama harcamaları 196,92 TL, 1001-2000 TL eline geçenlerin ortalama harcamaları 338,75 TL ve 2001 TL üstü eline geçenlerin ortalama harcamaları ise 471,48 TL'dir. Dolayısıyla öğrencilerin geliri arttıkça eğitim harcamalarının da arttığı tespit edilmiştir.

Ulaşım harcamaları, "Aylık öğrencinin eline geçen paraya göre değişmektedir." ifadesinin hipotezine bakıldığında, aylık eline 0-1000 TL geçenler ile 1001-2000 TL geçenler, aylık eline 0-1000 TL geçenler ile 2001 TL üstü geçenlerin sig değeri 0.000 ve aylık eline 1001-2000 TL geçenler ile 2001 TL üstü geçenlerin sig değeri 0.011'dir. Sig değeri 0.05'ten küçük olduğu için aralarında bir fark olduğunu göstermektedir. Bunların ortalama harcamalarına bakıldığında, 0-1000TL eline geçenlerin ortalama harcamaları 42,2 TL, 1001-2000 TL eline geçenlerin ortalama harcamaları 65,22 TL ve 2001 TL üstü eline geçenlerin ortalama harcamaları ise 80,08 TL'dir. Dolayısıyla öğrencilerin geliri arttıkça ulaşım harcamalarının da arttığı tespit edilmiştir.

Dolayısıyla genel olarak Tablo 4.8'e bakıldığında gıda harcamaları, alkollü içecek ve tütün harcamaları, giyim ve ayakkabı harcamaları, barınma harcamaları, sağlık harcamaları, haberleşme harcamaları, aylık eğlence ve kültür harcamaları, eğitim harcamaları ve ulaşım harcamaları, aylık öğrencinin eline geçen paraya göre değişmektedir. Bütün bu ifadelerin sig değeri 0.05'ten küçük olduğu için hipotezler kabul edilmiş, yani öğrencilerin eline geçen para arttıkça, öğrenci harcamalarının da arttığını söyleyebiliriz.

4.2.1.9. Öğrencilerin Yaşları ile İlgili Hipotezler

Öğrencilerin yaşları ile ilgili hipotezler aşağıdaki Tablo 4.9'da detaylı bir şekilde analiz edilmiştir.

Tablo 4.9. Öğrencilerin Yaş İle İlgili Hipotezler

H10: Gıda ve alkolsüz içecek harcamaları, öğrencinin yaşına göre değişmektedir.

Varyanslar Homojen değil (Levene testi, sig:0.005)

Anova (sig:0.701)

Ortalamalar:

17-20 Yaş: 327.70

21-24 Yaş: 337.07

24+ Yaş: 346.89

H11: Alkollü içecek ve tütün harcamaları, öğrencinin yaşına göre değişmektedir. Red

Varyanslar Homojen (Levene testi, sig:0.758)

Anova (sig:0.861)

Ortalamalar:

17-20 Yaş: 25.06

21-24 Yaş: 25.50

24+ Yaş: 20.54

H12: Giyim ve Ayakkabı harcamaları, öğrencinin yaşına göre değişmektedir. Red

Varyanslar Homojen (Levene testi, sig:0.366)

Anova (sig:0.063)

Ortalamalar:

17-20 Yaş: 111.32

21-24 Yaş: 131.40

24+ Yaş: 123.38

H13: Barınma harcamaları, öğrencinin yaşına göre değişmektedir. Red

Varyanslar Homojen (Levene testi, sig:0.567)

Anova (sig:0.792)

Ortalamalar:

17-20 Yaş: 255.13

21-24 Yaş: 249.49

	24+ Yaş: 240.47
H14: Sağlık harcamaları, öğrencinin yaşına göre değişmektedir.	Red
	Varyanslar Homojen (Levene testi, sig:0.303)
	Anova (sig:0.706)
	Ortalamalar:
	17-20 Yaş: 59.63
	21-24 Yaş: 65.20
	24+ Yaş: 60.97
H15: Haberleşme harcamaları, öğrencinin yaşına göre değişmektedir.	Red
	Varyanslar Homojen (Levene testi, sig:0.082)
	Anova (sig:0.249)
	Ortalamalar:
	17-20 Yaş: 61.10
	21-24 Yaş: 65.51
	24+ Yaş: 57.02
H16: Eğlence ve kültür harcamaları, öğrencinin yaşına göre değişmektedir.	Red
	Varyanslar Homojen değil (Levene testi, sig:0.040)
	Anova (sig:0.145)
	Ortalamalar:
	17-20 Yaş: 55.81
	21-24 Yaş: 66.88
	24+ Yaş: 53.24
H17: Eğitim harcamaları, öğrencinin yaşına göre değişmektedir.	Red
	Varyanslar Homojen (Levene testi, sig:0.128)

Anova (sig:0.377)

Ortalamalar:

17-20 Yaş: 300.64

21-24 Yaş: 272.10

24+ Yaş: 306.76

H18: Ulaşım harcamaları, öğrencinin yaşına göre değişmektedir. Red

Varyanslar Homojen (Levene testi, sig:0.154)

Anova (sig:0.235)

Ortalamalar:

17-20 Yaş: 55.37

21-24 Yaş: 58.93

24+ Yaş: 50.67

“Gıda ve alkolsüz içecek harcamaları, öğrencinin yaşına göre değişmektedir.” ifadesinin hipotezine bakıldığında, sig değeri 0.701 yani sig değeri 0.05’ten büyük olduğu için aralarında bir fark yoktur. 17-20 yaşı olan öğrencilerin gıda ve alkolsüz içeceklere yaptıkları ortalama harcamaları 327,7 TL, 21-24 yaşı olanların 337,07 TL ve 24 ve üzeri yaşı olanların ise 346,89 TL’dir. Dolayısıyla öğrencilerin yaşı arttıkça gıda ve alkolsüz içecek harcamaları artmamış, yani hipotez reddedilmiştir.

“Alkollü içecek ve tütün harcamaları, öğrencinin yaşına göre değişmektedir.” ifadesinin hipotezine bakıldığında, sig değeri 0.861 yani sig değeri 0.05’ten büyük olduğu için yaş gurupları arasında alkollü içecek ve tütün harcamaları açısından bir fark yoktur. 17-20 yaşı olan öğrencilerin alkollü içecek ve tütüne yaptıkları ortalama harcamaları 25,06 TL, 21-24 yaş arası olanların 25,5 TL ve 24 ve üzeri yaş aralığında olanların ise 20,54 TL’dir. Dolayısıyla öğrencilerin yaşı arttıkça alkollü içecek ve tütün harcamaları artmamış, yani hipotez reddedilmiştir.

“Giyim ve ayakkabı harcamaları, öğrencinin yaşına göre değişmektedir.” ifadesinin hipotezine bakıldığında, sig değeri 0.063 yani sig değeri 0.05’ten büyük

olduğu için yaş gurupları arasında Giyim ve ayakkabı harcamaları açısından herhangi bir farklılık yoktur. 17-20 yaşı olan öğrencilerin giyim ve ayakkabına yaptıkları ortalama harcamaları 111,32 TL, 21-24 yaşı olanların 131,4 TL ve 24 ve üzeri yaşı olanların ise 123.38 TL'dir. Dolayısıyla öğrencilerin yaşı arttıkça giyim ve ayakkabı harcamaları artmamış, yani hipotez reddedilmiştir.

“Barınma harcamaları, öğrencinin yaşına göre değişmektedir.” ifadesinin hipotezine bakıldığında, sig değeri 0.792 yani sig değeri 0.05'ten büyük olduğu için yaş gurupları arasında barınma harcamaları açısından herhangi bir fark yoktur. 17-20 yaş aralığında olan öğrencilerin barınmaya yaptıkları ortalama harcamaları 255,13 TL, 21-24 yaşı olanların 249,49 TL ve 24 ve üzeri yaş aralığında olanların ise 240.47 TL'dir. Dolayısıyla öğrencilerin yaşı arttıkça barınmaya harcamaları artmamış, yani hipotez reddedilmiştir.

“Sağlık harcamaları öğrencinin yaşına göre değişmektedir.” ifadesinin hipotezine bakıldığında, sig değeri 0.706 yani sig değeri 0.05'ten büyük olduğu için yaş gurupları arasında sağlık harcamaları açısından herhangi bir fark yoktur. 17-20 yaşı olan öğrencilerin sağlığa yaptıkları ortalama harcamaları 59,63 TL, 21-24 yaş aralığında olanların 65,2 TL ve 24 ve üzeri yaş aralığında olanların ise 60,97 TL'dir. Dolayısıyla öğrencilerin yaşı arttıkça sağlığa harcamaları artmamış, yani hipotez reddedilmiştir.

“Haberleşme harcamaları, öğrencinin yaşına göre değişmektedir.” ifadesinin hipotezine bakıldığında, sig değeri 0.249 yani sig değeri 0.05'ten büyük olduğu için yaş gurupları arasında haberleşme harcamaları açısından herhangi bir fark yoktur. 17-20 yaş aralığında olan öğrencilerin haberleşmeye yaptıkları ortalama harcamaları 61,1 TL, 21-24 yaş aralığında olanların 65,51 TL ve 24 ve üzeri yaş aralığında olanların ise 57,02 TL'dir. Dolayısıyla öğrencilerin yaşı arttıkça haberleşmeye harcamaları artmamış, yani hipotez reddedilmiştir.

“Eğlence ve kültür harcamaları, öğrencinin yaşına göre değişmektedir.” ifadesinin hipotezine bakıldığında, sig değeri 0.145 yani sig değeri 0.05'ten büyük olduğu için yaş gurupları arasında eğlence ve kültür harcamaları açısından herhangi bir fark yoktur. 17-20 yaş aralığında olan öğrencilerin eğlence ve kültüre yaptıkları ortalama harcamaları 55,81 TL, 21-24 yaş aralığında olanların 66,88 TL ve 24 ve üzeri yaş

aralığında olanların ise 53,24 TL'dir. Dolayısıyla öğrencilerin yaşı arttıkça eğlence ve kültüre harcamaları artmamış, yani hipotez reddedilmiştir.

“Eğitim harcamaları, öğrencinin yaşına göre değişmektedir.” ifadesinin hipotezine bakıldığında, sig değeri 0.377 yani sig değeri 0.05'ten büyük olduğu için yaş gurupları arasında eğitim harcamaları açısından herhangi bir fark yoktur. 17-20 yaş aralığında olan öğrencilerin eğitime yaptıkları ortalama harcamaları 300,64 TL, 21-24 yaş aralığında olanların 272,1 TL ve 24 ve üzeri yaş aralığında olanların ise 306,76 TL'dir. Dolayısıyla öğrencilerin yaşı arttıkça eğitime yönelik harcamaları artmamış, yani hipotez reddedilmiştir.

“Ulaşım harcamaları, öğrencinin yaşına göre değişmektedir.” ifadesinin hipotezine bakıldığında, sig değeri 0.235 yani sig değeri 0.05'ten büyük olduğu için yaş gurupları arasında ulaşım harcamaları açısından herhangi bir fark yoktur. 17-20 yaş aralığında olan öğrencilerin ulaşım yaptıkları ortalama harcamaları 55,37 TL, 21-24 yaş aralığında olanların 58,93 TL ve 24 ve üzeri yaş aralığında olanların ise 50,67 TL'dir. Dolayısıyla öğrencilerin yaşı arttıkça ulaşım harcamaları artmamış, yani hipotez reddedilmiştir.

Dolayısıyla genel olarak Tablo 4.9'a bakıldığında gıda ve alkolsüz içecek harcamaları, Alkollü içecek ve tütün harcamaları, Giyim ve ayakkabı harcamaları, Barınma harcamaları, Sağlık harcamaları, Haberleşme harcamaları, Eğlence ve kültür harcamaları, Eğitim harcamaları ve Ulaşım harcamaları, öğrencinin yaşına göre değişmektedir. Bütün bu ifadelerin sig değeri 0.05 ten büyük olduğu için hipotezler reddedilmiştir. Bir diğer ifadeyle öğrencilerin yaşı arttıkça harcamalarının artmadığı tespit edilmiştir.

4.2.1.10. Öğrencilerin Cinsiyetleri ile İlgili Hipotezler

Öğrencilerin cinsiyetleri ile ilgili hipotezler aşağıdaki tablo 4.10da analiz edilmiştir.

Tablo 4.10. Öğrencilerin Cinsiyetleri İle İlgili Hipotezler

H19: Gıda ve alkolsüz içecek harcamaları, öğrenci cinsiyetine göre değişmektedir.	Kabul. Varyanslar Homojen Değil (Levene, sig:0.042) İndependent Sample T test sig:0.001 Ortalamalar: Erkek:348.86 Kadın:300.00
H20: Alkollü içecek ve tütün harcamaları, öğrenci cinsiyetine göre değişmektedir.	Kabul. Varyanslar Homojen Değil (Levene, sig:0.000) İndependent Sample T test sig:0.000 Ortalamalar: Erkek:30.34 Kadın:8.81
H21: Giyim ve Ayakkabı harcamaları, öğrenci cinsiyetine göre değişmektedir.	Red. Varyanslar Homojen (Levene, sig:0.465) İndependent Sample T test sig:0.993 Ortalamalar: Erkek:122.46 Kadın:122.55
H22: Barınma harcamaları, öğrenci cinsiyetine göre değişmektedir.	Red.

	Varyanslar Homojen Değil (Levene, sig:0.002)
	İndependent Sample T test sig:0.835
	Ortalamalar:
	Erkek:251.01
	Kadın:247.00
H23: Sağlık harcamaları, öğrenci cinsiyetine göre değişmektedir.	Red.
	Varyanslar Homojen (Levene, sig:0.328)
	İndependent Sample T test sig:0.395
	Ortalamalar:
	Erkek:60.73
	Kadın:66.63
H24: Haberleşme harcamaları, öğrenci cinsiyetine göre değişmektedir.	Red.
	Varyanslar Homojen (Levene, sig:0.106)
	İndependent Sample T test sig:0.422
	Ortalamalar:
	Erkek:63.26
	Kadın:59.81
H25: Eğlence ve kültür harcamaları, öğrenci cinsiyetine göre değişmektedir.	Red.
	Varyanslar Homojen (Levene, sig:0.120)
	İndependent Sample T test sig:0.559
	Ortalamalar:
	Erkek:61.36

Kadın:57.36

H26: Eğitim harcamaları, öğrenci Red.
cinsiyetine göre değişmektedir.

Varyanslar Homojen (Levene, sig:0.584)

Independent Sample T test sig:0.369

Ortalamalar:

Erkek:283.00

Kadın:305.09

H27: Ulaşım harcamaları, öğrenci Red.
cinsiyetine göre değişmektedir.

Varyanslar Homojen (Levene, sig:0.735)

Independent Sample T test sig:0.639

Ortalamalar:

Erkek:56.60

Kadın:54.72

“Gıda ve alkolsüz içecek harcamaları, öğrenci cinsiyetine göre değişmektedir.” ifadesinin hipotezine bakıldığında, sig değeri 0.001’dir yani sig değeri 0.05’ten küçük olduğu için öğrencilerin cinsiyet gurupları arasında gıda ve alkolsüz içecek harcamaları açısından aralarında bir fark vardır. Erkek öğrencilerin gıda ve alkolsüz içeceklere aylık yaptıkları ortalama harcama 348,86 TL ve kadın olanların ise 300,00 TL’dir. Yani öğrencilerin cinsiyetine göre gıda ve alkolsüz içeceklere yaptıkları harcamada fark olduğu için hipotez kabul edilmiştir.

“Alkollü içecek ve tütün harcamaları, öğrenci cinsiyetine göre değişmektedir.” ifadesinin hipotezine bakıldığında, sig değeri 0.000 yani sig değeri 0.05’ten küçük olduğu için öğrencilerin cinsiyet gurupları arasında alkollü içecek ve tütün harcamaları açısından aralarında bir fark vardır. Erkek öğrencilerin alkollü içecek ve tütüne aylık yaptıkları ortalama harcama 30,34 TL ve kadın olanların ise 8,81 TL’dir. Yani

öğrencilerin cinsiyetine göre alkollü içecek ve tütüne yaptıkları harcamada fark olduğu için hipotez kabul edilmiştir.

“Giyim ve Ayakkabı harcamaları, öğrenci cinsiyetine göre değişmektedir.” ifadesinin hipotezine bakıldığında, sig değeri 0.993 yani sig değeri 0.05’ten büyük olduğu için öğrencilerin cinsiyet gurupları arasında giyim ve ayakkabı harcamaları açısından herhangi bir fark yoktur. Erkek öğrencilerin giyim ve ayakkabıya aylık yaptıkları ortalama harcama 122,46 TL ve kadın olanların ise 122,55 TL’dir. Yani öğrencilerin cinsiyetine göre giyim ve ayakkabıya yaptıkları harcamada fark olmadığı için hipotez reddedilmiştir.

“Barınma harcamaları, öğrenci cinsiyetine göre değişmektedir.” ifadesinin hipotezine bakıldığında, sig değeri 0.835 yani sig değeri 0.05’ten büyük olduğu için öğrencilerin cinsiyet gurupları arasında barınma harcamaları açısından herhangi bir fark yoktur. Erkek öğrencilerin Barınmaya aylık yaptıkları ortalama harcama 251,01 TL ve kadın olanların ise 247,00 TL’dir. Yani öğrencilerin cinsiyetine göre barınmaya yaptıkları harcamada fark olmadığı için hipotez reddedilmiştir.

“Sağlık harcamaları, öğrenci cinsiyetine göre değişmektedir.” ifadesinin hipotezine bakıldığında, sig değeri 0.395 yani sig değeri 0.05’ten büyük olduğu için öğrencilerin cinsiyet gurupları arasında sağlık harcamaları açısından herhangi bir fark yoktur. Erkek öğrencilerin sağlığa aylık yaptıkları ortalama harcama 60,73 TL ve kadın olanların ise 66,63 TL’dir. Yani öğrencilerin cinsiyetine göre sağlığa yaptıkları harcamada fark olmadığı için hipotez reddedilmiştir.

“Haberleşme harcamaları, öğrenci cinsiyetine göre değişmektedir.” ifadesinin hipotezine bakıldığında, sig değeri 0.422 yani sig değeri 0.05’ten büyük olduğu için öğrencilerin cinsiyet gurupları arasında haberleşme harcamaları açısından herhangi bir fark yoktur. Erkek öğrencilerin haberleşmeye aylık yaptıkları ortalama harcama 63,26 TL ve kadın olanların ise 59,81 TL’dir. Yani öğrencilerin cinsiyetine göre haberleşmeye yaptıkları harcamada fark olmadığı için hipotez reddedilmiştir.

“Eğlence ve kültür harcamaları, öğrenci cinsiyetine göre değişmektedir.” ifadesinin hipotezine bakıldığında, sig değeri 0.559 yani sig değeri 0.05’ten büyük olduğu için öğrencilerin cinsiyet gurupları arasında Eğlence ve kültür harcamaları açısından herhangi bir fark yoktur. Erkek öğrencilerin Eğlence ve kültüre aylık

yaptıkları ortalama harcama 61,36 TL ve kadın olanların ise 57,36 TL'dir. Yani öğrencilerin cinsiyetine göre eğlence ve kültüre yaptıkları harcamada fark olmadığı için hipotez reddedilmiştir.

“Eğitim harcamaları, öğrenci cinsiyetine göre değişmektedir.” ifadesinin hipotezine bakıldığında, sig değeri 0.369 yani sig değeri 0.05'ten büyük olduğu için öğrencilerin cinsiyet gurupları arasında eğitim harcamaları açısından herhangi bir fark yoktur. Erkek öğrencilerin eğitime aylık yaptıkları ortalama harcama 283,00 TL ve kadın olanların ise 305,09 TL'dir. Dolayısıyla öğrencilerin cinsiyetine göre eğitime yaptıkları harcamada fark olmadığı için hipotez reddedilmiştir.

“Ulaşım harcamaları, öğrenci cinsiyetine göre değişmektedir.” ifadesinin hipotezine bakıldığında, sig değeri 0.639 yani sig değeri 0.05'ten büyük olduğu için öğrencilerin cinsiyet gurupları arasında ulaşım harcamaları açısından herhangi bir fark yoktur. Erkek öğrencilerin ulaşımına aylık yaptıkları ortalama harcama 56,60 TL ve kadın olanların ise 54,72 TL'dir. Yani öğrencilerin cinsiyetine göre ulaşımına yaptıkları harcamada fark olmadığı için hipotez reddedilmiştir.

Dolayısıyla genel olarak Tablo 4.10'a bakıldığında, gıda ve alkolsüz içecek harcamaları ve alkollü içecek ve tütün harcamaları öğrencinin cinsiyetine göre değişmektedir ifadelerin sig değeri 0.05'ten küçük olduğu için aralarında bir fark vardır. Bu nedenden dolayı da analize ilişkin hipotezler kabul edilmiştir. Erkek ve kadınların gıda ve alkolsüz içeceklere yaptıkları harcamalarının farklı olmasının temel nedeni ise doğal olarak erkeklerin kadınlara göre gıda ve alkolsüz içecekleri daha çok tüketmeleridir. Öğrencilerin alkollü içecek ve tütüne yaptıkları harcama giderlerinin cinsiyete göre farklı olmasının temel nedeni ise öğrencilerin çoğunun İslami ülkelerden gelmesi ve İslami ülkelerde kadınların alkollü içecek ve tütünü az kullanması, bunun nezaketen uygun olmamasıdır. Tablo 4.10'daki diğer bütün ifadelerin sig değeri 0.05'ten büyük olması nedeniyle hipotezler reddedilmiş, yani öğrencilerin cinsiyetine göre yaptıkları harcamalar arasında bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

4.2.1.11. Öğrenci Ailelerinin Aylık Gelirleri ile İlgili Hipotezler

Öğrenci Ailelerinin Aylık Gelirleri ile İlgili Hipotezler Tablo 4.11'de analiz edilmiştir.

Tablo 4.11. Öğrenci Ailelerinin Aylık Gelirleri İle İlgili Hipotezler

H28: Gıda ve Alkolsüz içecek harcamaları, öğrenci ailesi aylık gelirine göre değişmektedir.	Red. Varyanslar Homojen değil (Levene testi, sig:0.004) Anova (sig:0.211) F:1.512 Ortalamalar: 0-3000 TL: 325.84 3001-4500 TL: 332.71 4501-6000 TL: 345.23 6000 TL üstü: 381.81
H29: Alkollü içecek harcamaları, öğrenci ailesi aylık gelirine göre değişmektedir.	Kabul. Varyanslar Homojen değil (Levene testi, sig:0.000) Anova (sig:0.000) F:6.610 Tamhane: 1-) Ailesi 0-3000 TL geliri olanla 6000 TL üstü geliri olan arasında (Sig:0.045) Ortalamalar: 0-3000 TL: 15.96 3001-4500 TL: 22.09 4501-6000 TL: 35.47 6000 TL üstü: 62.95
H30: Giyim ve ayakkabı harcamaları, öğrenci ailesi aylık gelirine göre değişmektedir.	Red. Varyanslar Homojen (Levene testi, sig:0.288) Anova (sig:0.265) F:1.329 Ortalamalar:

0-3000 TL: 116.28

3001-4500 TL: 130.24

4501-6000 TL: 136.90

6000 TL üstü: 127.27

H31: Barınma harcamaları, öğrenci ailesi aylık gelirine göre değişmektedir.

Red.

Varyanslar Homojen (Levene testi, sig:0.795)

Anova (sig:0.754) F:0.399

Ortalamalar:

0-3000 TL: 254.65

3001-4500 TL: 243.39

4501-6000 TL: 229.76

6000 TL üstü: 256.02

H32: Sağlık harcamaları, öğrenci ailesi aylık gelirine göre değişmektedir.

Red.

Varyanslar Homojen (Levene testi, sig:0.357)

Anova (sig:0.733) F:0.428

Ortalamalar:

0-3000 TL: 62.53

3001-4500 TL: 59.07

4501-6000 TL: 71.47

6000 TL üstü: 58.75

H33: Haberleşme harcamaları, öğrenci ailesi aylık gelirine göre değişmektedir.

Red.

Varyanslar Homojen (Levene testi, sig:0.822)

Anova (sig:0.905) F:0.188

	Ortalamalar:
	0-3000 TL: 61.44
	3001-4500 TL: 62.09
	4501-6000 TL: 65.92
	6000 TL üstü: 63.86
H34: Eğlence ve Kültür harcamaları, öğrenci ailesi aylık gelirine göre değişmektedir.	Red. Varyanslar Homojen (Levene testi, sig:0.522) Anova (sig:0.274) F:1.301
	Ortalamalar:
	0-3000 TL: 61.18
	3001-4500 TL: 58.88
	4501-6000 TL: 72.14
	6000 TL üstü: 46.59
H34: Eğitim harcamaları, öğrenci ailesi aylık gelirine göre değişmektedir.	Red. Varyanslar Homojen (Levene testi, sig:0.654) Anova (sig:0.691) F:0.487
	Ortalamalar:
	0-3000 TL: 278.69
	3001-4500 TL: 295.98
	4501-6000 TL: 314.76
	6000 TL üstü: 306.81
H35: Ulaşım harcamaları, öğrenci ailesi aylık gelirine göre değişmektedir.	Red. Varyanslar Homojen (Levene testi, sig:0.663)

Anova (sig:0.381) F:1.025

Ortalamalar:

0-3000 TL: 54.27

3001-4500 TL: 57.22

4501-6000 TL: 64.52

6000 TL üstü: 53.18

“Gıda ve alkolsüz içecek harcamaları, ğrenci ailesi aylık gelirine göre değişmektedir.” ifadesinin hipotezine bakıldığında, sig değeri 0.211 yani sig değeri 0.05’ten büyük olduğu için ğrenci ailelerinin gelirine göre öğrencilerin gıda ve alkolsüz içecek harcamaları açısından herhangi bir farkı yoktur. 0-3000 TL geliri olan ğrenci ailelerinin gıda ve alkolsüz içeceklere aylık yaptıkları ortalama harcama 325,84 TL, 3001-4500 TL geliri olanların aylık ortalama harcamaları 332,71 TL, 4501-6000 TL geliri olanların aylık ortalama harcamaları 345,23 TL ve 6000 TL ve üstü geliri olanların ise aylık ortalama harcamaları 381,81 TL’dir. Dolayısıyla ğrenci ailelerinin geliri arttıkça öğrencilerin gıda ve alkolsüz içeceklere yaptıkları harcama artmamış, yani hipotez reddedilmiştir.

“Alkollü içecek harcamaları, ğrenci ailesi aylık gelirine göre değişmektedir.” ifadesinin hipotezine bakıldığında, sig değeri 0.000 yani sig değeri 0.05’ten küçük olduğu için ğrenci ailelerinin gelirine göre öğrencilerin alkollü içecek ve tütün harcamalar arasında bir fark olduğunu göstermektedir. 0-3000 TL geliri olanla 6000 TL ve üstü geliri olan ğrenci ailelerinin arasında sig değeri 0.045’tir. 0-3000 TL geliri olan ğrenci ailelerinin alkollü içeceklere aylık yaptıkları ortalama harcama 15,96 TL, 3001-4500 TL geliri olanların aylık ortalama harcamaları 22,09 TL, 4501-6000 TL geliri olanların aylık ortalama harcamaları 35,47 TL ve 6000 TL ve üstü geliri olanların ise aylık ortalama harcamaları 62,95 TL’dir. Dolayısıyla ğrenci ailelerinin geliri arttıkça öğrencilerin alkollü içeceklere yaptıkları harcamada artmış, yani hipotez kabul edilmiştir.

“Giyim ve ayakkabı harcamaları, ğrenci ailesi aylık gelirine göre değişmektedir.” ifadesinin hipotezine bakıldığında, sig değeri 0.265 yani sig değeri

0.05'ten büyük olduğu için öğrenci ailelerinin gelirine göre öğrencilerin giyim ve ayakkabı harcamaları açısından herhangi bir farkı yoktur. 0-3000 TL geliri olan öğrenci ailelerinin giyim ve ayakkabıya aylık yaptıkları ortalama harcama 116,28 TL, 3001-4500 TL geliri olanların aylık ortalama harcamaları 130,24 TL, 4501-6000 TL geliri olanların aylık ortalama harcamaları 136,90 TL ve 6000 TL ve üstü geliri olanların ise aylık ortalama harcamaları 127,27 TL'dir. Dolayısıyla öğrenci ailelerinin geliri arttıkça öğrencilerin giyim ve ayakkabıya yaptıkları harcamada artmamış, yani hipotez reddedilmiştir.

“Barınma harcamaları, öğrenci ailesi aylık gelirine göre değişmektedir.” ifadesinin hipotezine bakıldığında, sig değeri 0.754 yani sig değeri 0.05'ten büyük olduğu için öğrenci ailelerinin gelirine göre öğrencilerin barınma harcamaları açısından herhangi bir farkı yoktur. 0-3000 TL geliri olan öğrenci ailelerinin barınmaya aylık yaptıkları ortalama harcama 254,65 TL, 3001-4500 TL geliri olanların aylık ortalama harcamaları 243,39 TL, 4501-6000 TL geliri olanların aylık ortalama harcamaları 229,76 TL ve 6000 TL ve üstü geliri olanların ise aylık ortalama harcamaları 256,02 TL'dir. Dolayısıyla öğrenci ailelerinin geliri arttıkça öğrencilerin barınmaya yaptıkları harcama artmamış, yani hipotez reddedilmiştir.

“Sağlık harcamaları, öğrenci ailesi aylık gelirine göre değişmektedir.” ifadesinin hipotezine bakıldığında, sig değeri 0.733 yani sig değeri 0.05'ten büyük olduğu için öğrenci ailelerinin gelirine göre öğrencilerin sağlığa harcamaları açısından herhangi bir farkı yoktur. 0-3000 TL geliri olan öğrenci ailelerinin sağlığa aylık yaptıkları ortalama harcama 62,53 TL, 3001-4500 TL geliri olanların aylık ortalama harcamaları 59,07 TL, 4501-6000 TL geliri olanların aylık ortalama harcamaları 71,47 TL ve 6000 TL ve üstü geliri olanların ise aylık ortalama harcamaları 58,75 TL'dir. Dolayısıyla öğrenci ailelerinin geliri arttıkça öğrencilerin sağlığa yaptıkları harcama artmamış, yani hipotez reddedilmiştir.

“Haberleşme harcamaları, öğrenci ailesi aylık gelirine göre değişmektedir.” ifadesinin hipotezine bakıldığında, sig değeri 0.905 yani sig değeri 0.05'ten büyük olduğu için öğrenci ailelerinin gelirine göre öğrencilerin haberleşmeye harcamaları açısından herhangi bir farkı yoktur. 0-3000 TL geliri olan öğrenci ailelerinin öğrencilerin haberleşmeye aylık yaptıkları ortalama harcama 61,44 TL, 3001-4500 TL geliri olanların aylık ortalama harcamaları 62,09TL, 4501-6000 TL geliri olanların aylık

ortalama harcamaları 65,92 TL ve 6000 TL ve üstü geliri olanların ise aylık ortalama harcamaları 63,86 TL'dir. Dolayısıyla öğrenci ailelerinin geliri arttıkça öğrencilerin haberleşmeye yaptıkları harcama artmamış, yani hipotez reddedilmiştir.

“Eğlence ve kültür harcamaları, öğrenci ailesi aylık gelirin'e göre değişmektedir.” ifadesinin hipotezine bakıldığında, sig değeri 0.274 yani sig değeri 0.05'ten büyük olduğu için öğrenci ailelerinin gelirin'e göre öğrencilerin eğlence ve kültür harcamaları açısından herhangi bir farkı yoktur. 0-3000 TL geliri olan öğrenci ailelerinin öğrencilerin eğlence ve kültüre aylık yaptıkları ortalama harcama 61,18 TL, 3001-4500 TL geliri olanların aylık ortalama harcamaları 58,88 TL, 4501-6000 TL geliri olanların aylık ortalama harcamaları 72,14 TL ve 6000 TL ve üstü geliri olanların ise aylık ortalama harcamaları 46,59 TL'dir. Dolayısıyla öğrenci ailelerinin geliri arttıkça öğrencilerin eğlence ve kültüre yaptıkları harcama artmamış, yani hipotez reddedilmiştir.

“Eğitim harcamaları, öğrenci ailesi aylık gelirin'e göre değişmektedir.” ifadesinin hipotezine bakıldığında, sig değeri 0.691 yani sig değeri 0.05'ten büyük olduğu için öğrenci ailelerinin gelirin'e göre öğrencilerin eğitim harcamaları açısından herhangi bir farkı yoktur. 0-3000 TL geliri olan öğrenci ailelerinin öğrencilerin eğitime aylık yaptıkları ortalama harcama 278,69 TL, 3001-4500 TL geliri olanların aylık ortalama harcamaları 295,98 TL, 4501-6000 TL geliri olanların aylık ortalama harcamaları 314,76 TL ve 6000 TL ve üstü geliri olanların ise aylık ortalama harcamaları 306,81 TL'dir. Dolayısıyla öğrenci ailelerinin geliri arttıkça öğrencilerin eğitime yaptıkları harcama artmamış, yani hipotez reddedilmiştir.

“Ulaşım harcamaları, öğrenci ailesi aylık gelirin'e göre değişmektedir.” ifadesinin hipotezine bakıldığında, sig değeri 0.381 yani sig değeri 0.05'ten büyük olduğu için öğrenci ailelerinin gelirin'e göre öğrencilerin ulaşım harcamaları açısından herhangi bir farkı yoktur. 0-3000 TL geliri olan öğrenci ailelerinin öğrencilerin ulaşımına aylık yaptıkları ortalama harcama 54,27 TL, 3001-4500 TL geliri olanların aylık ortalama harcamaları 57,22 TL, 4501-6000 TL geliri olanların aylık ortalama harcamaları 64,52 TL ve 6000 TL ve üstü geliri olanların ise aylık ortalama harcamaları 53,18 TL'dir. Dolayısıyla öğrenci ailelerinin geliri arttıkça öğrencilerin ulaşımına yaptıkları harcama artmamış, yani hipotez reddedilmiştir.

Dolayısıyla genel olarak Tablo 4.11'e bakıldığında, alkollü içecek harcamaları, öğrenci ailesi aylık gelirine göre değişmektedir ifadelerin sig değeri 0.05'ten küçük olduğu için öğrenci ailelerinin gelirine göre öğrencilerin alkollü içecek harcamaları arasında bir fark vardır. Dolayısıyla hipotez kabul edilmiştir. Tablo 4.11'deki diğer bütün ifadelerin sig değeri 0.05'ten büyük olduğu için hipotezler reddedilmiş, yani öğrenci ailelerinin geliri arttıkça öğrenci harcamaları arasında bir fark olmadığını göstermektedir.

SONUÇ

Yükseköğretim sistemi çeşitli kültürel, sosyal, politik ve ekonomik boyutların gelişmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Genellikle üniversite olarak adlandırılan bu sistem eğitim faaliyetlerini yürütmek ve bilimsel bilgi sağlamak, yeni bilgiler üretmek, sosyal sorunların araştırmak ve bu sorunlara çözümler üretmek amacıyla faaliyetlerini sürdürmektedir.

Yükseköğretim sistemlerinin endüstriyel gelişime katkı sağlaması için iki temel ön koşulu bulunmaktadır:

- Birincisi yükseköğretimin ekonominin farklı düzeylerinde çalışacak niteliksel açıdan yeterli insan gücünü yetiştirmesidir. Üniversiteler işgücünün eğitiminde, kamu gelirlerinin yükseltilmesinde ve ekonomik büyümenin sağlanmasında önemli rol oynamaktadır.
- İkincisi ise uzmanlaşmış araştırma enstitüleri ve üniversitelerin, ithal edilen teknolojiyi üretmeyi ve geliştirmeyi başarmasıdır. Yerli kalkınmanın gerçekleştirilmesi için teknolojinin geliştirilmesine yönelik yoğun çabalar sarf edilmektedir.

Eğitim sayesinde, bireylerin ahlaki karakterleri ve sorumlulukları gelişmekte böylece gelecek nesillerin, günümüz şartlarına ayak uydurabilen bireyler olarak yetişmesi mümkün olabilmektedir. Yükseköğretimin sağlanması verimliliği ve üretimi artırmanın yanı sıra işçi sınıfının milli ve manevi karakterinin gelişmesine ve işçi sınıfının saygın bireyler haline gelmesine de olanak sağlamaktadır. Marshall'a göre yükseköğretimin evrensel olarak gelişim göstermesi ve ülkenin hem maddi hemde kültürel zenginliğinin sürekli iyileştirilmesi, ulusal karakterin gelişmesini ve bireylerin manevi potansiyelinin gerçekleştirilmesini sağlayacaktır (Kabaş, 2018, s. 185). Dolayısıyla Marshall, eğitimi, milli bir konu olarak görmüş ve eğitimin insanoğlunda depolanan en değerli hafıza olduğunu açık bir şekilde söylemiştir.

Gelişmiş ülkelerde eğitimin kalkınma üzerindeki etkisi son derece önemlidir ve bu ülkelerin kalkınmasının büyük ölçüde topluma yön veren bilim insanlarına, mühendislere, teknisyenlere ve eğitilmiş insanlara bağlı olduğu söylenebilir. Öte yandan eğitim, bireylerin çevreye ve gelişmelere hâkim olma gücü ve teknolojiyi kullanma

becerisini kazanmasına olanak sağlamaktadır. Ekonomik ve sosyal kalkınmasını, eğitim düzeyini ve beşeri sermayesini tam olarak geliştirememiş olan Türkiye’de özellikle 2000’li yıllardan sonra üniversiteler, bölgesel kalkınmanın gelişiminde önemli rol oynamış bu doğrultuda da bütün illerde üniversiteler açma yönünde harekete geçilmiştir.

Günümüzde her ilde en az bir üniversite kurulmuştur ve bu üniversiteler kuruldukları şehirlerin ekonomisinde önemli bir paya sahip olmuştur. Az gelişmiş birçok şehirde üniversite yatırımlarının zaman içinde gelişen yerel ekonomik ortamda önemli bir hareketlilik yarattığı görülmektedir.

Karabük Üniversitesi’nde eğitim gören 10223 yabancı uyruklu her bir öğrencinin aylık ortalama geliri 1195 TL olarak hesaplanmıştır ve aylık ortalama harcamaları ise 1027,5 TL olarak gerçekleşmiştir. Bu öğrencilerin geliri asgari ücretin yarısının altında olduğu için yurtlarda veya arkadaşları ile birlikte tuttıkları evlerde zor şartlarda yaşamakta ve gelirlerinin önemli bir kısmını zorunlu ihtiyaçlara harcamaktadırlar. Türkiye’de özellikle 2000’li yıllardan sonra üniversite sayısı ve kontenjanları artmıştır. Bu artış sonucunda Karabük Üniversitesine son yıllarda yurtdışından gelen öğrenci sayısı giderek artmıştır. Dolayısıyla yurtdışından gelen öğrencilerin yaptığı harcamaların Karabük il ekonomisine önemli katkıları olduğunu söylemek mümkündür.

Karabük Üniversitesindeki yabancı uyruklu öğrenciler en yüksek harcamayı gıda ve alkolsüz içeceklere ve en düşük harcamayı ise alkollü içeceklere ve tütün ürünlerine yapmışlardır. Böyle bir sonucun ortaya çıkmasında öğrencilerin gelirinin düşük olmasının ve Karabük’e gelen yabancı öğrencilerin önemli bir kısmının İslam ülkelerinden gelmeleri nedeniyle alkollü içeceklere ve tütüne bağımlı olmamalarının etkisinin bulunduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca öğrencilerin aylık olarak yaptıkları ortalama 1027.5 TL’lik harcamanın dağılımı şu şekildedir: gıda ve alkolsüz içecekler: 260 TL, barınma: 254 TL, eğitim: 205 TL, giyim ve ayakkabı: 94 TL, eğlence ve kültür: 45 TL, ulaşım: 41TL, haberleşme: 37 TL, sağlık: 30 TL, alkollü içecekler ve tütün: 14,5 TL ve diğer harcamalar ise: 47 TL’dir. Bu harcama sıralamasına baktığımızda, gıda ve alkolsüz içecekler, barınma, eğitim, giyim ve ayakkabı gibi ihtiyaçların listenin başında olduğu görülmektedir. Bu da Karabük Üniversitesinde bulunan yabancı uyruklu öğrencilerin harcamalarının büyük bir bölümünü zorunlu ihtiyaçlara harcadıklarını göstermektedir.

Araştırma sonuçları Karabük Üniversitesindeki yabancı uyruklu öğrencilerin Karabük ekonomisine önemli düzeyde katkı sağladığını ortaya koymaktadır. Yabancı öğrenciler tarafından yapılan harcamaların 2020 yılında Karabük şehir ekonomisine sağladığı gelir katkısının toplamı 84033060 TL olarak hesaplanmıştır. Yabancı uyruklu öğrencilerin çarpan katsayısı ile hesaplanan Karabük şehir ekonomisine toplam uyarılmış statik katkısı ise $84033060 * 7,13 = 599155717,8$ TL olarak ortaya çıkmış, doğrudan ve dolaylı statik katkıları ise veri eksikliği nedeniyle hesaplanamamıştır.

Gelişmekte olan ülkeler, fiziksel sermaye yanında beşerî sermayeye de yatırım yapmalıdır. Bu bağlamda üniversiteler, beşerî sermayenin gelişim sağlanması noktasında önemli bir paya sahip olduklarından dolayı ülke ekonomileri için büyük önem taşımaktadırlar. Bu anlamda gelişmekte olan ülkeler, beşerî sermayeye yeterli yatırımı yapmaması durumunda ekonomik açıdan büyümelerinin kesinlikle yetersiz kalacağını ifade etmek mümkündür. Buna ilaveten beşerî sermayenin doğru kullanılmaması durumunda değer kaybetmesi muhtemeldir. Söz konusu değer kaybının en yüksek olduğu noktanın ise beşerî sermayenin etkin olmadığı yani gerektiği gibi kullanılmadığı anda ulaşıldığını söylemek mümkündür. Bunun aksine beşerî sermaye ne kadar yoğun tüketilir ve kullanılırsa o kadar verimli ve üretken bir hale geldiği görülmektedir. Üniversiteler özelinde eğitim herkese açık olmalıdır. Toplumun tüm üyeleri, eğitimden mümkün olduğunca yararlanma konusunda eşit şansa sahip olmalıdır. Ayrıca siyasi, ekonomik ve sosyal koşullar, geniş toplum kesimlerini yeni uzmanlıklar ve beceriler geliştirmeye teşvik edici şekilde kapsayıcı ve yapıcı olmalıdır.

Elde ettiğimiz sonuçlar doğrultusunda yabancı uyruklu öğrencilerin orta ölçekli kent ekonomilerine önemli ekonomik katkılarını bulunduğunu söylemek mümkündür. Bu bağlamda yabancı öğrencilerin özellikle orta büyükteki kentlerin üniversitelerine çekecek, yasal düzenlemelerin ve finansal desteklerin sağlanması son derece önemlidir. Bunun yanına yabancı öğrencilerin başta barınma sorunu olmak üzere pek çok ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik olarak da kolaylaştırıcı önlem ve düzenlemelerin yapılmasında fayda vardır.

KAYNAKÇA

- ÖNDEŞ Ö. Hurriyet, THE Dünya Üniversiteleri Sıralaması 2020: Türkiye'den 34 üniversite listede, 13.09.2019, <https://www.com.tr/egitim/the-dunya-universiteleri-siralaması-2020-turkiyeden-34-universite-41328397>
- Milliyet, Karabük Ekonomisi Masaya Yatırıldı, 21.01.2017, <https://www.milliyet.com.tr/yerel-haberler/karabuk/karabuk-ekonomisi-masaya-yatirildi-11793229>
- Gazetevatan, Karabük Üniversitesi dünya sıralamasına girdi! Karabük üniversitesi taban puanları, 03.09.2020, <https://www.gazetevatan.com/egitim/karabuk-universitesi-dunya-siralamasına-girdi-karabuk-universitesi-taban-puanları-1340345>
- Karabük, Üniversite, <https://iso.karabuk.edu.tr/icerikGoster.aspx?K=S&id=26&BA=index.aspx>
- Karabük, Karabük'ün Sosyal Yapısı ve Ekonomik Durumu, https://www.karabuk.bel.tr/icerik.asp?i_id=40
- SavunmasanayiiDergilik, Kardemir dünyanın ilk 100 çelik şirketinden biri olacak, 28.01.2020, <https://www.savunmasanayiiDergilik.com/tr/HaberDergilik/KARDEMiR-dünyanın-ilk-100-celik-sirketinden-biri-olacak>
- Karabük, Karabük ve Tarım, <https://karabuk.tarimorman.gov.tr/Menu/26/Karabuk-Hakkında>
- Lafsozluk, Karabük merkez nerededir, 5.10.2020, <https://www.lafsozluk.com/2009/03/karabuk-nerededir-nereye-baglidir-karabuk.html>
- Karabük, Karabük'ün tarihçesi, https://www.karabuk.bel.tr/icerik.asp?i_id=38
- Karabük, Karabük üniversitesi personel daire başkanlığı, 03.03.2021, <https://personel.karabuk.edu.tr/yuklenen/dosyalar/12639202152444.pdf>
- Karabük, KBÜ, dünyanın en iyi üniversiteleri arasında, 12.09. 2019, <https://kulliye.karabuk.edu.tr/kbu-dünyanın-en-iyi-universiteleri-arasında/>

Subhekabul, Yükseköğretim sistemindeki üniversitelerin nesillerine kısa bir bakış,
01.02.2020,

<https://subhekabul.com/%D8%AC%D8%A7%D9%85%D8%B9%D9%87/afghanistan-universities-students/>

E-sehir, Karabük İlinin Coğrafi Konumu, Coğrafi Bilgiler, Konum, İklim Koşulları,
11.12.2021 <https://www.e-sehir.com/karabuk-cografyasi.html>,

Nufusu, Karabük Nüfusu, <https://www.nufusu.com/il/karabuk-nufusu>

Timeshighereducation, world university rankings 2020 world ranking,
https://www.timeshighereducation.com/search?e=404&search=world%20university%20rankings%202020%20world%20ranking#!/page/0/length/25/sort_by/scores_overall/sort_order/asc/cols/scores

Akbaba, Y. (2019). Cumhuriyet Döneminde Üniversite Reformları ve Tasfiyeler. *Çağdaş Düşünce Hayatı Dergisi*, s. 24-38.

Alkan, R. M., ve Şahin, M. (2015). Üçüncü Kuşak Üniversite Konseptinde Mesleki Eğitimin Yeniden Yapılandırılması. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, s. 139-145.

Altuntaş, C., ve Erilli, N. A. (2015). Cumhuriyet Üniversitesi'nin Sivas İli Ekonomisine Katkısı. *Siirt Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisadi Yenilik Dergisi*, 3(1), s. 11-21.

Arap, S. K. (2014). Üniversite Kent Etkileşiminden Beklentiler Beklentiler. *Toplum ve Demokrasi*, s. 105-119.

Atik, H. (1999). üniversitelerin yerel ekonomiye katkıları:teori ve erceyis üniversitesi üzerine bir uygulama, s. 99-109

Balyer, A. (2011). Akademik Özgürlük: Türkiye'deki Akademisyenlerin Algıları. *Eğitim ve Bilim dergisi*, s. 138-148.

Bayraktutan, Y., ve Bıdırdı, H. (2015). Türkiye'de Teknolojiye Dair Politika Perspektifi ve Kalkınma Planları. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, s. 37-55.

Bingöl, B. (2012). Üniversite Özerkliğinin Değişen Tanımı ve Üniversitelerin Yeniden Yapılandırılması. *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergi*, 2(2), s. 42-43.

- Bolay, S. H. (2011). Çağdaş Üniversitede Neler Önem Kazanmaktadır? *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, s. 105-112.
- Bozaslan, M., ve Çokoğullar, E. (2012). Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Modern Eğitimin İnşası: Devletin Kurtarılmasından Devletin Kurulmasına. S. 310-329.
- Cengiz, C. (2009). Eğitim: Okul Öncesi, İlk Ve Ortaöğretim. Ankara: T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı.
- Çabuk, S. (2016). Cumhuriyet'in Yeni Kenti Karabük'ün 1937 - 1988 Dönemi Mekânsal Gelişimi ve Şehir Planları. Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, s. 20-39.
- Çatalbaş, N. (2007). Üniversite-Yerel Ekonomi İlişkisinde Kutuplaşma Teorisi İyi Bir Model Olabilir Mi? selçuk üniversitesi karaman İ.İ.B.F. dergisi yerel ekonomiler özel sayısı, 94.
- Çayın, M., ve Yapraklı, S. (2014). Üniversitelerin Yerel Gelir Ve İstihdam Üzerindeki Etkileri: Batman Üniversitesi Üzerine Bir Uygulama. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 15(2), s. 155-172.
- Çetinsaya, G. (2014). Büyüme, Kalite, Uluslararasılaşma:Türkiye Yükseköğretimi İçin Bir Yol Haritası. Eskişehir: Yükseköğretim Kurulu Yayın.
- Çiçek, H. (2016). Üniversite Hakikat Arayışının Mekânı, *Dünyada Ve Türkiye'de Üniversite* (s. 37). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Demir, M. E. (2010). 1923–2023 Üniversitelerimizin Vizyonu. Cumhuriyetimizin 100. Yılına Doğru Üniversite Vizyonumuz. İçinde Ankara: Türk Eğitim-Sen Genel Merkezi.
- Deniz, T. (2019). Bir Üniversite Kurumunun Gelişimi. M. A. Memmi İçinde, Türkiye'de Üniversiteler Ve Bölgesel Gelişme Politikaları: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul.
- Doğramacı, İ. (2007). Türkiye'de Ve Dünyada Yükseköğretim Yönetimi Ankara:http://www.bilkent.edu.tr/hocabey/turkiyede_ve_dunyada_yukseko_gretim_yonetimi.pdf.
- Erdem, A. R. (2013). Üniversite Özerkliği: Mali, Akademik ve Yönetimsel Açından Yaklaşım. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, s. 97-107.
- Erilli, N. A. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Buldukları İl Ekonomisine Katkıları: Cumhuriyet Üniversitesi Örneği. *Uluslararası Ekonomi, İşletme ve Politika Dergisi*, 2(1), s. 79-96.

- Erkekoğlu, H. (2000). Bölge Üniversitelerinin Yerel Ekonomiye Katkıları:Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Örneği, *E. Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*(16), s. 211-229.
- Erol, B. (2005). Ortaçağ Avrupası Ve Üniversiteler. E. Alpsuyu İçinde, *Ortaçağ Aydınlığı* Ankara: Dogu Batı Yayınları. s. 11-319
- Ersoy Köse, Y., Yıldırım, E., Çakmak, A, F., Pekkaya, M., Şarküneşi, A., Saraç, Ş., Ertan, S., Ursavaş, N., Ursavaş, U., Erme, T. (2017). Bülent Ecevit Üniversitesi'nin Zonguldak İline Ekonomik Etkisi. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, s. 1011-1026.
- Gökmen, S. (2013). Eğitim Ve Üniversite Üzerine Düşünceler. *Bölgesel Kalkınma dergisi*, s. 45-50.
- Gölpek, F. (2012). Eğitim Getirilerinin Özel Ve Sosyal Açıdan İncelenmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi, İİBF Dergisi*, 14(1), s. 43-53.
- Gönenç Güler, E. (2017). Trakya Bölge Üniversitelerinin Turizmdeki Rolü. *Trakya Bölgesinde Üniversitelerin Bölgesel Kalkınmaya Etkisi*, İstanbul, s. 13 - 40
<http://www.umuttepeyayinlari.com/>
- Bilir Güler, S., Usta, I., Karalar, S. (2016). Bölgesel Gelişimde Üniversite Stratejilerinin Rolü: Edirne İli Üzerine Bir Araştırma. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*(13), s. 8-23.
- Gültekin, N., Çelik, A., Nas, Z. (2008). Üniversiteleriğn Kuruldukları Kent'e Katkıları. *elektronik sosyal bilimler dergisi*, 7(24), s. 264-269.
- Karabük, Gümrük Ve Ticaret Bakanlığı Karabük Ticaret İl Müdürlüğü: Karabük Ticaret İl Müdürlüğü 2015 Yılı Ekonomik Görünüm Raporu.
- Günay, D., ve Günay, A. (2011). 1933'den Günümüze Türk Yükseköğretiminde Niceliksel Gelişmeler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, s.1-22.
- Ağı Günerhan, S., ve Günerhan, H. (2016). Türkiye İçin Sürdürülebilir Üniversite Modeli. *Mühendis ve Makina*, 57(682),s. 54-62
- Gürbüz, E., ve Turhal Uçurum, E. (2012). Üniversite Sanayi İşbirliğinin Geliştirilmesinde Ortak Araştırma Merkezi'nin Kurulmasına İlişkin Model Önerisi. *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, 5(2), s. 12-36.
- Gürüz, K. (2003). Dünyada Ve Türkiye'de Yükseköğretim Tarihçe Ve Bugünkü Sevk Ve İdare Sistemleri. Ankara: Ösym.

- Güler, S. B., Usta, İ., Karalar, S. (2016). Bölgesel Gelişimde Üniversite Stratejilerinin Rolü: Edirne İli Üzerine Bir Araştırma, Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 13(3), s. 7-23
- Ünal M. Üniversite'nin kente katkısı büyük, 26.11.2019, <http://www.akdenizbulten.com/rektor-mustafa-unal-universite-ninkente%20katkisi-buyuk/24871/>
- İçli, G. (2001). Eğitim, İstihdam Ve Teknoloji. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, s. 66-71.
- Kabaş, T. (2018). Alfred Marshall'ın Neoklasik İktisat Düşüncesinin Sosyal. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, s. 183-192.
- Kalkan, H., Dilek, S., Keskingöz, H. (2019). Kastamonu Üniversitesi'nin Şehir Ekonomisine Katkısı Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi, 54(4), s. 1707-1725
- Kanberoğlu, Z. ve Torusdağ, M. (2016). Sosyo Ekonomik Kalkınmada Üniversiteler: *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.s. 177-191
- Karabuk**, Karabük üniversitesi 2020 yılı idare faaliyet raporu. Karabük, <https://strateji.karabuk.edu.tr/icerikGoster.aspx?K=S&id=26&BA=index.asp>.
- Karabük Üniversitesi öğrenci işleri daire başkanlığı. (2021).
- Karabuk**, Karabük üniversitesi stratejik plan 2021-2025, 2020, <https://www.karabuk.edu.tr/>
- Karasaç, F., ve Sağın, A. (2019). Türk Yükseköğretim Sistemi: Erişim, Yönetim Ve Kalite. *JETAS – vol. 7-1*, s. 33-57
- Karataş, M., ve Çankaya, E. (2010). İktisadi Kalkınma Sürecinde Beşeri Sermayeye İlişkin Bir İnceleme. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(3), s. 29-55.
- Kavili Arap, S. (2010). Türkiye Yeni Üniversitelerine Kavuşurken: Türkiye'de Yeni Üniversiteler Ve Kuruluş Gereççeleri. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 1-29.
- Kenan, S. (2015). Modern Üniversitenin Oluşum Süreci. *Osmanlı Araştırmaları / The Journal of Ottoman Studies*, s. 333-367.

- Kim, D. S., ve Sarı, Ö. (2013). Osmanlı Devleti ile Choson Devleti'nde Geleneksel Yükseköğretimin Karşılaştırılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), s. 279-290.
- Kiper, M. (2010). Dünyada ve Türkiye'de Üniversite-Sanayi İşbirliği ve Bu Kapsamda Üniversite-Sanayi Ortak Araştırma Merkezleri Programı (ÜSAMP). Ankara: Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı.
- Koç, N. (2019). Üniversite Öğrenci Harcamalarının Kent Ekonomisine Katkısı: Hitit Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencileri Üzerine Bir Analiz. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 54(1), s. 344-365.
- Nejad, J. B. (2012). Ulusal İnovasyon Sistemi ve İnovasyona Dayalı Ekonomide Yeni Üniversitelerin Rolü. *Sanayi ve Üniversite Dergisi*.
- Nişancı, E., İzmen, Ü., H. Bostancı, S. (2017). Kavramsal Açından Üniversiteler Ve Bölgesel Kalkınma İlişkisi, Trakya Bölgesinde Üniversitelerin Bölgesel Kalkınmaya Etkisi, İstanbul: umuttepe yayınları, s. 1-12
- Odabaşı, Y. (2005). Değişimin ve Dönüşümün Aracı Olarak Girişimci Üniversite, Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi, s. 87-104.
- Ömürbek, N., ve Halıcı, Y. (2012). Üniversite Sanayi İşbirliği Çerçevesinde Antalya Teknokenti İle Göller Bölgesi Teknokenti Üzerine Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(15) s. 249-268
- Özer, A. (2012). Türkiye Üniversite Sistemine Genel Bir Bakış, Yaflanan Sorunlar ve Çözüm için Bir Model Önerisi. *Yükseköğretim Dergisi*, s. 61-72
- Öztürk, S., Toran, I., Özkök, Y. (2011). Anadolu'da Kurulan Üniversitelerin İllerin Sosyo-Ekonomik Yapılarına Katkıları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(16), s. 145-158
- Paykarifar, F., ve Mahnigar, F. (2012). Girişimcilik Gelişiminde Üniversitelerin Rolünün Araştırılması. *Ulusal Girişimcilik ve Bilgi İşletmeciliği Konferansı*. Mazındaran: Mazındaran Üniversitesi. s. 1-19
- Sabiti, M., Sepehr, M., Ahmadi, F. (2014). Ulusal Kalkınmada Yüksek Öğrenimin Rolü. *İran Sosyal Gelişme Çalışmaları Dergisi*. 6 (4). s. 59-69
- Sağır, A., ve H. İnci, Ü. (2013). Karabük'te Üniversite Algısı: Karabük Üniversitesi Örneği. *insan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 2(2). s. 49-81.
- Saka, Y., ve Yaman, S. (2011). Üniversite Sıralama Sistemleri; Kriterler ve Yapılan Eleştiriler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(2). s. 72-79.

- Saklı, A., R., ve Akdoğan Akbulut, H., T. (2017). Dünyada ve Türkiye’de Üniversitelerin Tarihi Gelişimi. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Yayınları. s. 9-46
- Sargın, S. (2007). Türkiye’de Üniversitelerin Gelişim Süreci Ve Bölgesel Dağılımı. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, s. 133-150.
- Seggie, F. N., ve Gökbel, V. (2014). Geçmişten Günümüze Türkiye’de Akademik Özgürlük. *Siyaset, Ekonomi Ve Toplum Araştırmaları Vakfı*, s. 1-34
- Sheikhi, S., ve Hera Dashti, S., G. (2014). Eğitimde Bilgi ve İletişim Teknolojisinin Rolü. *Ordu Tıp Bilimleri Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, Tıp Eğitimi Geliştirme Çalışmaları Merkezi*,
- Tekeli. (2003). Dünya’da Ve Türkiye’de Üniversite Üzerinde Konuşmanın Değişik Yolları,
https://www.academia.edu/28690093/D%C3%9CNYADA_VE_T%C3%9CRK%C4%B0YEDE_%C3%9CN%C4%B0VERS%C4%B0TE_%C3%9CZER%C4%B0NDE_KONU%C5%9EMANIN_DE%C4%9E%C4%B0%C5%9E%C4%B0K_YOLLARI?auto=download.
- Tekeli, i. (2010). Eğitim Özerine Düşünmek. Ankara: Tüba Bilim Ve Düşün Dizisi.
- Torkul, B. (2019). Lokal Bilimsel Çalışmalar Bağlamında Üniversite-Sanayi İş Birliğinin İşletme Performansı Üzerindeki Rolü. *Yorum-Yönetim-Yöntem Uluslararası Yönetim-Ekonomi ve Felsefe Dergisi*, 7(1), s. 75-94.
- Tuçca, C. T. (2004). Üniversitelerin Yerel Ekonomik Faaliyet Hacmine Katkıları: Nevşehir Örneği. *Nevşehir İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi*.
- Türel, O. (2004). Türkiyede yüksek öğretimin (Yeniden) Kurumsallaşması Üzerine Düşünceler. *Mülkiye*, s. 151-180.
- Ulaşkın, Ş. (2017). Üniversitenin Tarihsel Seyri Ve Türkiye Tecrübesi. *Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, s. 48-58.
- Uslu, A., ve Şenol, Z. (2018). Geliştirme Ödeneğinin Üniversitelerin Gelişimine Etkisi. *Muhasebe Ve Finans İncelemeleri Dergisi*, 1(1). s. 9-26.
- Uygun, M., Mete, S., Kara, F.Z., Bağcı, H. (2016). Üniversitenin Kente Olan Ekonomik, Sosyo -Kültürel ve Çevresel Etkilerine Yönelik Yerel Halk Algısı. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(4), s. 66-85.

- Uysal, A. P., ve Kök, P. (2013). Ordu-Üniversite-Sanayi İşbirliğinin Ekonomik Gelişme Üzerindeki Rolü. *SESSION 1B: Büyüme ve Gelişme*, s. 261-268.
- Weiker, W. F. (1962). Academic freedom and problems of higher education in Turkey. *Middle East Journal*, 16(3), 279-294.
- Yalçıntaş, M. (2014). Üniversite - Sanayi - Devlet İşbirliğinin Ülke Ekonomilerine Etkileri: Teknopark İstanbul Örneği. *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 5(10), s. 83-106.
- Yavuzçehre, P. S. (2016). Üniversitelerin Kentlerine Etkileri:Denizli Pamukkale Üniversitesi Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(1), s. 235-250.
- Yayar, R., ve Demir, D. (2013). Gaziosmanpaşa Üniversitesinin Tokat İli Ekonomisine Etkisi. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, s. 106-122.
- Yazar, T., ve Averbek, E. (2018). 1933 Üniversite Reformundan Günümüze Türkiye’de Üniversitelerin Tarihsel Gelişimi. *Volume*, s. 1341-1360.
- Yılmaz, A., Özcan, Ö., Seferoğlu, S.S., Erdem, M., Dağhan, G., Nuhoglu Kibar, P., Kelecioğlu, H., Çetin, S., Fer, S., Gürten, E., Demirel, M., Yağcı, E., Demirkasımoğlu, N., Haskan Avcı, Ö., Yılmaz, M., Işık, S., Kaptan, F., Batı, k., Şen, A. İ., Erdoğan, Ü. I., Turanlı, N., Yetkin Özdemir, E., Köksal, M. S., Yazıcı, N., Güler Yıldız, T., Durmuşoğlu, M. C., Çelik, S., Türkyılmaz, F., Öztürk, M. K., Ünver, Ş., Korkut, E., Koban, D. (2017). Türkiye’de Öğretmen Eğitimi Ve İstihdamı: Mevcut Durum Ve Öneriler. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi. s. 1-88
- Yılmaz, M. K., ve Kaynak, S. (2011). Sosyo - Ekonomik Dönüşüm Sürecinde Üniversitelerin Rolü Ve Yöre Halkının Üniversite’den Beklentileri İle İlgili Bir Uygulama. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(4), 56.
- Yücel, Üniversite - Sanayi İşbirliği, 21.05.2012, <https://silo.tips/download/7-nverste-sanay-brl>

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1.1: 2020 Yılında Dünyanın En İyi 10 Üniversitesi	25
Tablo 1.2: 2020 Yılında Türkiye'nin En İyi 10 Üniversitesi.....	33
Tablo 2.1: Üniversitelerin Ekonomik Katkıları	40
Tablo 2.2: Üniversitenin Ekonomik Ve Sosyal Gelişmeye Katkıları.....	45
Tablo 3.1. 2010- 2020 Yıllarında Karabük İlinin Nüfus Sayısı	61
Tablo 3.2. Karabük Üniversitesi Araştırma Merkezleri, Akademik, İdari Ve Rektörlüğe Bağlı Birimleri- 2021.....	66
Tablo 3.3. 2021 Yılında Karabük Üniversitesindeki Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Ülkelere Göre Dağılımı.....	70
Tablo 3.4. Yıllar İtibariyle Bütçe Gelirlerinin Gerçekleşme Durumu.....	72
Tablo 3.5. Bütçe Giderlerinin Gerçekleşme Durumu	73
Tablo 4.1. Öğrencilerin Demografik Verileri.....	81
Tablo 4.2. Öğrencilerin Harcama Kalemleri.....	84
Tablo 4.2.1: 2021 Yılında 18 Ülkenin Öğrencilerinin Ülkelere Göre Karabük İline Aylık Ve Yıllık Yaptıkları Harcamaları.....	88
Tablo 4.3. Öğrencilerin Aile Ziyaretleri İle İlgili Bilgiler.....	91
Tablo 4.4. Öğrencilerin Esnaf Hakkında Düşünceleri.....	93
Tablo 4.5. Öğrencilerin Fiyatlar Hakkında Düşünceler.....	94
Tablo 4. 6. Öğrencilerin Karabük Tanıtımı Hakkındaki Düşünceleri.....	95
Tablo 4.7. Öğrencilerin Ekonomi Hakkındaki Düşünceleri.....	96
Tablo 4.8. Öğrencilerin Gelir İle İlgili Hipotezler.....	97
Tablo 4.9. Öğrencilerin Yaş İle İlgili Hipotezler.....	104
Tablo 4.10. Öğrencilerin Cinsiyetleri İle İlgili Hipotezler.....	110
Tablo 4.11. Öğrenci Ailelerinin Aylık Gelirleri İle İlgili Hipotezler.....	115

GİRAFİKLERLİSTESİ

Grafik 3.1. Unvanlara Göre Karabük Üniversitesinin Akademik Personel Sayıları-2021.....	68
Grafik 3.2. Unvanlara Göre Karabük Üniversitesinin İdari Personel Sayıları-2021.....	69
Grafik 3.3: Karabük Üniversitesinin Yıllara Göre Öğrenci Sayıları	70

EKLER

Karabük Üniversitesinde Eğitim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerine Yönelik Araştırma Anketi

A. Demografik bilgiler

A1 Yaşınız

- 17-20
- 21-24
- 25-28
- 29 ve üstü

A2 Cinsiyetiniz

- Erkek
- Kadın

A3 Medeni durumunuz

- Evli
- Bekar

A4 Ailenizin aylık geliri

- 1500-3000 TL
- 3001-4500TL
- 4501-6000TL
- 6001-7500TL
- 7501 TL ve üstü

A5 Karabük'te kaldığınız yer

- Kendi evim
- Kiralık ev
- Devlet yurdu
- Özel Yurt
- Otel

A6 Karabük Üniversitesi tercih nedeniniz

- Eğitim kalitesi
- Hocaların öğrencilere karşı davranışı
- Memleketime yakınlığı
- Üniversitenin başarı düzeyi
- Uluslararası öğrencilerin bulunduğu

A7 Mezun olduktan sonra tekrar Karabük'e gelmek ister misiniz?

- Evet
- Hayır

A8 Ailenizin yaşadığı yer

- Karabük
- Diğer ilde

A9 Ailenizden ayda gelen para miktarı (TL)

- 0- 500TL
- 501 -1000 TL
- 1001 – 1500 TL
- 1501 -2000 TL
- 2001 TL. ve Üzeri

A10 Çalışarak elde ettiğiniz aylık para miktarı (TL)

- 0 - 500TL
- 501 -1000 TL
- 1001 – 1500 TL
- 1501 -2000 TL
- 2001 TL. ve Üzeri

A11Burs, yardım vs. yoluyla elde ettiğiniz aylık para miktarı

- 0 - 500TL
- 501 -1000 TL
- 1001 – 1500 TL
- 1501 -2000 TL
- 2001 TL. ve Üzeri

A12. Ayda tasarruf ettiğiniz miktar

- 0 - 500TL
- 501 -1000 TL
- 1001 – 1500 TL
- 1501 -2000 TL
- 2001 TL ve Üzeri

A13. Aylık olarak toplam (Çalışarak + Aileden gelen + Burs vs.) elde ettiğiniz para miktarı

- 0 – 1000 TL
- 1001 - 2000TL
- 2001 - 3000TL
- 3001 - 4000TL

B. Aylık TL Cinsinden ortalama harcamalarınız

- B1. Gıda ve alkolsüz içecekler .....
- B2. Alkollü içecekler ve tütün .....
- B3. Giyim ve ayakkabı .....
- B4. Barınma .....
- B5. Sağlık .....
- B6. Haberleşme .....
- B7. Eğlence ve kültür .....
- B8. Eğitim .....
- B9. Ulaşım .....
- B10. Diğer .....
- B11. Tasarruf ettiğiniz miktar .....

C. Aile

C1. Aileniz senede sizi ziyarete kaç kez Karabük'e geliyor (VAR25)

- Hiç
- Bir
- İki
- Üç

C2. Aileniz Karabük'e geldiğinde en çok neye harcama yapmaktadır

- Gıda ve alkolsüz içecekler
- Alkollü içecekler ve tütün
- Giyim ve ayakkabı
- Barınma
- Eğlence ve kültür
- Ulaşım

C3. Aileniz Karabük'e geldiğinde en az neye harcama yapmaktadır

- Gıda ve alkolsüz içecekler
- Alkollü içecekler ve tütün
- Giyim ve ayakkabı
- Barınma
- Eğlence ve kültür
- Ulaşım

C4. Ailenizin ziyaretlerinde Karabük'te yaptıkları harcamalar miktarı ne kadar

- 500 – 1000 TL

- 1001 – 1500 TL
- 1501 – 2000 TL
- 2001 – 2500 TL
- 2501TL. ve Üzeri

C5. Aileniz Karabük'e geldiğinden çok ilgisini çeken şey nedir

- .....

D. Öğrencilerin esnaf hakkında düşünceleri

D1. Esnafın öğrencilere karşı tutumundan memnunum

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

D2. Karabük'teki alışveriş imkanlarından memnunum

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

D3. Karabük'teki işletmelerin verdiği hizmet kalitesinden memnunum

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

D4. Karabük'teki yiyecek- içecek işletmeleri (resturant ve cafe tarzı)miktarından memnunum

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

D5. Karabük'teki yiyecek- içecek işletmeleri (resturant ve cafe tarzı) hizmet kalitesinden memnunum

- Kesinlikle katılmıyorum

- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

D6. Karabük'te barınma hizmeti miktarından memnunum

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

D7. Karabük'te barınma hizmet kalitesinden memnunum

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

E. Fiyatlar hakkında düşünceler

E1. Gıda malları fiyatları düşüktür.

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

E2. Özel yurt fiyatları düşüktür.

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

E3. Ev kiralari düşüktür.

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

E4. Giyim eşyaları fiyatları düşüktür.

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım

- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

E5. Yiyecek-içecek işletmeleri (kafe, restaurant, vb.) fiyatları düşüktür.

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

E6. Fiyatlar genel olarak düşüktür.

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

F. Tanınma

F1. Karabük Üniversitesi kentin tanınmasına katkı yapmaktadır

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

F2. Karabük Üniversitesi kentin gelişmesinde katkı sağlamaktadır

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

F3. Karabük Üniversitesi kentin çehresinin derişmesine önemli rol oynamaktadır

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

F4. Karabük Üniversitesi yabancı uyruklu öğrencilere kentin kültürünü tanınmasına önemli katkı sağlamaktadır

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım

- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

D5. Karabük Üniversitesi yabancı uyruklu öğrencilere kentin tanınmasında katkı sağlamaktadır

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

D6. Karabük Üniversitesi yabancı dillerin kente öğretilmesine önemli rol oynamaktadır

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

G. Ekonomik Katkı

G1. Karabük Üniversitesi ile Karabük halkının refah düzeyi yükselmektedir

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

G2. Karabük Üniversitesinin girişimleriyle Karabük ekonomik alanda daha ileriye gitmektedir

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

G3. Karabük Üniversitesi ile birlikte esnafın gelir düzeyi artmaktadır

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

G4. Karabük Üniversitesi ile birlikte esnafın istihdam düzeyi artmaktadır

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

G5. Karabük Üniversitesi işletmelerin öğretimine katkı sağlamaktadır

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Ahmad Farhad RASULI

Yabancı Dililer

- Özbekçe
- Farsça
- Türkçe

Eğitim Durumu

Lise: khorasan Lisesi Faryab Afgahnistan (2009-2011)

Lisans: Jawz Jan Üniversitesi – İktisat (2012-2015)

Bilgisayar eğitimi

- Microsoft Office